

Blauwendael

Geïntegreerd natuur- en erfgoedbeheerplan

Erfpunt
Antea Group

ERFPUNT
ONROEREND ERFGOED WAASLAND

Colofon

Opdracht

Geïntegreerd natuur- en erfgoedbeheerplan Blauwendael

Opdrachtgever

Gemeente Waasmunster
Vierschaar 1
9250 Waasmunster

Opdrachthouder

Erfpunt Onroerend Erfgoed
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas
T: +32 (0)3 778 20 50
www.erfpunt.be

i.s.m.
Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Identificatienummer

4236553021 - BP Blauwendael

Projectmedewerkers

Erfpunt: Stephan Delaruelle, Jeroen Van Vaerenbergh, Jan De Kesel i.s.m. Patrick Van den Nieuwenhof

Antea Group: Martens Dries; Adriaensen Valérie; Stappaerts Gert; Heylen Olivier; Engelen Brecht; Vandenberg Jan

Datum

4/10/2021

Auteur

Dries Martens

Status/ revisie

Na publieke
consultatieronde

Vrijgave

Gert Stappaerts

Inhoudsopgave

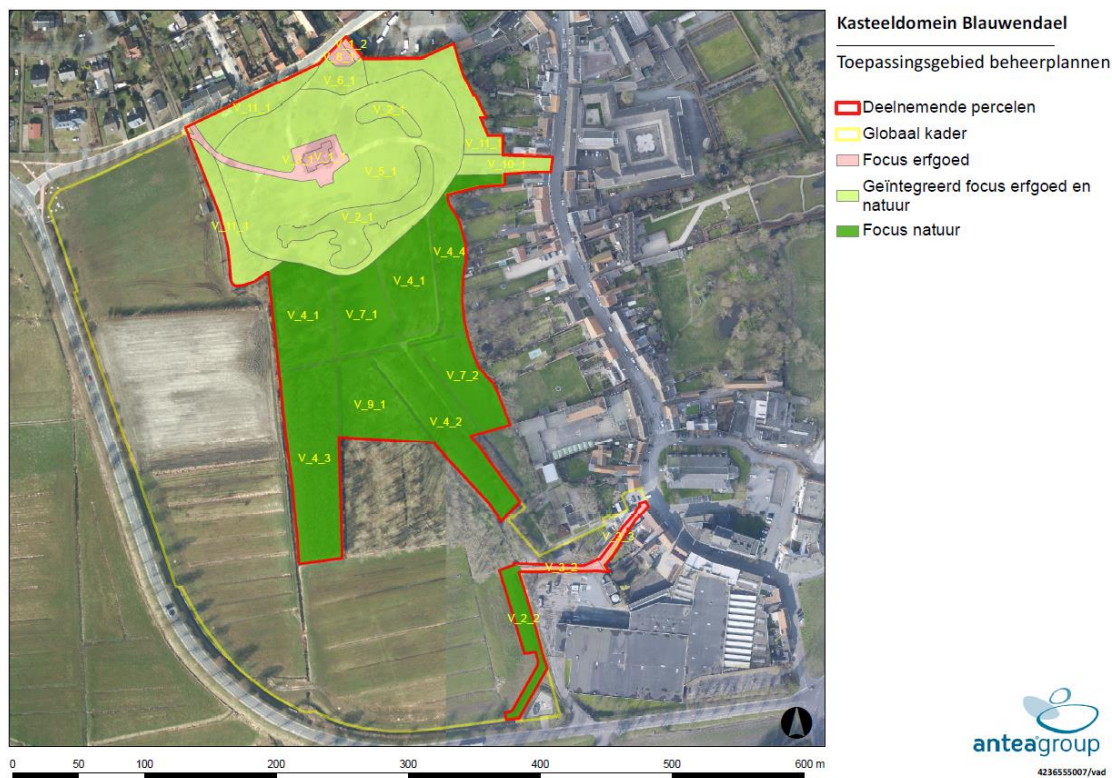
Blz

1	Identificatie	1
1.1	Doel	1
1.2	Opdrachtgever en ontwerper	1
1.3	Zakelijke en/of persoonlijke rechten	2
1.4	Situering	2
1.5	Juridisch kader	3
1.6	Relatie met ruimtelijk structuurplan	7
2	Historische nota	10
2.1	Algemene evolutie	10
2.2	Historiek van het kasteelpark	19
3	Inventaris	24
3.1	Algemene beschrijving van de ruimtelijke context	24
3.2	Beschrijving van het landschap	25
3.3	Beschrijving van het bouwkundig erfgoed	87
3.4	Beschrijving van het archeologisch erfgoed	150
3.5	Analyse erfgoedwaarden op basis van de inventaris	151
4	Natuur- en erfgoedwaarden	153
4.1	Erfgoedwaarden	153
4.2	Natuurwaarden	156
5	Visie en beheerdoelstellingen	157
5.1	Globale visie	157
5.2	Beheerdoelstellingen	162
5.3	ZEN-erfgoed	172
6	Beheermaatregelen	173
6.1	Beheermaatregelen voor ecologische doelstellingen	174
6.2	Beheermaatregelen voor economische doelstellingen	179
6.3	Beheermaatregelen voor sociale doelstellingen en erfgoed	179
7	Opvolging	189
7.1	Bouwkundig en landschappelijk erfgoed	189
7.2	Natuur en ecologie	190
8	Bronnen	191
9	Bijlagen	192

1 Identificatie

1.1 Doel

Het kasteelpark van Blauwendael valt deels in het beschermd dorpsgezicht 'Dorpskom Waasmunster' en omvat twee beschermde monumenten, namelijk het kasteel Blauwendael zelf en het bijgebouw. Het overige deel van het plangebied is niet beschermd, maar is wel onlosmakelijk verbonden met het kasteeldomein en is bovendien ook in eigendom van de opdrachtgever, de gemeente Waasmunster.

Figuur 1.1-1: Aanduiding toepassingsgebied

Het kasteeldomein is reeds sedert de jaren 1980 eigendom van de gemeente Waasmunster, doch er hebben nooit ingrijpende beheer- en/of inrichtingsmaatregelen plaatsgevonden door een gebrek aan visie op lange termijn. In dit geïntegreerd natuur- en erfgoedbeheersplan wordt een langetermijnvisie uitgewerkt voor het kasteeldomein Blauwendael, rekening houdend met zowel de aanwezige erfgoedwaarden als de aanwezige natuurwaarden. Daarbij worden de nodige beheers- en/of (her)inrichtingsmaatregelen uitgewerkt voor de komende 24 jaar.

1.2 Opdrachtgever en ontwerper

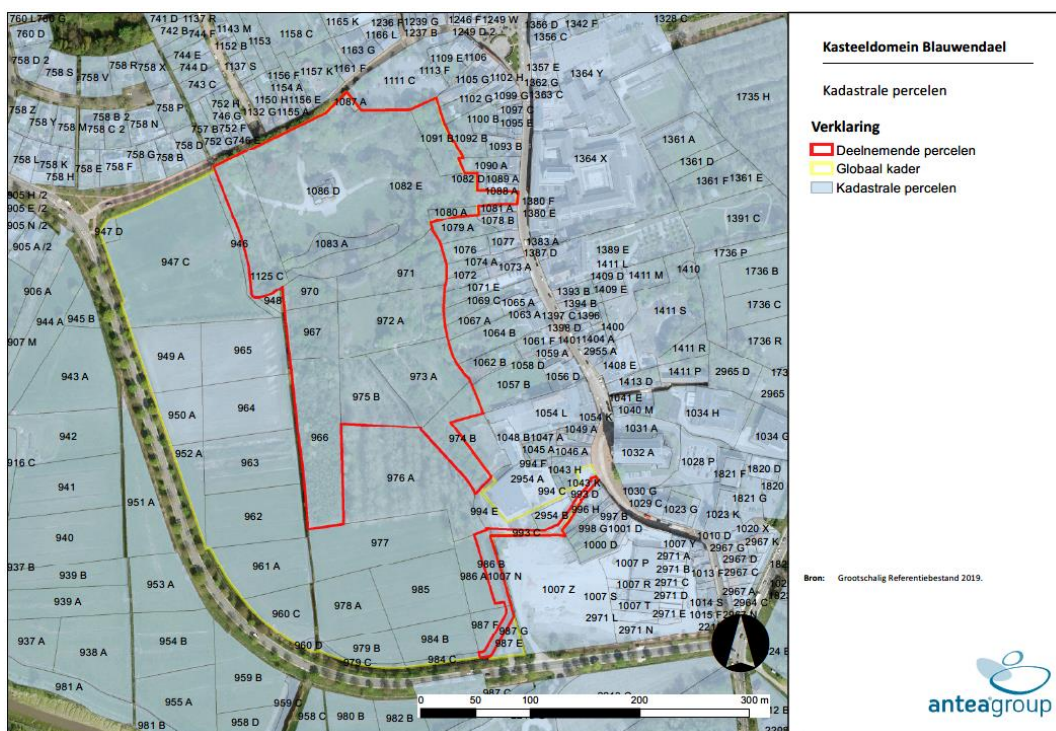
Opdrachtgever	Gemeente Waasmunster
Adres	Vierschaar 1 9250 Waasmunster
Contactpersoon	Nicole Drieghe
Mail	nicole.drieghe@waasmunster.be
Telefoon	+32 (0)52 46 95 61

Ontwerper	Erfpunt	Antea Group
Adres	Regentiestraat 63 9100 Sint-Niklaas	Roderveldlaan 1 2600 Antwerpen
Contactpersoon	Jeroen Van Vaerenbergh	Gert Stappaerts
Mail	Jeroen.vanvaerenbergh@erfpunt.be	Gert.Stappaerts@anteagroup.be
Telefoon	+32 (0)3 778 87 56	+32 (0)498 90 27 18

1.3 Zakelijke en/of persoonlijke rechten

Alle deelnemende percelen zijn in eigendom van de gemeente Waasmunster. Er geldt een recht van overweg voor de eigenaars van de graslanden en het populierenbos ten zuiden van het kasteeldomein en dat over het schooldomein (beklinkerde weg net naast het nieuwe schoolgebouw, valt net buiten het beheersplan). Hetzelfde recht van overweg geldt tevens aan de rand van de percelen 986B, 993C en 993D (maken wel deel uit van het beheersplan). Er geldt tevens een recht van overweg naar percelen 1056 en 1057 over de percelen 973A en 974B en dat via de trage weg.

Figuur 1.3-1: Kadastrale percelen.

1.4 Situering

Het kasteeldomein Blauwendael ligt in de gemeente Waasmunster. In het noorden grenst het domein aan de Gentstraat, in het oosten aan de Kerkstraat. Het kasteeldomein waarvoor dit beheerplan wordt opgemaakt heeft een oppervlakte van 5 ha 79 a 02 ca.

Provincie:	Oost-Vlaanderen
Arrondissement:	Dendermonde
Gemeente:	Waasmunster

Een gedetailleerde situering, kadastrale gegevens en bijbehorende kaarten is terug te vinden in de verkenningnota in bijlage.

1.5

Juridisch kader

Samenvattende tabel

Gewestplan	Deels park-, natuur-, woon- en industriegebied
Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	n.v.t.
Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen	n.v.t.
Gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	RUP in opmaak voor bedrijventerrein Desso (net buiten plangebied)
Algemene plannen van aanleg	n.v.t.
Bijzondere plannen van aanleg	BPA nr. 28 "Dorp aan de Durme"
Buurt- en voetwegen	n.v.t.
Vlaamse hydrografische atlas	3 ^{de} categorie: O1027A
Habitatrichtlijngebieden	n.v.t.
Vogelrichtlijngebieden	n.v.t.
VEN-gebieden	n.v.t.
Erkende natuurreservaten	n.v.t.
Beschermde monumenten	"Kasteel Blauwendael: gevels en bedaking"; "Kasteel Blauwendael: bijgebouw"
Beschermde landschappen	n.v.t.
Beschermde stads- en dorpsgezichten	"Dorpskom van Waasmunster met kasteel Blauwendael, woningen en openbare pomp"
Polders en wateringen	Polder Schelde Durme Oost
Beschermingszones grondwaterwinningen	n.v.t.

Gewestplan

De percelen in het noordelijke en centrale deel van het plangebied staan aangeduid als Parkgebied (500) en Natuurgebied (701). De enkele percelen in het noordoosten staan als woongebied aangeduid (100). Overige zuidelijke percelen zijn bepaald door het gewestplan als industriegebieden (1000). Aangezien er voor dit gebied een BPA geldt, vervalt de bestemming volgens het gewestplan.

BPA

Volgens het BPA nr. 28 'Dorp aan de Durme' (goedgekeurd bij MB van 30/11/2007) bestaat het plangebied grotendeels uit openbaar en/of privaat park. Het zuidelijke deel van het plangebied, evenals het grootste deel van het visiegebied van het globaal kader (zie verkenningnota), heeft een bestemming als natuurgebied. De gebouwen in het kasteelpark Blauwendael evenals een beperkte zone er rondom zijn bestemd als een zone voor (gebouwen met) openbare bestemmingen. Ook de parking heeft die bestemming. Merk op dat behalve de beschermde monumenten van het kasteel en het bijgebouw ook de voormalige orangerie nog op het terrein staat weergegeven en ook deze een openbare bestemming heeft. Ten zuidoosten van het plangebied zijn de tuinen van de Kerkstraat opgedeeld in een strook voor koer en hovingen (nabij de huizenrij) en een strook voor koer en hovingen waar enkel groenaanleg mogelijk is (aan de parkzijde). Op die manier blijft er een natuurlijke buffer behouden tussen het park en de bewoning.

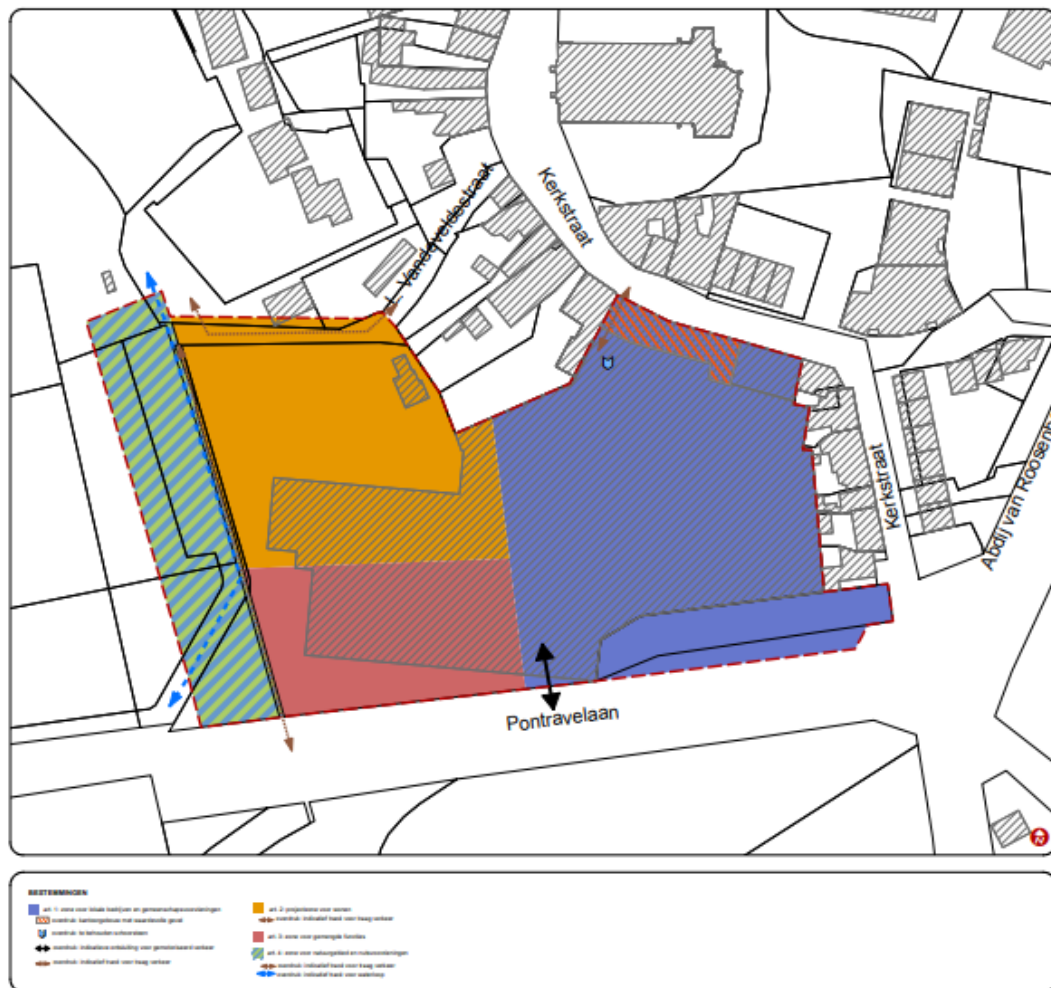
De smalle zone in het zuiden van het plangebied vormt een lappendeken van bestemming, namelijk van noordoost naar zuidwest: een strook voor (groeps)woningbouw en/of openbare bestemmingen met een overbouwde doorgang aan de Kerkstraat, een strook voor (gebouwen met) openbare bestemmingen, een bufferstrook naast een bedrijventerrein, een strook voor een openbare weg (openbare weg in de praktijk nog niet aanwezig), een gemengde strook voor natuurgebied en ondergrondse natuurvoorzieningen en een stuk natuurgebied. De gemengde strook voor natuurgebied en ondergrondse natuurvoorzieningen loopt langsheen de Pontravellaan verder tot aan de Gentstraat.

Figuur 1.5-1: Bestemmingsplan BPA 'Dorp aan de Durme' (bron: Gemeente Waasmunster).

RUP bedrijventerrein Desso

Er werd een RUP opgemaakt voor het bedrijventerrein Desso (net ten zuidoosten van het plangebied). In dit RUP is de in het BPA voorziene openbare weg ten westen van het bedrijventerrein niet meer voorzien. Die zone is voorbehouden voor natuur en nutsvoorzieningen. De trage weg tussen school en kerk valt in de projectzone voor wonen met ter hoogte van de weg een te behouden, doch indicatief tracé voor traag verkeer.

Figuur 1.5-2: Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan 'Desso' (bron: Interwaas).

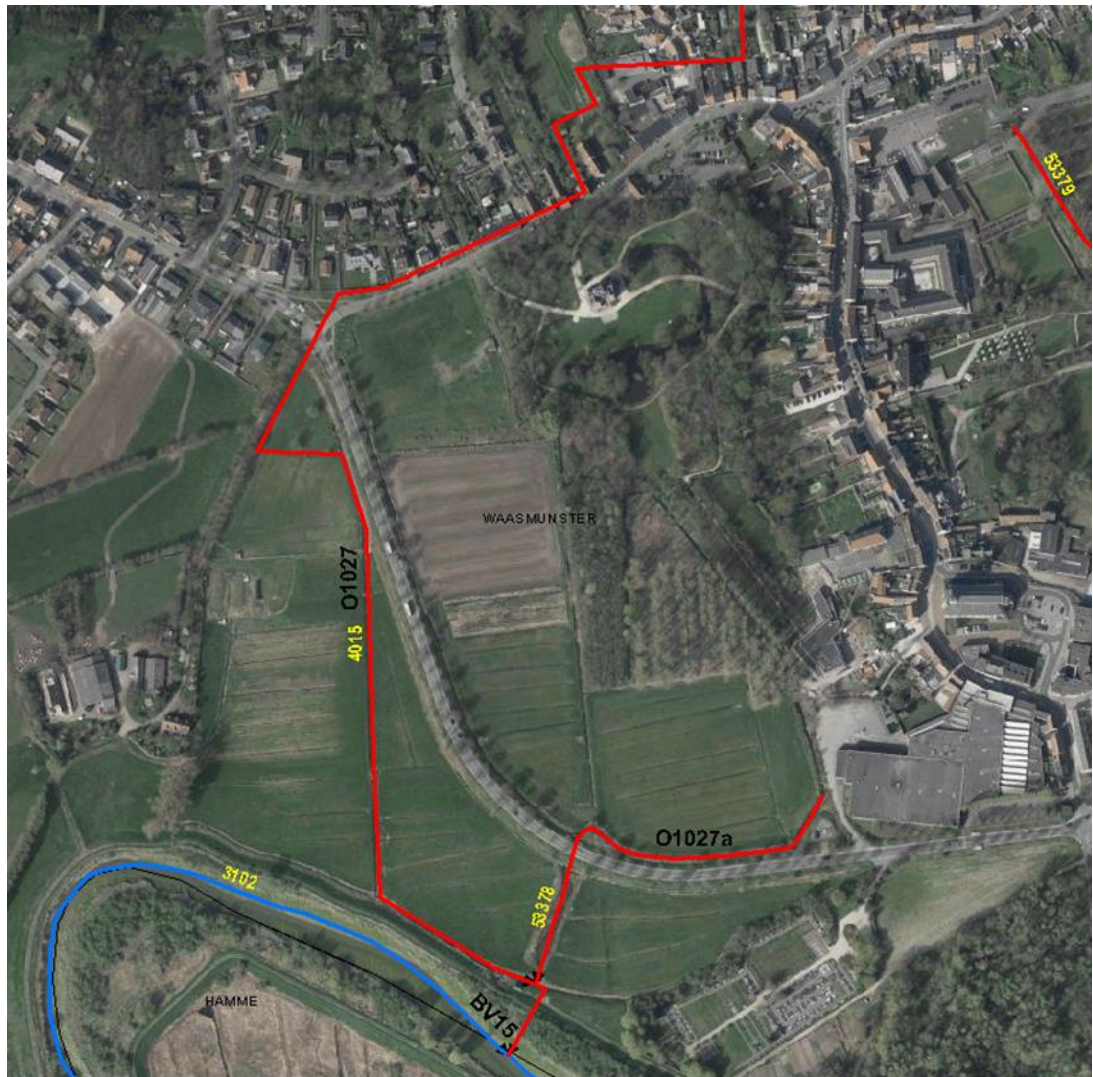
Atlas der Buurtwegen

Er bevinden zich geen officiële buurt- of voetwegen in het plangebied.

Vlaamse Hydrografische Atlas

Er ligt een geklasseerde waterloop van derde categorie in het plangebied, namelijk O1027a. Het geklasseerde deel wordt beheerd door de Polder Schelde Durme Oost. Het gehele kasteeldomein van Blauwendael valt binnen het werkingsgebied van de Polder Schelde Durme Oost, waardoor ook de overige, niet-geklasseerde waterlopen in principe door de Polder beheerd worden.

Figuur 1.5-3: Waterlopen van de Vlaamse Hydrografische Atlas¹ (blauw: bevaarbaar, rood: geklasseerd, derde categorie, bron: Dienst Integraal Waterbeleid, provincie Oost-Vlaanderen).

Vogel- en Habitatrichtlijngebieden

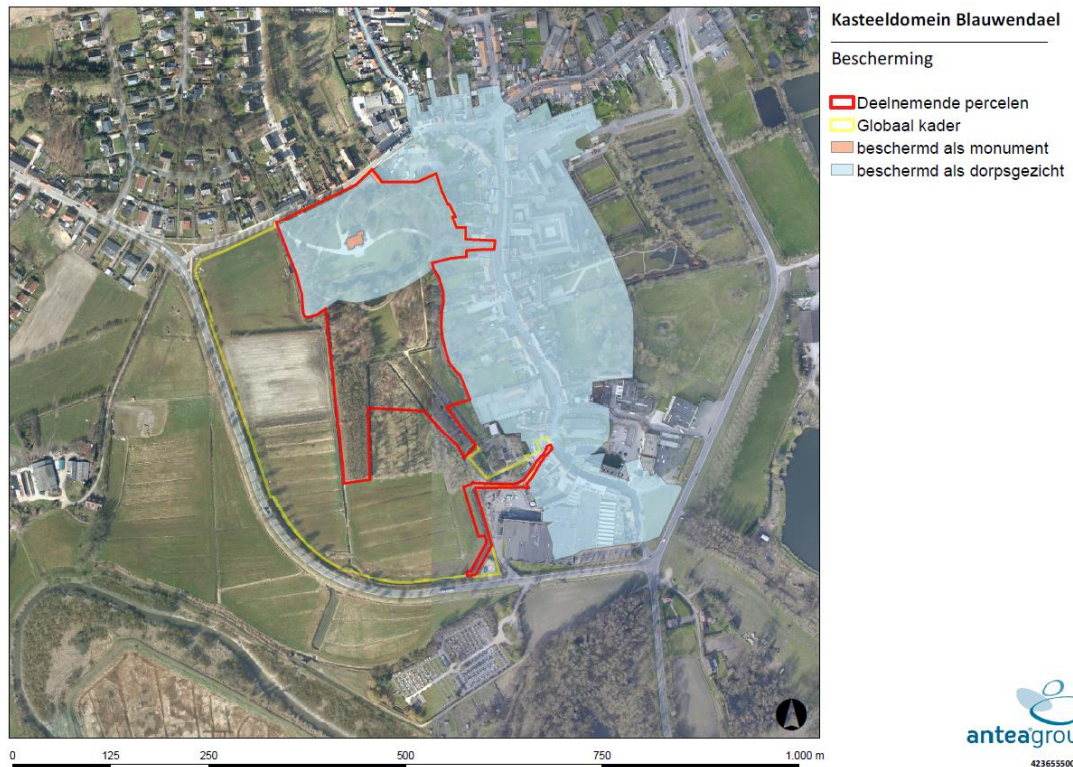
Het kasteeldomein van Blauwendael ligt niet in een Vogel- of Habitatrichtlijngebied. Er ligt wel een Vogel- en een Habitatrichtlijngebied langsheen de Durme aan de overzijde van de Pontravelaan:

- BE2301235: Durme en de middenloop van de Schelde (SBZ-V)
- BE2300006: Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent (SBZ-H)

¹ Op de online GIS-platforms van Geopunt en GIS-oost werd dd. 19/06/2018 de Vlaamse Hydrografische Atlas foutief weergegeven voor waterloop O1027a. De correcte kaart werd verkregen via Mieke De Leeuw, sectorcoördinator bij de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Oost-Vlaanderen.

Beschermde monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten

Het kasteel Blauwendael werd op 16 juli 1987 beschermd als monument “Kasteel Blauwendael: gevels en bedaking” (ID10593). Het ten NO ervan gelegen 19de-eeuws bijgebouw (voormalig koetshuis en paardenstallen) werd eveneens op 16 juli 1987 beschermd als monument “Kasteel Blauwendael: bijgebouw” (ID 10595). Beide gebouwen, evenals een deel van het kasteelpark, maken deel uit van het op 16 juli 1987 beschermde dorpsgezicht “Dorpskom Waasmunster” (ID 10802). De beschermingen worden afgebakend op onderstaande kaart.

Figuur 1.5-4: Aanduiding beschermingen Erfgoed

1.6 Relatie met ruimtelijk structuurplan

Onderstaande figuur geeft de bestaande structuur van de dorpskern van Waasmunster weer. Op lange termijn wenst de gemeente Waasmunster een groene parkzone te ontwikkelen tussen de Pontravalaan, de Gentstraat en de dorpskern langsheen de Kerkstraat en dat ter uitbreiding van het bestaande kasteeldomein van Blauwendael. De ontwikkeling van het landschap en de natuur in deze zone vormen daarbij een aandachtspunt.

2 Historische nota

De historische nota legt zich toe op het achterhalen en begrijpen van de verschillende fasen van de ontwikkeling van het domein. Deze historische nota wordt opgemaakt met als doel de waarden van de site op dit moment te kunnen bepalen en heeft niet als doel het uitgebreid en gedetailleerd onderzoeken van alle details noch een uitgebreide bewonersgeschiedenis.

2.1 Algemene evolutie

Het huidige kasteel Blauwendael (of Blauwhof) werd opgetrokken in 1889-1890 in eclectisch stijl op een reeds bestaande kasteelsite die (minstens) teruggaat tot het begin van de 17de eeuw. In 1607-1608 laat Pieter de Neve – stadhouder en hoogbaljuw van het Land van Waas – een achterin gelegen herenhuis met omgrachting optrekken. Aanvankelijk kreeg het herenhuis de naam "het Huys int midden van't Durp", maar reeds in de loop van de 17de eeuw verkreeg het de naam "'t Hof van Blauwendael". Bij het herenhuis hoorde ook een aangelegde tuin, een voorhof, een boomgaard en bijgebouwen (o.a. duiventoren). Het herenhuis was bereikbaar via een ophaalbrug over de walgracht. Het geheel van herenhuis, tuin en bijgebouwen was ongeveer 1 hectare en 30 are groot. Reeds op het Caertbouck van Waesmunster (zie Figuur 2.1-2) staat een constructie ter hoogte van het huidige koetshuis. Hoewel het huidige koetshuis dateert uit de 19de eeuw, is het mogelijk voortgebouwd op funderingen van een oudere constructie.

Figuur 2.1-1: Figuratieve kaart van het Land van Waas 1651 (bron: Cartesius).

Figuur 2.1-2: Blauwendaal op het Caertbouck van Waesmunster (17de-18de eeuw) (bron: gemeente Waasmunster).

Figuur 2.1-3: Blauwendaal. Omgracht hof zonder naam op de Ferrariskaart (1771-1778) (bron: Geopunt).

In tegenstelling tot eerdere kaarten toont de Ferrariskaart (1771-1778) een U-vormig Hof van Blauwendael met binnenplein en daarachter een rechthoekig gebouw. Mogelijk is het Hof van Blauwendael het zuidelijke gebouw en het U-vormig gebouw een (vergroot) neerhof met poortgebouw. Zowel het kasteel als de aangrenzende aangelegde tuinen zijn omgracht. De (hoofd)ingang was toen langs het noorden met tussen kasteel en Gentstraat een groot onbebouwd voorplein. Langsheen dit plein was het koetshuis reeds aanwezig op de rand van het woonlint dat tot de dorpskern van Waasmunster reikte. In de omgeving van de voormalige orangerie stonden ook reeds enkele bijgebouwen. Deze bijgebouwen stonden buiten de walgracht. Ten zuiden van de walgracht was een uitgestrekt zicht over de meersen die tot aan de Durme reikten. Er was toen nog geen sprake van de Pontravalaan en de Durme zelf maakte nog een bocht richting het noorden ter hoogte van het huidige kerkhof.

Figuur 2.1-4: Atlas der Buurtwegen (1841).

Omstreeks 1820 wordt het buitengoed Blauwendael onder baron Henri Philips de Neve aangepast aan de smaak van de tijd. Er worden enkele nieuwe vleugels opgetrokken, waardoor het U-vormig kasteel een groter afgesloten geheel wordt met daartussen nog twee binnenpleinen. Ook de rechthoekige walgrachten worden deels aangepast en krijgen een meer landschappelijke vorm als onderdeel van een nieuw aangelegd kasteelpark in Engelse landschapsstijl. Ten zuiden van het kasteel blijven de open meersen behouden.

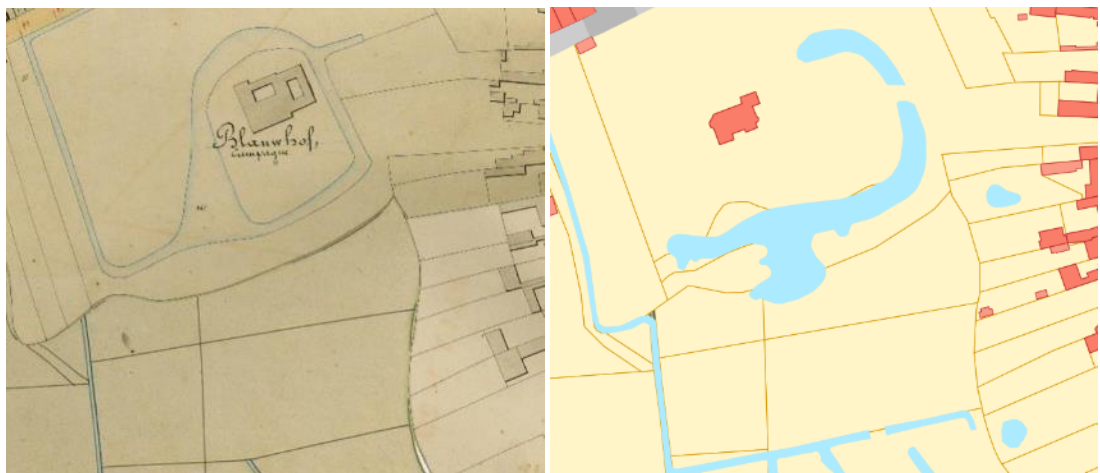

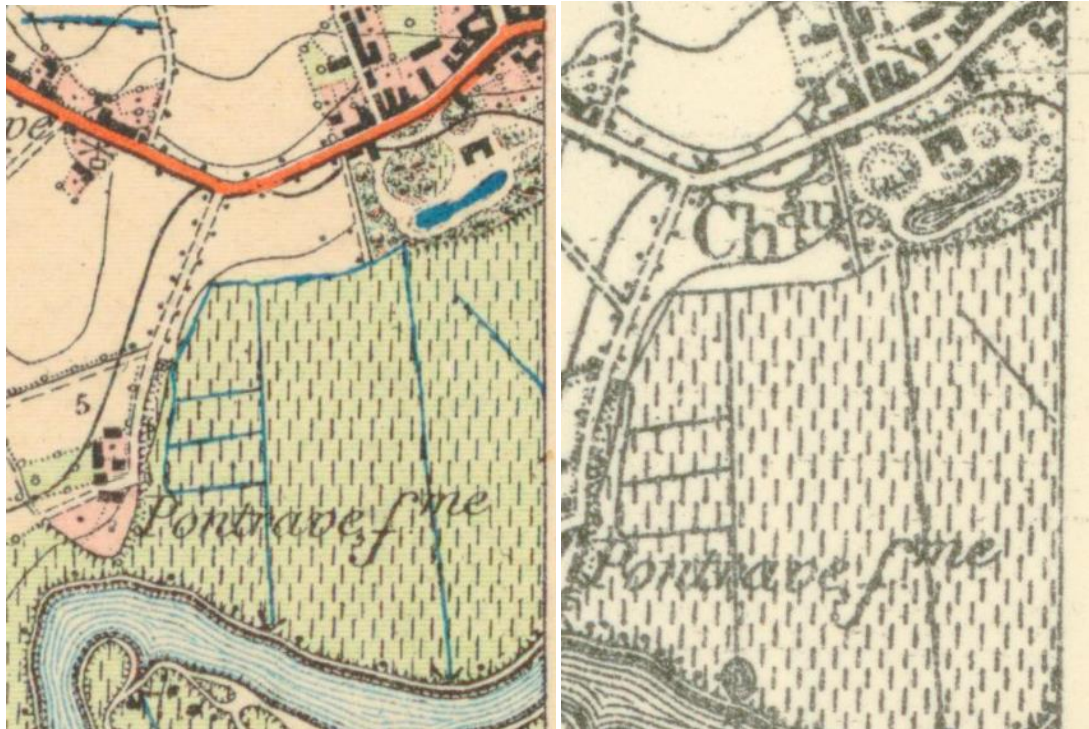
Figuur 2.1-5: (Links) Vandermaelenkaart (1846-1854) (bron: Geopunt) en (rechts) topografische kaart 1863 (bron: Cartesius).

In 1889-1890 lieten Ridder Emile de Neve de Roden en zijn echtgenote Emma de Bueren het oude Hof van Blauwendael afbreken en werd er een nieuw kasteel opgetrokken enkele tientallen meters naar het westen volgens het ontwerp van de bouwmeester Jozef De Waele uit Gent (bekend als restaurateur van het Gravensteen in Gent). De werken worden uitgevoerd in samenwerking met de aannemer Charles Mortier uit Ledeberg. Na het overlijden van ridder Emile deed het kasteel dienst als zomerverblijf.

Bij de werken wordt ook het park opnieuw onderhanden genomen om het uitzicht als Engels landschapspark verder te versterken. Daarbij worden de percelen ten oosten van het kasteel aan het domein toegevoegd en wordt ook de parkvijver opnieuw aangepast, al is het op basis van de topografische kaarten niet duidelijk of de vijver toen reeds haar huidige vorm kreeg. Bij de herinrichting van kasteel en park wordt een nieuwe hoofdtoegang naar het kasteel voorzien naar de Kerkstraat. Ook voor de nieuwe hoofdtoegang is het niet duidelijk wanneer ze precies werd aangelegd (zowel de parkaanleg in 1820 als de heraanleg in 1889-1890 zijn een optie).

Figuur 2.1-6: Vergelijking tussen de Atlas der Buurtwegen (1841) en het Grootchalig Referentiebestand (2018). Op basis van de percelering en de (behouden delen van de) walgracht is duidelijk te zien dat het huidige kasteel Blauwendael iets meer naar het westen staat ten opzichte van het oorspronkelijke herenhuis.

Figuur 2.1-7: (Links) topografische kaart 1893 en (rechts) topografische kaart 1909-1910 (bron: Cartesius).

Figuur 2.1-8: (Links) topografische kaart 1938 en (rechts) luchtfoto 1952 (bron: Cartesius).

In de loop van de 20ste eeuw groeien de parkbomen in de directe omgeving van het kasteel steeds meer uit tot monumentale bomen. Halverwege de 20ste eeuw wordt het park beperkt vergroot net ten zuiden van de parkvijver met een grasland omzoomd door een houtkant, maar verder bleven de meersen grotendeels onaangeroerd. De Durme werd intussen wel rechtgetrokken en op de oude bedding werd een kerkhof ingericht. Eind 1940 wordt het domein Blauwendael verkocht aan Henri de Lovinfosse, eigenaar van de iets verderop gelegen Mantafabriek.

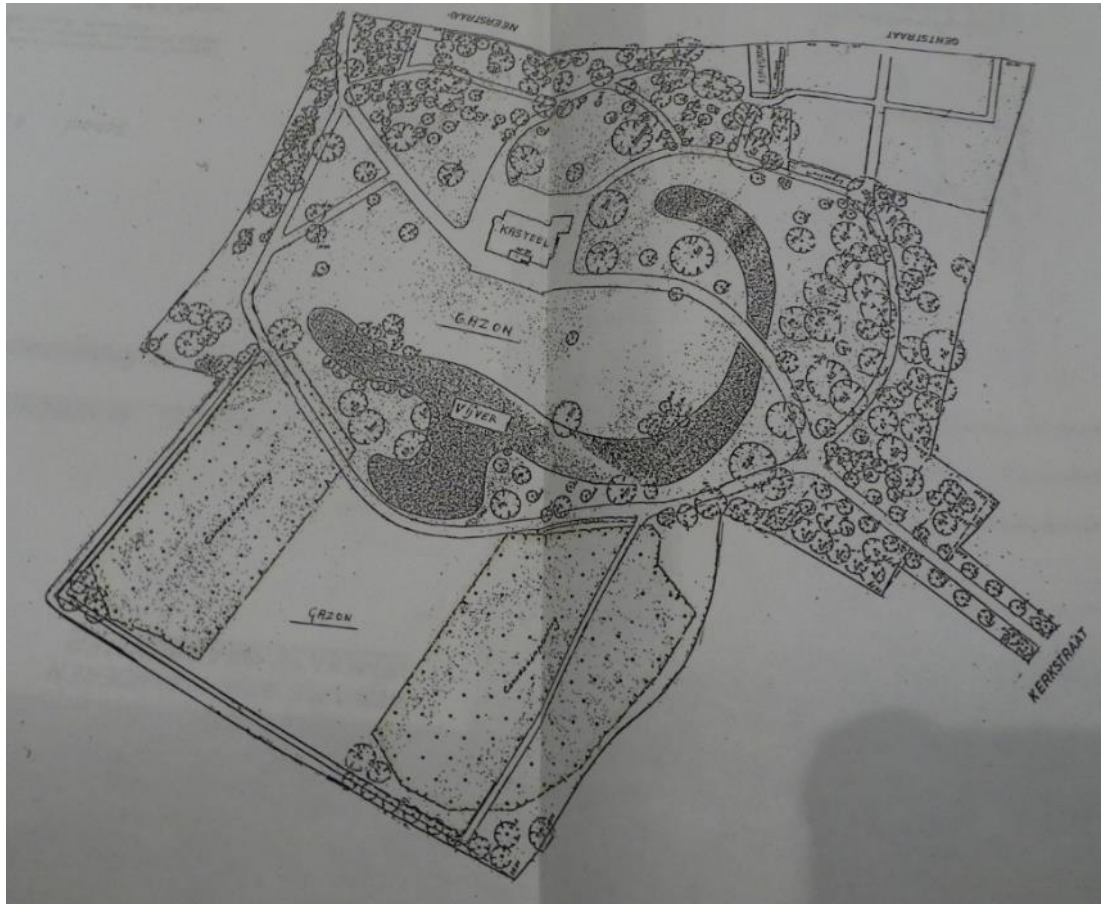

Figuur 2.1-9: Luchtfoto 1971 (bron: Geopunt).

In de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw ondergaan de meersen tussen het kasteel Blauwendael en de Durme ingrijpende veranderingen. De Pontravelaan wordt aangelegd op een verhoogde bedding, waardoor de wijdse zichten van kasteel Blauwendael op de Durmevallei voorgoed verdwenen. De meersen zelf deden niet langer enkel dienst als graslanden, maar werden omgevormd tot akkers op de droge delen, tot populierenbossen of lokaal opgehoogd en in gebruik genomen als industrieterrein (bv. Desso). Ook een gedeelte van het park ten zuiden van de parkvijver werd beplant met populieren. Daarbij werd wel een open strook behouden in functie van het zicht op de vallei. Gaandeweg wordt de vallei steeds meer bebost, vermoedelijk ook deels om een meer landschappelijk zicht te creëren en zodoende een zichtbuffer te vormen ten opzichte van de Pontravelaan.

In 1980 wordt het kasteel gekocht door de gemeente Waasmunster, waarna in 1981 het kasteelpark wordt opengesteld als wandelpark voor het publiek. Het kasteeldomein was toen ongeveer vijf hectaren groot. Het kasteel zelf kreeg een publieke invulling (o.a. ontvangst- en trouwzaal van de gemeente, tentoonstellingsruimte en heemkundig museum). In het noordoosten van het kasteeldomein wordt een in vier symmetrische delen opgesplitste tuin verwijderd om later heringericht te worden tot parking.

Figuur 2.1-10: Schets parkstructuur. Vermoedelijk werd deze schets getekend omstreeks de aankoop door de gemeente in 1980. De parking in het noordoosten is nog niet aangelegd. In het zuidwesten wordt de gazon omzoomd door twee populierenaanplanten.

Figuur 2.1-11: Luchtfoto 1988 (bron: Geopunt).

Figuur 2.1-12: (Links) luchtfoto 2002 en (rechts) luchtfoto 2006 (bron: Geopunt).

In de 21ste eeuw werd het gedeelte ten zuiden van de parkvijver definitief in het park geïntegreerd en met halfverharde paden doorsneden. De populierenbossen in dit deel werden gekapt en herbeplant met gemengd loofhout. Er werd tevens een trage weg aangelegd als verbinding tussen het kasteelpark en de school- en kerkomgeving.

Figuur 2.1-13: (Links) luchtfoto juni 2009 en (rechts) juni 2018 (bron: Geopunt).

Het park verbost ook steeds meer, zowel spontaan (bv. opslag op de oever van de parkvijver) als door willekeurige beplantingen zowel in het parkgrasland als in het verruigde, natte grasland tussen kasteelpark en zuidelijk ervan gelegen populierenbos.

2.2 Historiek van het kasteelpark

Het kasteelpark werd voor het eerst aangelegd volgens de Engelse landschapstijl omstreeks 1820. Bij de herbouw van het kasteel in 1889-1890 kreeg het park nog verder vorm volgens die Engelse landschapstijl. Toch waren er reeds monumentale bomen in het park aanwezig, vermoedelijk daterend uit de eerste parkaanleg omstreeks 1820.

Figuur 2.2-1: Postkaart begin 20ste eeuw (privécollectie Catherine Boone).

Het parkgrasland net voor het kasteel had vroeger een meer landschappelijke, natuurlijke invulling. Het grasland werd wel gemaaid, maar niet als gazonbeheer. Net voor het kasteel was een bloemenperk.

Figuur 2.2-2: (Links) postkaart uit 1944 (bron: Delcampe); (rechts) zicht op kasteel Blauwendael (Bron: KIK-IRPA; Edouard De Keyser, Commissariaat Generaal voor 's Lands Wederopbouw). Gezien de bron werd de foto vermoedelijk net na de Tweede Wereldoorlog getrokken.

Er stonden amper tot geen bomen op het parkgrasland ten zuiden van het kasteel.

Figuur 2.2-3: Zicht op het parkgrasland ten zuiden van het kasteel in 1980 (bron: archief Agentschap Onroerend Erfgoed).

De oevers van de parkvijver waren grotendeels onbegroeid, waardoor het zicht vanuit het kasteel op het park gewaarborgd bleef. Anderzijds was het spiegelen effect van de parkvijver gezien vanuit het park zo optimaal.

Figuur 2.2-4: Oud parkzicht van het kasteel Blauwendael (Bron: KIK-IRPA; Commissariaat generaal voor de Passieve Luchtbescherming, 1945).

Figuur 2.2-5: Postkaart naar schatting tussen 1940 en 1960 (bron: 2dehands; Delcampe).

Halverwege de 20ste eeuw was de oostgevel en een deel van de zuidgevel grotendeels begroeid met een klimplant. Wellicht betrof het wingerd die de gevel in de herfst rood kleurde. In 1980 was de gevel bijna volledig dichtgegroeid, waardoor het kasteel steeds meer opging in het kasteelpark.

Figuur 2.2-6: Luchtfoto van de rood verkleurde gevelbegroeiing tegen het kasteel Blauwendael (bron: Delcampe).

Figuur 2.2-7: Door de dichte gevelbegroeiing ging het kasteel op in haar omgeving (Agentschap Onroerend Erfgoed, 1980).

Figuur 2.2-8: Parkvijver kasteel Blauwendael (bron: Delcampe).

De parkvijver was een belangrijk esthetisch element in het Engels landschapspark van Blauwendael. Daarnaast werd de vijver ook recreatief gebruikt als roeivijver. Er lag een roeibootje aan de oever. De oever van de vijver was oorspronkelijk beschoeid met hout. Reeds halverwege de 20ste eeuw was de houten oeverbeschoeiing grotendeels verdwenen. Het is te zeggen; de paaltjes waren nog aanwezig, maar de damwandplanken waren grotendeels vergaan. Bij het ontbreken van damwandplanken, kalfde de oever af.

De paden in het historisch kasteelpark liggen nog steeds op dezelfde plaats zoals voorzien in het Engels landschapspark. Ze vormen dan ook een relict van de 19de eeuwse parkaanleg.

Figuur 2.2-9: Oeverbeschoeiing in het park Blauwendael (bron: gemeentelijk archief Waasmunster; Delcampe).

Na het herbouwen en her aanleggen van het kasteel en omliggend park werd tevens een toegangsdreef voorzien vanuit de Kerkstraat. De dreef was geen statige dreef van hoog opgesnoeide bomen, maar in feite een dichtgegroeide houtkant met begroeiing tot op de bodem. Na een kort stuk rechte weg aan de poort, kronkelde de toegangsweg doorheen het park tot aan het kasteel. Vanuit de poort was evenwel een open zicht tot aan het kasteel met langsheen deze as enkel laagblijvend struweel.

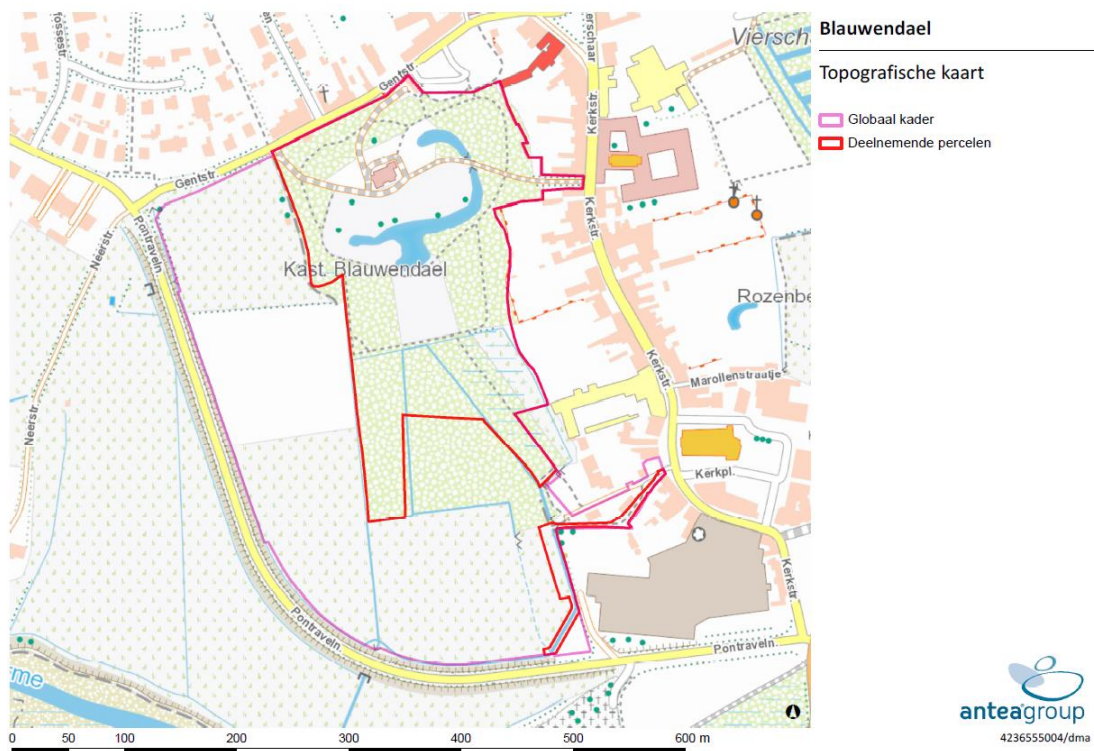
Figuur 2.2-10: Hoofdtoegang tot het kasteel Blauwendael na heraanleg van kasteel en park (bron: archief Agentschap Onroerend Erfgoed)

3 Inventaris

3.1 Algemene beschrijving van de ruimtelijke context

Blauwendael ligt ingesloten tussen de woonkernen langs de Gentstraat en de Kerkstraat enerzijds en de Pontravalaan anderzijds. De Pontravalaan doorsnijdt het voormalige open meersenslandschap aan de oevers van de Durme.

Het noordelijk deel van Blauwendael is het oudste en het meest gevarieerd. Behalve de historische gebouwen ligt er ook nog een parkvijver, parkgraslanden met zowel monumentale als jonge bomen erin geplant en een toegangsdreef. Het geheel is omzoomd door een houtkant. Verder naar het zuiden is het park Blauwendael minder kleinschalig. Vochtige graslanden worden er afgewisseld door loofhoutaanplanten en moerasvegetaties. Alwaar het historisch park doorsneden wordt door tal van paden, lopen er door het zuidelijke deel slechts een beperkt aantal paden.

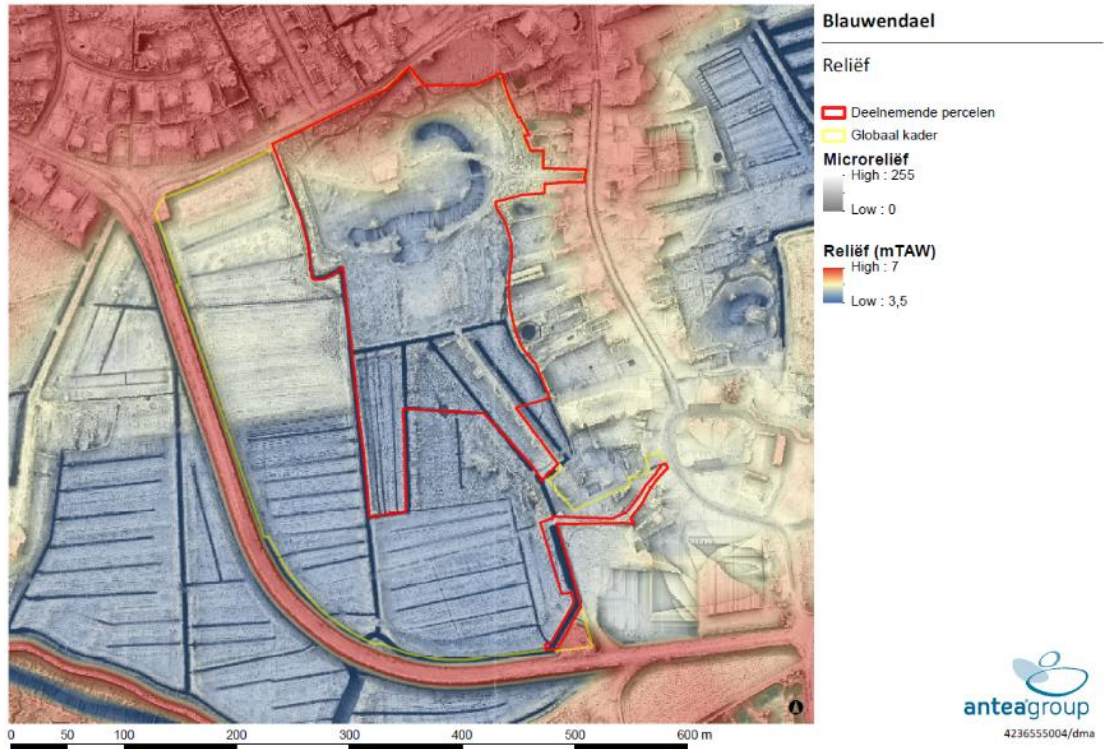
Figuur 3.1-1: Topografische kaart 2020 (bron: NGI).

3.2 Beschrijving van het landschap

3.2.1 Abiotiek

3.2.1.1 Reliëf

Figuur 3.2-1: Weergave micro- en macoreliëf ter hoogte van Blauwendael (Bron: Digitaal Hoogtemodel II, 2013-2015, AGIV).

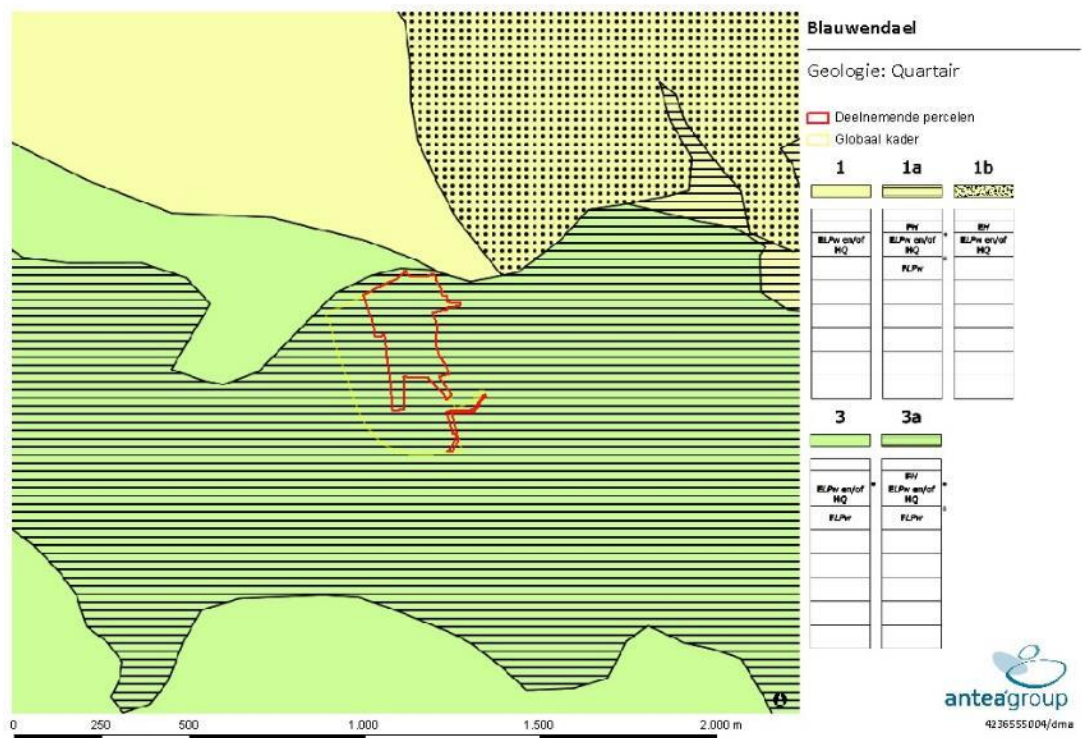
Bovenstaande kaart toont zowel het macoreliëf (kleuren) als het microreliëf (schaduwen). Er is een duidelijk dalende gradiënt van noord naar zuid tussen de Gentstraat (± 7 m TAW) en de meersen richting de Durme (± 3 -4m TAW). Ten zuiden en ten westen van het kasteeldomein valt duidelijk de verhoogde Pontravellaan op.

In het historische kasteelpark (noordelijk deel) uit het microreliëf zich vooral onder de vorm van gebouwen, parkvijvers en ingelopen paden. Ook de stronken van enkele monumentale bomen zijn zichtbaar op deze kaart. Ten zuiden van het historisch kasteelpark (zuidelijk deel) zijn tal van parallelle greppels en bredere beken duidelijk zichtbaar, zowel in de thans nog bestaande meersrelicten als de reeds beboste meersen. Deze structuren zijn nodig voor de afwatering. Verder vallen ook de (intussen reeds afgebroken) elementen van de fit-o-meter duidelijk op, vooral langs de trage weg richting de schoolomgeving.

3.2.1.2 Geologie en geomorfologie

Het is historisch, landschappelijk en ecologisch relevant om de ontstaansgeschiedenis van het landschap in kaart te brengen. De geologische processen die aan de grondslag liggen van het ontstaan van het landschap kunnen inzicht en mogelijk een verklaring geven voor het voorkomen van bepaalde planten- en diersoorten (leefgemeenschappen) in het landschap.

Quartair

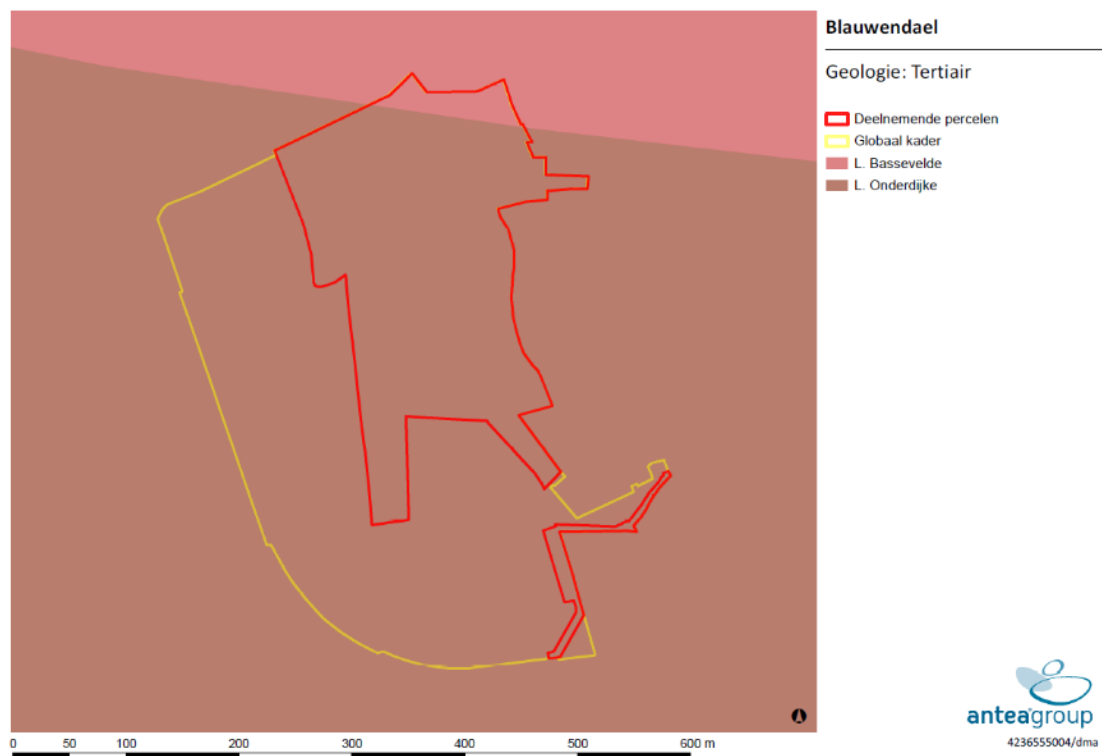
Figuur 3.2-2: Quartair geologische afzettingen (bron: Databank Ondergrond Vlaanderen).

De quartair geologische afzettingen in de ondergrond van Blauwendael bestaan uit Holocene en/of Tardiglaciale (Laat-Weichseliaan) fluviatiele afzettingen (FH; organochemisch en primair inclus). Eronder zitten lokaal ook nog eolische afzettingen (ELPw; zand tot zandleem) van het Weichseliaan of het Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ). Helemaal onderaan kunnen nog fluviatiele afzettingen zitten van het Weichseliaan (FLPw).

Tertiair

Onder de Quartaire afzettingen bevinden zich deze van het Tertiair. De ondergrond van het plangebied bestaat uit:

- Formatie van Maldegem, Lid van Onderdijke (MaOd): grijsblauwe klei
- Formatie van Zelzate, Lid van Bassevelde (ZzBa): donkergrijs fijn zand tot zand, silthoudend, glauconiet- tot glimmerhoudend.

Figuur 3.2-3: Tertiair geologische afzettingen (bron: Databank Ondergrond Vlaanderen).

3.2.1.3

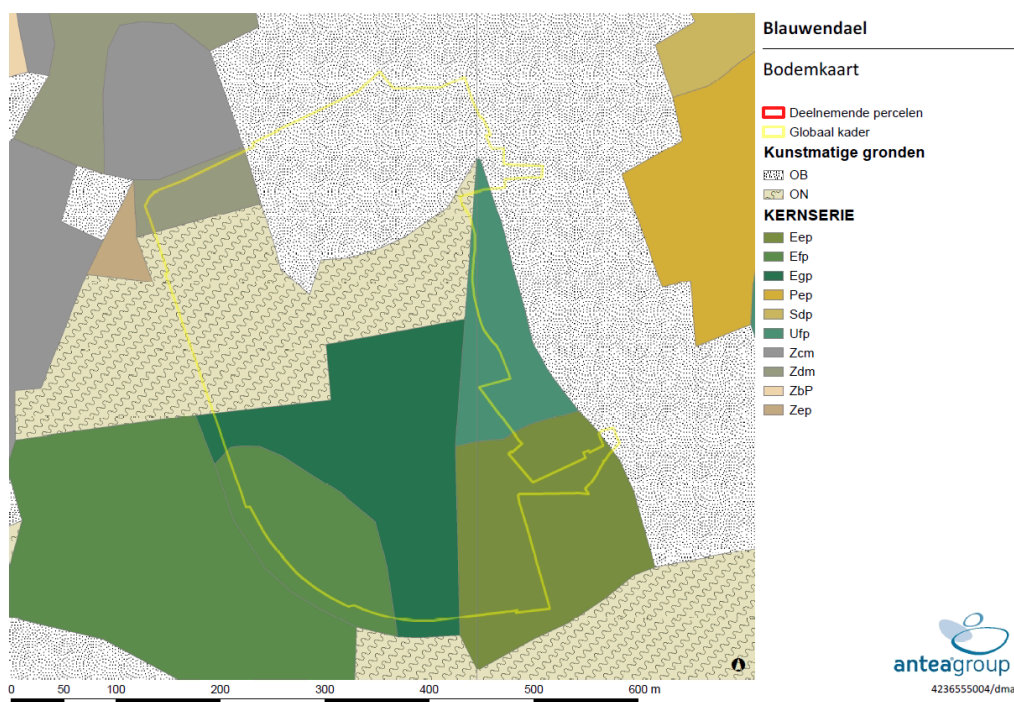
Bodem

Er zijn verschillende bodemtypes aanwezig ter hoogte van het kasteeldomein Blauwendael. Het historisch kasteelpark is nagenoeg volledig een antropogene, kunstmatige bodem (OB: bebouwde zones). De later tot het kasteelpark toegevoegde deelzone net ten zuiden van de kasteelvijver is ook antropogeen. Deze bodem werd – evenals enkele akkers er ten westen van – door de mens opgehoogd (ON: opgehoogde gronden). Enkel in het uiterste noordwesten van het globaal kader is nog een beperkte deelzone met de oorspronkelijke bodem aanwezig, namelijk een matig natte zandbodem met een dikke antropogene humus-A-horizont (Zdm).

Het lager gelegen zuidelijke deel (voormalige meersen) bevat vooral natte kleibodems:

- Zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel (Efp)
- Uiterst natte kleibodem zonder profiel (Egp)
- Zeer sterk gleyige zware kleibodem zonder profiel (Ufp)
- Sterk gleyige kleibodem zonder profiel (Eep)

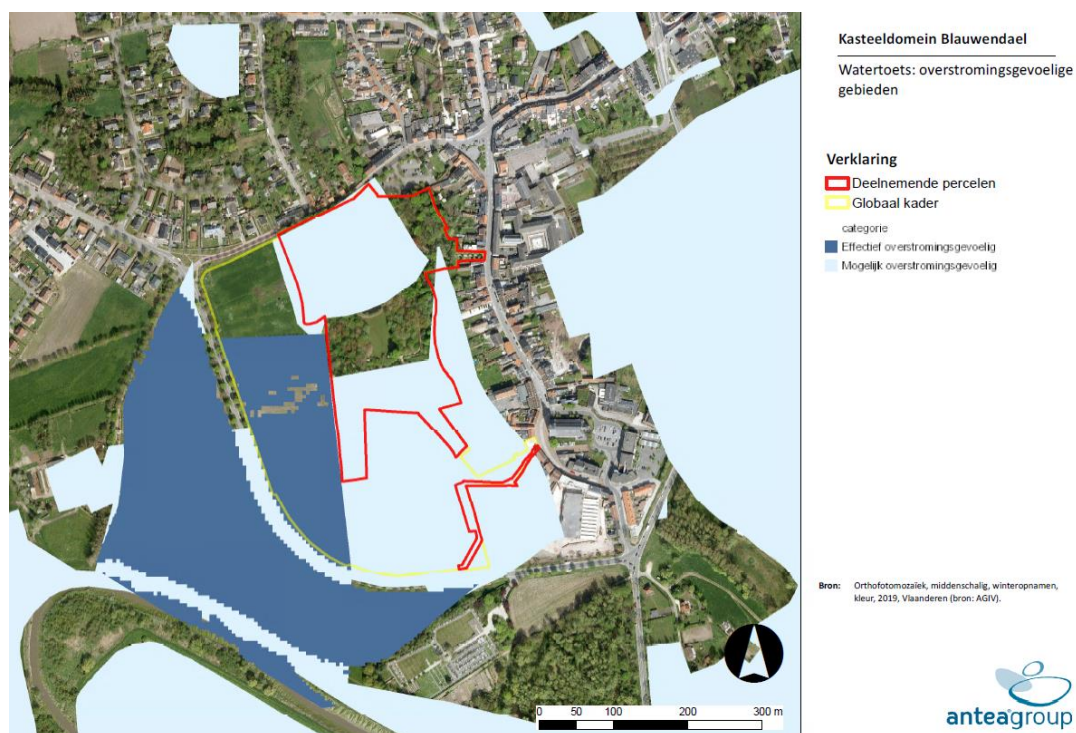

Figuur 3.2-4: Bodemkaart (bron: Databank Ondergrond Vlaanderen).

3.2.1.4

Waterhuishouding

Een groot deel van het kasteelpark Blauwendael is ingetekend als mogelijk overstromingsgevoelig op de Watertoets. Het visiegebied net ten westen van het park is zelfs effectief overstromingsgevoelig gebied.

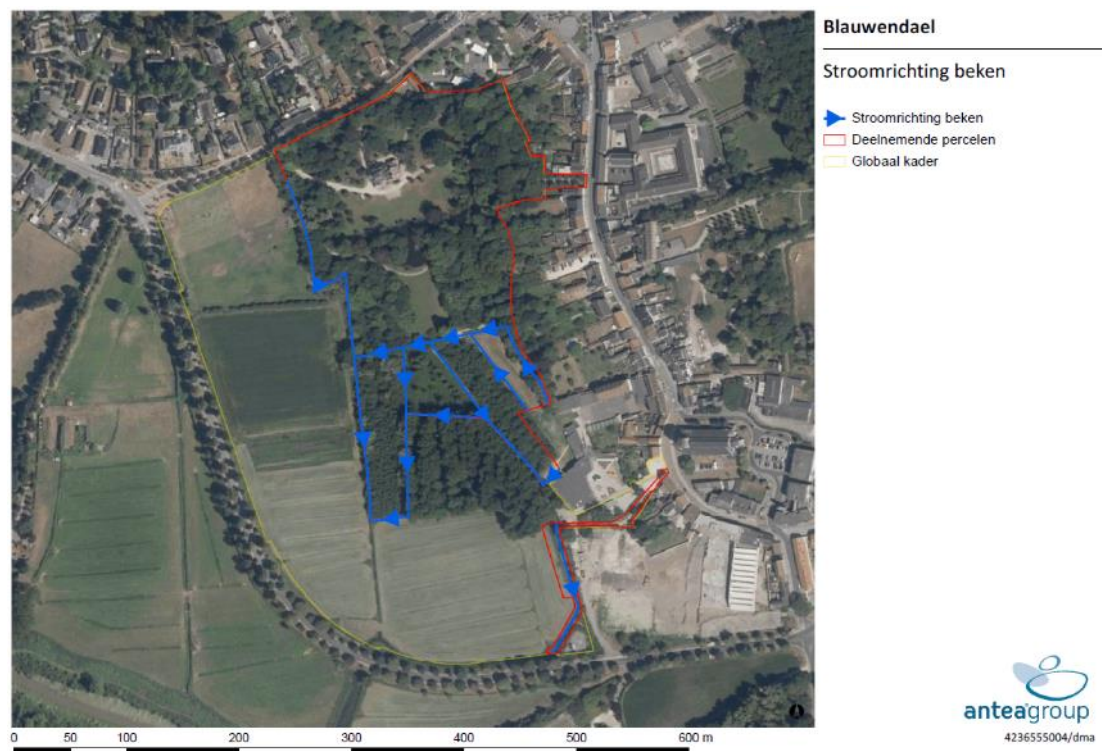

Figuur 3.2-5: Watertoets: overstromingsgevoelige gebieden 2017.

Figuur 3.2-6: Vlaamse Hydrografische Atlas: waterloopsegmenten (bron: VMM).

Blauwendael watert via greppels en beken af naar een geklasseerde waterloop van derde categorie in het zuiden van het gebied. Net ten noorden en ten westen van Blauwendael ligt nog een tweede geklasseerde waterloop van derde categorie. Beide waterlopen zijn in beheer bij de Polder Schelde Durme Oost en wateren net ten zuidwesten van Blauwendael af in de Durme.

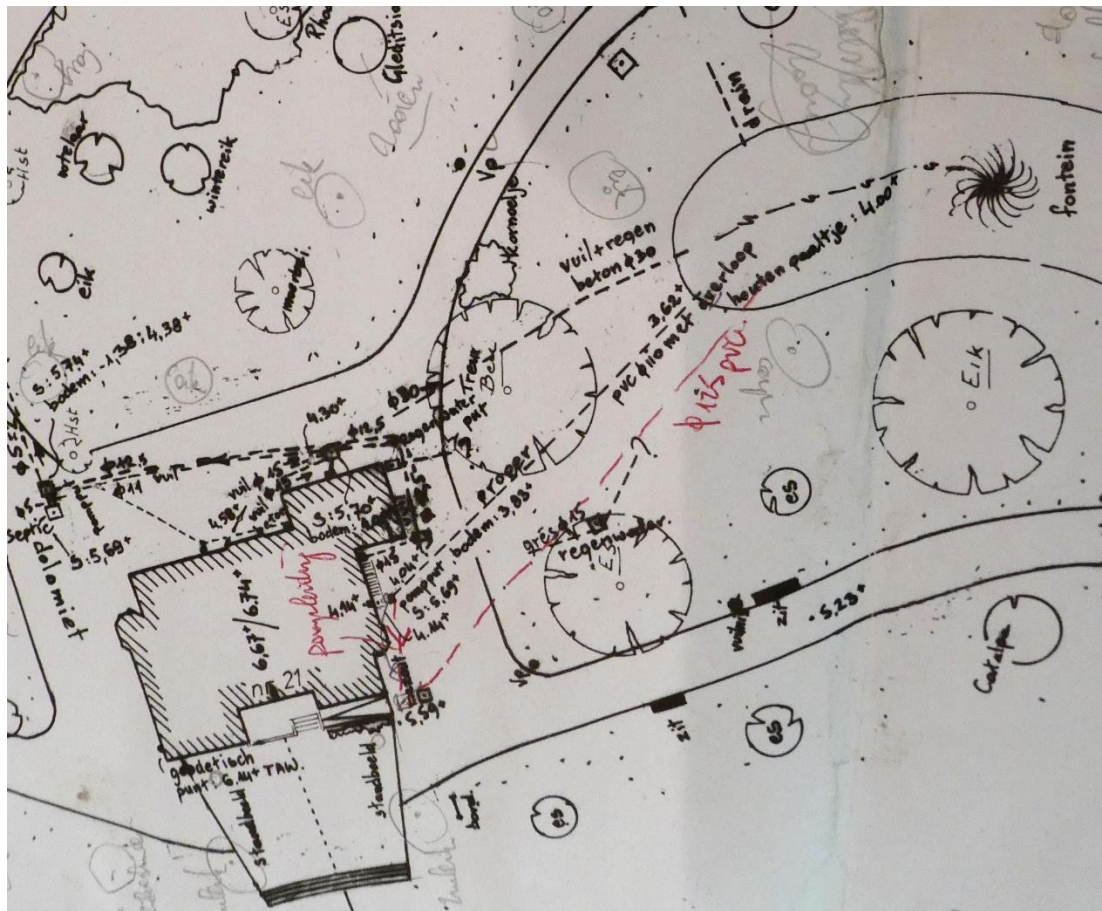

Figuur 3.2-7: Kaart beken en de (vermoedelijke) afstroomrichtingen (Antea Group 2020).

Het oppervlaktewater in Blauwendael stroomt via greppels en beken af naar het zuiden. Op deze beken zijn ook onder meer de drainage van de parkgraslanden en de afwatering van de parkvijver aangesloten. De parkvijver wordt gevoed door regenwater zowel rechtstreeks als van de daken van onder meer het kasteel. Vermoedelijk wordt de parkvijver ook deels gevoed door grondwater. De vijver is in tegenstelling tot vele andere parkvijvers in Vlaanderen, in de droge zomer van 2018 nooit drooggevallen, hetgeen doet vermoeden dat er behalve regenwater ook een extra voeding is van onderuit (grondwater).

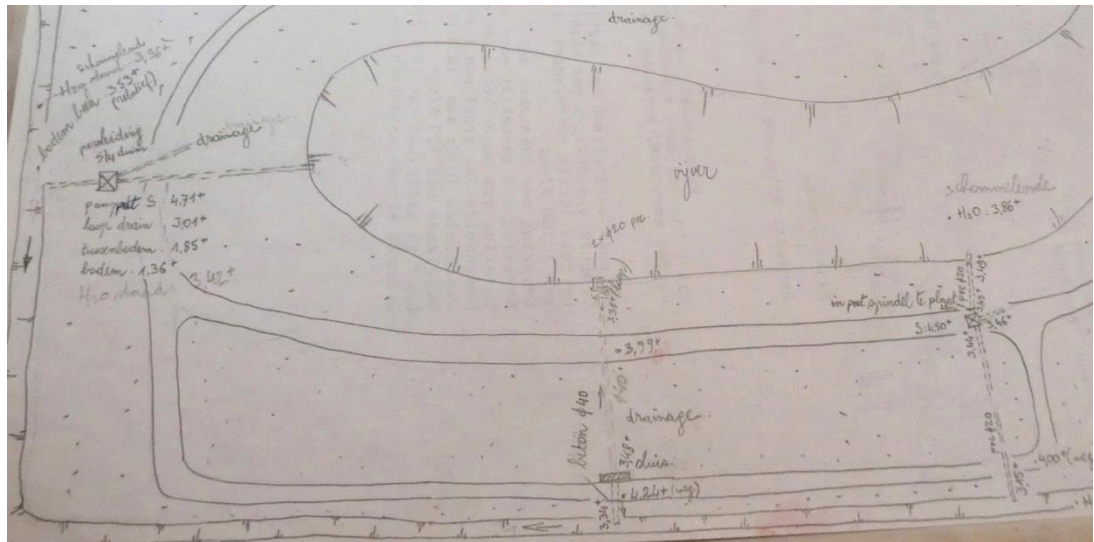
Het regenwater van het kasteel wordt via ondergrondse PVC-buizen afgevoerd naar de parkvijver. Behalve regenwater zou er ook vuil water (al dan niet als overloop) in de parkvijver terecht komen (zie schets).

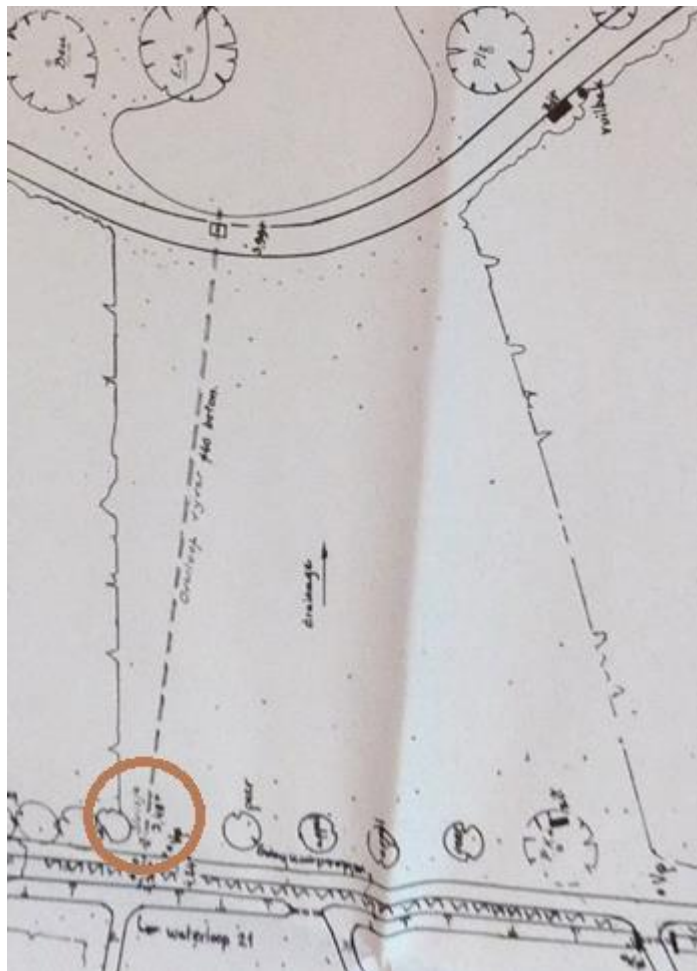
Figuur 3.2-8: Schets met het overzicht van de afvoer van zowel regenwater als vuil water naar de fontein (bron: gemeentelijk archief Waasmunster).

Overtollig oppervlaktewater in de parkvijver wordt via ondergrondse afvoerbuizen afgeleid naar de zuidelijk en westelijk ervan gelegen beek om zo naar de Durme af te stromen. Het waterpeil van de vijver kan geregeld worden via een (ondergronds) sluisje op één van de overlopen.

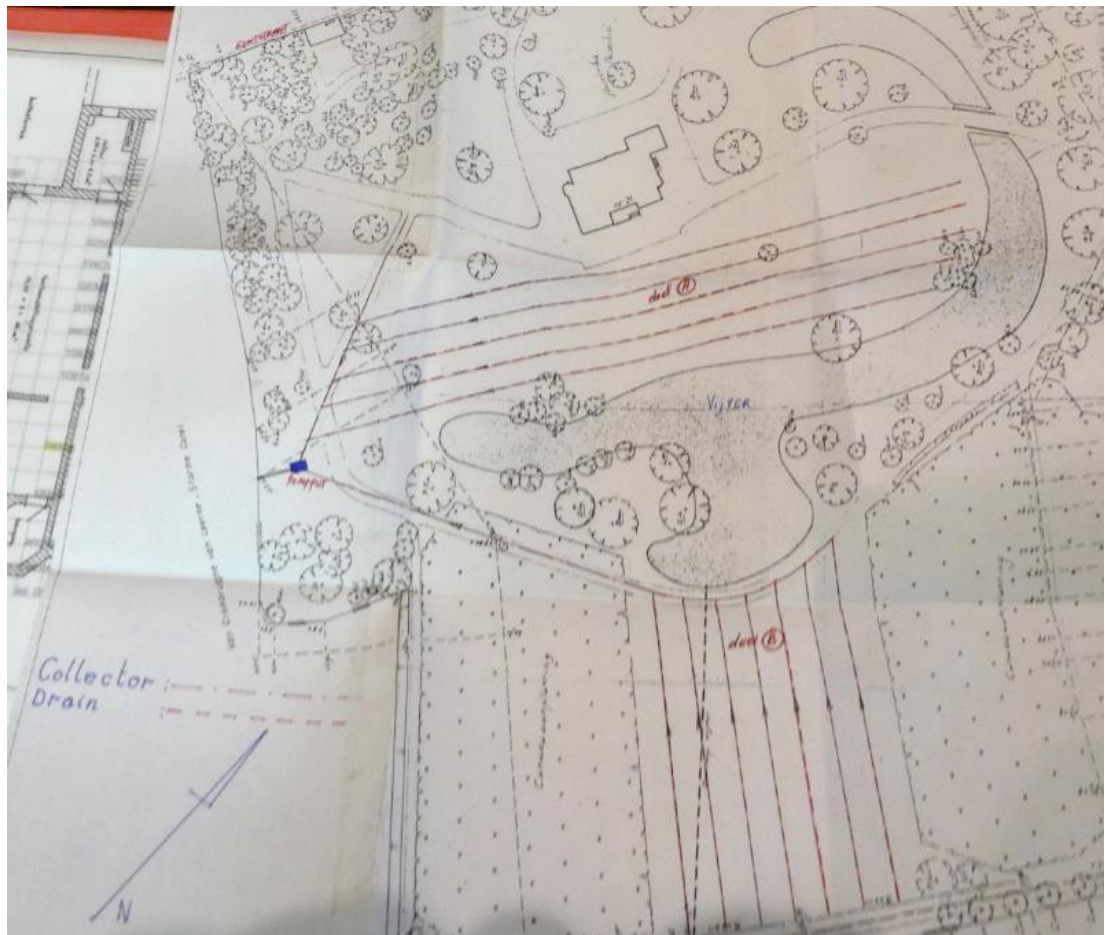

Figuur 3.2-9: Overzichtsschets van de afwateringspunten van de parkvijver naar de omliggende beken (bron: gemeentelijk archief Waasmunster).

Figuur 3.2-10: Schets van de ondergrondse overloop van de vijver met in het zuidwesten een sluisje (foto). Merk op dat de drainage in de andere richting (richting vijver) loopt (bron: gemeentelijk archief Waasmunster).

Gelegen in de oude vallei van de Durme zijn de graslanden erg nat. Om de parkgraslanden iets te verdrogen en zo jaarrond toegankelijk te maken, werd er in het verleden een drainagestelsel aangelegd onder de parkgraslanden aan weerszijden van de parkvijver. Ten noorden van de parkvijver lopen de drainagestrengen parallel naar het westen; ten zuiden van de parkvijver lopen de drainagestrengen parallel naar het noorden. Alle drainagestrengen komen samen in een pompput ten westen van de parkvijver om van daaruit af te stromen naar de nabijgelegen beek net ten westen van het park.

Figuur 3.2-11: Overzichtsschets van de drainagestrengen in de parkgraslanden aan weerszijden van de parkvijver (bron: gemeentelijk archief Waasmunster).

Figuur 3.2-12: Niet-geklasseerde beek ter hoogte van de westelijke grens van het kasteelpark, waarnaar het gedraineerde water van Blauwendael wordt afgeleid. In de beek ligt lokaal wat afval onder de vorm van plastic flesjes (Antea Group 2018).

3.2.1.5

Parkvista's

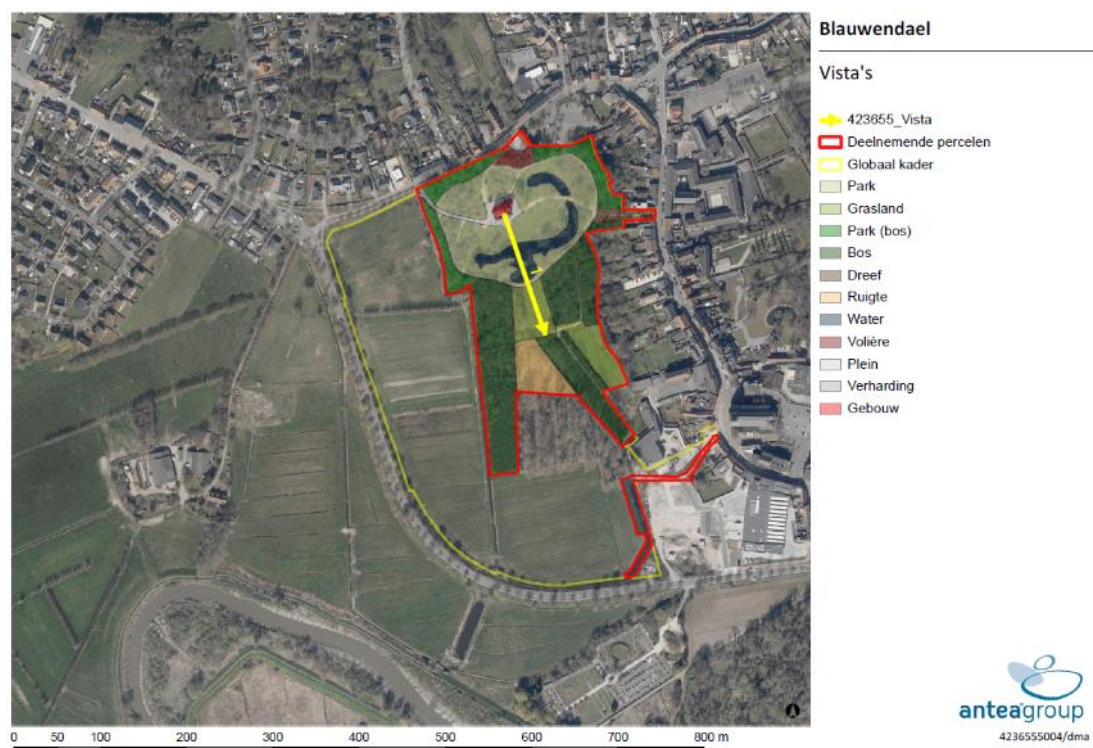
Er is thans slechts één vista vanuit kasteel Blauwendael, namelijk in de richting van de Durmevallei. Historisch kon vanuit Blauwendael wellicht de hele vallei overschouwd worden. Echter door de aanleg van de verhoogde Pontravalaan in de tweede helft van de 20ste eeuw is het open zicht op de Durme voorgoed verloren. Intussen zijn in het tussenliggende gebied nog houtkanten en bossen aangeplant, waardoor de parkvista nog verder ingekort wordt. Het beeld is zo landschappelijk en de Pontravalaan wordt gebufferd. De parkvista biedt een zicht op het parkgrasland aansluitend op het kasteel, de parkvijver, het grasland achter (ten zuiden van) de parkvijver met achteraan in de hoek een solitaire paardenkastanje. De parkvista eindigt op de (deels doorgesloten) haag, de bosstrook langs de trage weg en de boomopslag in de verbossende, moerassige ruigte achter de haag. In de parkvijver staat een fontein langsheen deze vista.

Oorspronkelijk was er nog een tweede vista vanuit de Kerkstraat langs de dreef op het kasteel, maar deze vista is intussen reeds lang dichtgegroeid en wordt dan ook niet meer weergegeven op onderstaande kaart.

Figuur 3.2-13: Parkvista met zicht op de parkvijver en achterliggend grasland (Antea Group 2018).

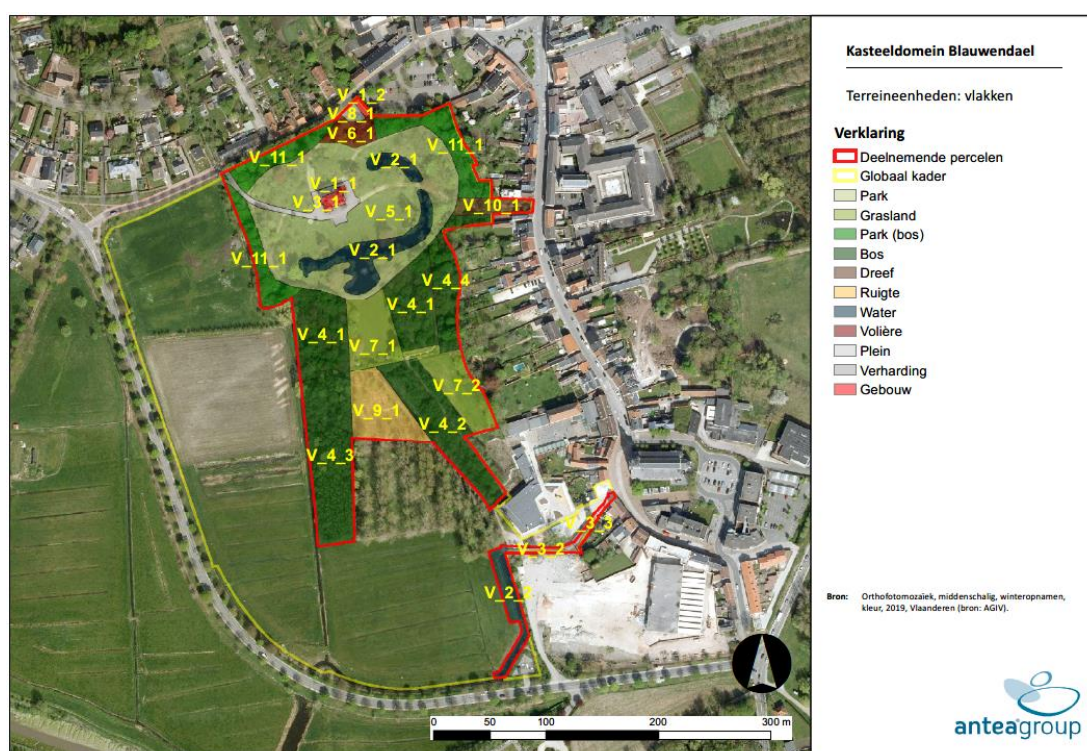
Figuur 3.2-14: Weergave van de parkvista op kaart (Antea Group 2020).

3.2.2

Biotiek

Het kasteelpark bestaat uit een afwisseling van het Engels landschapspark met wandelpaden, siergazons, een vijverpartij en een gevarieerd bomenbestand waaronder waardevolle, monumentale bomen van 130-200 jaar oud (zoals treurbeuk, bruine beuk, eiken, esdoorns en paardenkastanjes). Ten zuiden van het historische kasteelpark liggen nog enkele recentere, aangeplante bossen afgewisseld door vochtige graslanden en verbossende moerasvegetaties.

Figuur 3.2-15 toont een overzicht van de afzonderlijke terreineenheden op het kasteeldomein Blauwendael. Hieronder volgt een korte beschrijving en beeldmateriaal van de aanwezige terreineenheden. De verharde oppervlakten en de volière worden beschreven in het hoofdstuk '3.2.4 Infrastructuurelementen'. Kasteel en koetshuis worden beschreven bij '0 Beschrijving van het bouwkundig erfgoed' beschreven.

Figuur 3.2-15: Kaart met de terreineenheden (Antea Group 2020). Dezelfde kaart zit ook in A3-formaat in bijlage voor de duidelijkheid.

3.2.2.1

Parkvijver (V_2_1)

De parkvijver heeft naast het kasteel een centrale positie in het historisch kasteelpark. De parkvijver vormt een relict van de voormalige slotgracht rond het Hof van Blauwendael. Bij de omvorming van het park tot een Engels landschapspark werd de gracht deels gedempt, deels uitgebreid en omgevormd tot parkvijver. Aan de oostelijke zijde bestaat de parkvijver uit twee delen aan weerszijden van de toegangsweg naar het kasteel; het water is evenwel verbonden door een duiker onder de weg. De parkvijver heeft een troebel, donker uitzicht met vermoedelijk een sterke accumulatie van slib (vooral door bladval). In het water zijn dan ook zo goed als geen waterplanten (meer). Op de oever is wel een oevervegetatie aanwezig met soorten als groot hoefblad, gele lis, wolfsfoot, riet, moeraszegge/oeverzegge (niet op soort gedetermineerd), gewone brunel, watermunt en de opslag van vochtminnende boomsoorten zoals wilg en zwarte els. Door de jonge boomopslag groeit de oever toe en verdwijnen geleidelijk de oude parkzichten. De oeverbeschoeiing is in slechte staat.

Figuur 3.2-16: Oevervegetatie aan de parkvijver V_2_1 (Antea Group 2018). Accumulatie van slib door bladval (Antea Group 2020).

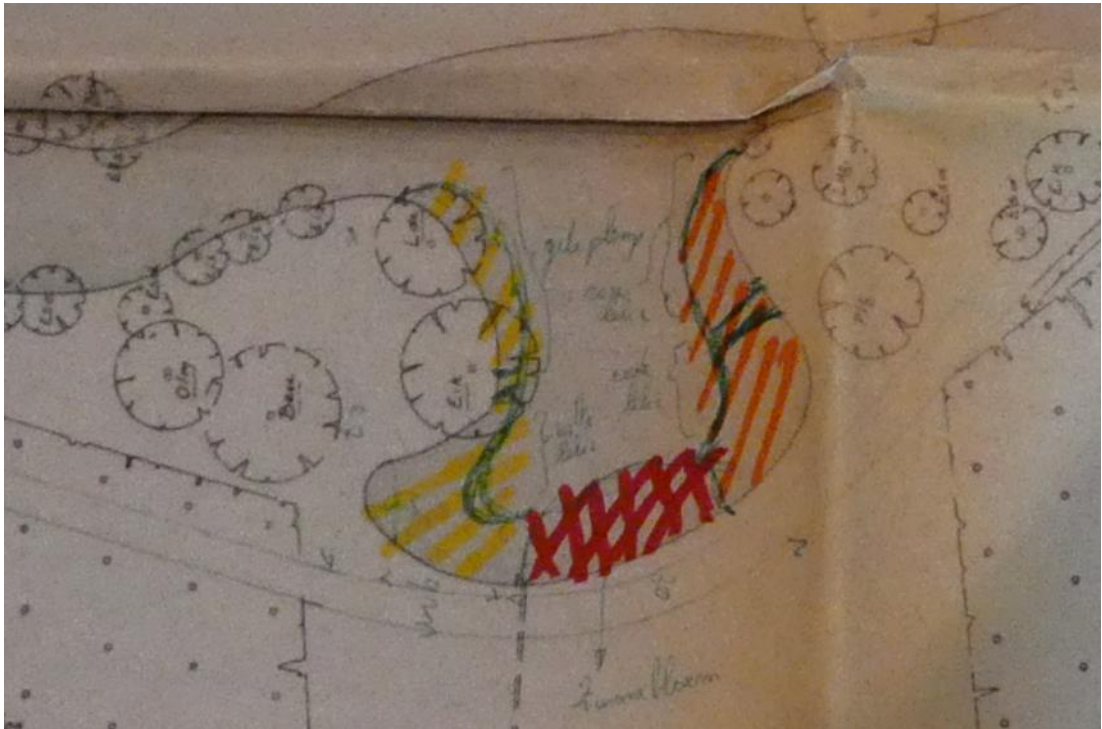
Figuur 3.2-17: Lokale opslag van riet op de oever van de parkvijver (Antea Group 2018). Oevervegetatie met groot hoefblad (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-18: Winterbeeld van de parkvijver met zicht op het kasteel. De jonge boomopslag op de oevers valt duidelijk op (Antea Group 2018).

Volgens oude inventarisatiegegevens in het archief van de gemeente (datum onbekend) was er vroeger een rijke waterflora in het zuidelijke deel van de parkvijver. Er stond onder meer zwanenbloem, gele plomp en verschillende kleurvarianten van waterlelie (wit, roze, rood). Vermoedelijk is de rijke waterflora verloren gegaan door een daling van de waterkwaliteit.

Figuur 3.2-19: Inventarisatie waterflora (bron: archief Waasmunster).

Aan een groot deel van de parkvijver is oeverbeschoeiing aanwezig, zij het in sterk gedegradeerde toestand. Het kunststofnet op houten paaltjes van de oeverbeschoeiing is weinig opvallend en vormt een potentieel gevaar voor onoplettende passanten. Het net hoort niet thuis in een dergelijke natuurlijke/landschappelijke omgeving. Het net heeft bovendien geen functie meer aangezien de oever erachter reeds is geërodeerd. In de ruimte tussen de oeverbeschoeiing en de geërodeerde oever blijft een laag gevallen bladeren zitten. Deze ruimte wordt daardoor wel veelvuldig gebruikt door pleisterende eenden. Anderzijds heeft het kunststofnet een bijkomend nadeel. De boomopslag op de oever groeit door het net, waardoor de bomen met het net vergroeien en dit zowel latere aanpassingen bemoeilijkt als kan snijden in de sapstromen van de desbetreffende bomen. De paaltjes zelf zijn wellicht een restant van een oudere oeverbeschoeiing met latjes (zie ook in paragraaf 2.2).

Figuur 3.2-20: Oeverbeschoeiing aan de parkvijver (Antea Group 2018, 2020).

3.2.2.2 *Andere open wateren (V_2)*

In het zuiden van Blauwendaal ligt nog een tweede open water in de perimeter van het plangebied. Hier betreft het een beek (V_2_2) die het water van Blauwendaal en omgeving afvoert in de richting van de Durme. Op de oever groeit onder meer grote kattenstaart, gewone smeerwortel, koninginnekruid, rietgras, wolfspoot, zegge en de opslag van wilg. De zuidelijke helft is geklasseerd als waterloop van derde categorie en is in beheer bij de Polder Schelde Durme Oost (zie ook 3.2.1.4 Waterhuishouding). Het noordelijke deel is niet geklasseerd als waterloop.

Een smalle strook van het aansluitend grasland (± 6 meter breed) behoort tot het gemeentelijk perceel van de gracht en is mee opgenomen in het beheerplan. Dit gedeelte van het grasland wordt samen beheerd met het aansluitende grasland. Midden in dit deel ligt een putdeksel.

Figuur 3.2-21: Beek V_2_2 (Antea Group 2018) en aansluitend grasland met daarin een putdeksel (Antea Group 2020).

3.2.2.3 *Bos (V_4)*

Net ten zuiden van het historisch kasteelpark staat gemengd loofbos (V_4_1) aan weerszijden van de parkvista vanuit het kasteel. Het bos is relatief jong, al staan er hier en daar ook oudere bomen die vermoedelijk bewaard bleven bij de kap van de populierenaanplant eind 20ste – begin 21ste eeuw. De boomlaag wordt gedomineerd door paardenkastanje, zomereik, linde, beuk en haagbeuk. De struiklaag wordt lokaal gedomineerd door sneeuwbes.

Figuur 3.2-22: Gemengd loofbos V_4_1 (Antea Group 2018).

Aansluitend op het bos V_4_1 aan de andere kant van het pad ligt het bos V_4_4. Dit bos onderscheidt zich van V_4_1 doordat het voornamelijk spontane opslag van bomen in vochtige omgeving betreft, namelijk zwarte els en in mindere mate wilg en gewone es.

Langsheen de trage weg richting de schoolomgeving staat een smalle strook bos (V_4_2). De trage weg ligt duidelijk hoger dan de directe omgeving en helt aan weerszijden af naar een beek. Het bos bestaat uit aangeplant loofhout met soorten als hazelaar, gewone esdoorn, haagbeuk, gewone es en zwarte els. Langsheen het pad stonden speelelementen en infoborden van de fit-o-meter. De speelelementen zijn intussen verwijderd, maar de voor de speelelementen verhoogde bodem is bewaard gebleven. De bodem is er bedekt met een dikke laag hakselhout. Langsheen de aan weerszijden belendende beken groeien vochtminnende soorten als gele lis, grote kattenstaart, grote wederik, oeverzegge en riet.

Figuur 3.2-23: Smalle strook bos (V_4_2) langsheen de trage weg (Antea Group 2020).

Het bos V_4_3 betreft een monotone, gelijkjarige aanplant van zwarte els waarbij de ondergroei gedomineerd wordt door grote brandnetel.

3.2.2.4 *Parkgrasland (V_5)*

In de directe omgeving van het kasteel ligt het historisch parkgrasland. In dit parkgrasland staat een groot aantal monumentale bomen. De meesten staan verspreid als solitaire boom, maar op enkele plaatsen (bv. aan de oostzijde) staan ze dicht bij elkaar, waardoor het gras eronder bij gebrek aan voldoende zonlicht slechter groeit en deels vermost. De monumentale bomen worden verder besproken in de paragraaf 3.2.3.1). Aan de oevers staan ook enkele monumentale hakhoutstoven van els (3.2.3.2). In het parkgrasland werden de voorbije decennia ook een groot aantal bomen aangeplant voor cultuurprijzen (3.2.3.3). Het parkgrasland wordt frequent als gazon gemaaid. Het grasland is

soortenarm (BWK-code hp). Langsheen de paden staan zitbanken (3.2.6) en enkele kunstbeelden (3.2.5).

3.2.2.5 *Andere grasland (V_7)*

Net ten zuiden van het historisch kasteelpark ligt een soortenrijk permanent cultuurgrasland (V_7_1) in het open zicht tussen kasteel en paardenkastanje (vista). Onder de paardenkastanje in de zuidelijke rand van dit grasland staat een zitbank. Het grasland wordt gebruikt als speelterrein voor plaatselijke jeugd(verenigingen). Hoewel het grasland gedraineerd wordt, biedt het toch nog ruimte voor vochtminnende vegetaties. Zo worden algemenere vegetaties met soorten als kruipende boterbloem, witte klaver, rode klaver, enz. lokaal afgewisseld door zeggevegetaties met gewone brunel en scherpe boterbloem.

Figuur 3.2-24: Grasland V_7_1 met lokale zeggevegetaties (Antea Group 2018).

In het zuidoosten van Blauwendaal ligt nog een tweede grasland. Het zuidelijke deel werd recentelijk opgehoogd bij de uitbreiding van de schoolomgeving en valt buiten de perimeter van dit beheerplan. Het noordelijke deel is momenteel nog in gebruik als paardenweide, maar werd wel opgenomen als onderdeel van dit beheerplan (V_7_2). De gebruiker heeft een schriftelijke overeenkomst met de gemeente via een tussenpersoon.

De paardenweide wordt thans gedomineerd door grassen, maar er staan wel vochtminnende soorten. De grondwaterstand is er namelijk jaarrond hoog en de paardenweide wordt langs drie kanten begrensd door een brede beek met hoge oppervlaktewaterstanden. Qua vochtminnende soorten staan er nu lokaal en/of aan de rand soorten als gele lis, grote kattenstaart, grote wederik, oeverzegge, riet en watermuur.

Figuur 3.2-25: Grasland V_7_2 (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-26: Grasland V_7_2. Er groeit onder meer watermuur (Antea Group 2020).

3.2.2.6 *Ruigte (V_9)*

V_9_1 betreft een vochtige ruigte gedomineerd door harig wilgenroosje. In de ondergroei staan ook soorten als grote kattenstaart, gewone smeewortel en riet. In de ruigte zijn in het verleden verspreid bomen aangeplant. De steunpalen staan er nog.

3.2.2.7 *Dreef (V_10)*

Aan de oostzijde van het kasteeldomein wordt het kasteelpark ontsloten door een toegangsdreef van 15 gekandelaberde zilverlindes (V_10_1). Aan de noordkant van die dreef wordt het beeld heel sterk bepaald door een niet-historische, onbegroeide bakstenen muur.

Figuur 3.2-27: Toegangsdreef V_10_1. Aan de noordkant wordt de dreef scherp begrensd door een niet-historische, grotendeels onbegroeide bakstenen muur (Antea Group 2018).

Aan de zuidkant staat een oude tuinmuur met daarachter een 19de eeuwse burgerhuis. Ervoor staan enkele hortensiastruiken. Het landschappelijke zicht is dan ook sterk verschillend aan weerszijden van de dreef. Vlakbij de toegangspoort is een kleine uitbouw in de dreef van enkele vierkante meters. Aangezien er geen deur is vanuit de dreef, hoort de aanbouw wellicht bij het burgerhuis van Kerkstraat 23. De muur van de aanbouw is duidelijk recenter dan de scheidingsmuur tussen beiden. Doordat er klimop groeit zowel aan de straatzijde als erbovenop, is deze aanbouw zo goed als onzichtbaar vanuit de Kerkstraat en op satellietfoto's. Ze is ook niet opgenomen in het GRB en er is geen uitsnede van de eigendommen, waardoor deze aanbouw vermoedelijk illegaal is aangebouwd op gemeentegrond.

Figuur 3.2-28: Aan de zuidzijde wordt de dreef begrensd door een oude bakstenen tuinmuur, deels begroeid met muurvegetatie. In de dreef staat een kleine aanbouw van enkele vierkante meters horende bij Kerkstraat 23 (Antea Group 2020).

3.2.2.8 Parkbos (V_11)

Omheen het historisch kasteelpark staat een smalle strook parkbos (V_11_1) die het kasteelpark afschermt van de buitenwereld. In dit parkbos staan tal van monumentale bomen (o.a. beuk, zomereik, winterlinde, gewone esdoorn en witte paardenkastanje). Ter hoogte van de voormalige orangerie (afgebroken) staat een ruigte met spontane boomopslag.

In het parkbos wordt de kruidlaag gedomineerd door klimop en de struiklaag gedomineerd door sneeuwbes in combinatie met enkele invasieve exoten. Er zijn dan ook weinig kansen voor de ontwikkeling van inheemse flora.

Figuur 3.2-29: Zicht op de ruigte ter hoogte van de voormalige orangerie. Aan de straatzijde werd tuingaas geplaatst en bevestigd aan betonpalen (Antea Group 2018).

3.2.2.9

Fauna en flora

Het kasteelpark kent een groot aantal verschillende boomsoorten. Er komen soorten voor zoals Treurbeuk, Zilverbonte vederesdoorn, Oosterse plataan, Zwarte moerbeï en Levensboom. Deze bomenverzameling vervult een educatieve functie als arboretum. Verspreid hangen dan ook boomplaatjes van zowel de soort als de familie met zowel de Nederlandse als de Latijnse naam.

Figuur 3.2-30: Enkele van de vele boomplaatjes in het kasteelpark van Blauwendael. Sommige plaatjes zijn nog amper leesbaar (Antea Group 2018).

In het voorjaar wanneer het bladerdek van bomen en struiken nog niet ontwikkeld is en er nog voldoende licht op de bodem valt, groeit er jaarlijks een rijke voorjaarsflora onder de bomen. Speciale aandacht wordt hierbij gevestigd op de stinzenflora (o.a. sneeuwklokje, Italiaanse aronskelk en volgens de literatuur ook winterakoniet). De stinzenflora staat vooral in het historisch parkgedeelte en ter hoogte van de toegangsdreef.

Figuur 3.2-31: Sneeuwklokjes in het kasteeldomein Blauwendael (Antea Group 2018).

Op de kasteelvijver zitten wilde eenden, kruisingen van wilde eenden (zogenaamde 'soepeenden') en waterhoenen. De eenden worden door sommige parkbezoekers met brood gevoederd. Het voeren van brood kan een te eenzijdig dieet vormen voor de eenden, waardoor het immuunsysteem wordt aangetast en ze dus sneller ziek kunnen worden. Daarnaast wordt niet alle brood opgegeten waardoor de waterkwaliteit verslechterd en het brood ook ratten en muizen kan aantrekken.

Figuur 3.2-32: Parkbezoekers voeren de eenden in het park met brood (Antea Group 2020).

Invasieve exoten

In het kasteeldomein Blauwendael is het aandeel invasieve exoten beperkt. Ze komen vooral voor in de struiklaag van het parkbos (V_11_1). Japanse duizendknoop en bamboe zijn slechts beperkt aanwezig in de ondergroei van het parkbos aan de noordrand van het kasteeldomein nabij het gemeentehuis. In het parkbos komen ook nog een aantal soorten voor die invasief kunnen zijn in sommige natuurlijke habitats, namelijk sneeuwbes, rhododendron en laurierkers. In het parkbos wordt de struiklaag vooral gedomineerd door sneeuwbes.

3.2.3 Houtig erfgoed

3.2.3.1 Monumentale bomen

Het historisch park Blauwendael bevat een groot aantal monumentale bomen. De meesten dateren wellicht van de heraanleg van park en kasteel eind 19de eeuw. Het is mogelijk dat sommige bomen nog ouder zijn en reeds dateren van de eerste parkaanleg omstreeks 1820.

Figuur 3.2-33: Monumentale bomen in kasteelpark Blauwendael (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-34: Monumentale bomen in kasteelpark Blauwendael (Antea Group 2018). Sommige bomen zijn geënt (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-35: Opmetings- en beplantingsplan Blauwendael (A. Van der Gucht, 1980).

Een opmeting van begin jaren 1980 vermeld volgende boomsoorten als meest voorkomend: de gewone plataan, de gewone esdoorn, de witte paardenkastanje, de tamme kastanje, de haagbeuk, de gewone en de bruine beuk, de Amerikaanse eik, de winter- en zomereik, de zwarte els, de gewone es, de ruwe berk, de zomerlinde, de Hongaarse zilverlinde en de bergiep. Op vlak van naaldbomen werden vooral volgende soorten vermeld: de (blauwe) Atlasceder, de gewone taxus en de dwergcypres. Enkele exemplaren werden als opmerkelijk beschouwd: gewone treurbeuk (stamomtrek 2,62m), blauwe atlasceder (stamomtrek 3,45m), bergiep (stamomtrek 3,60m), zwarte els met ingesneden blad (stamomtrek 2,95m) en gladde pavia (stamomtrek 1,33m).

Figuur 3.2-36: Monumentale bomen in kasteelpark Blauwendael (Antea Group 2018).

Hoewel het meeste houtig erfgoed gevonden is aan het historisch kasteelpark, staan er ook nog enkele bomen buiten het historisch parkdeel. Zo staat er een oude paardenkastanje aan de rand van het grasland V_7_1. De paardenkastanje vormt een belangrijk zichtpunt vanuit het kasteel. Onder de paardenkastanje staat een zitbank, vanwaar je dan weer zicht hebt op het kasteel Blauwendael.

Figuur 3.2-37: Paardenkastanje met zitbank met zicht op het kasteel Blauwendael (Antea Group 2018).

In juni 2020 werd een beperkte boomveiligheidscontrole uitgevoerd op de monumentale bomen in het parkgrasland en langs de paden (zie bijlage). Van de 80 onderzochte bomen waren er 54 in goede staat, 16 in matige staat, 7 in slechte staat en 3 in zeer slechte staat. De staat (conditie) van de bomen houdt onder meer verband met het aandeel dood hout, de bladbezetting, de aanwezigheid van zwammen, ziektes en/of andere plagen...

Figuur 3.2-38: Monumentale treurbeuken nabij het kasteel (links: P_105, rechts: P_124). Beide bomen bevatten dode takken en vragen dan ook directe maatregelen onder de vorm van veiligheidssnoei voor de parkbezoekers (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-39: Zwarte moerbeï nabij het kasteel (P_136). De oude stam is gevallen en terug uitgeschoten. Rondom de moerbeï is een beperkt verhoogd perkje omzoomd door een smalle, in een cirkel gebogen, houten beboording (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-40: (Links) zwammen aan de voet van een witte paardenkastanje (P_101); (rechts) afgevalen delen van de ruige weerschijnzwam van een gewone es (P_125). Het voorkomen van zwammen op een monumentale boom duidt meestal op een verzwakte staat van de boom (Antea Group 2020).

Hieronder een overzicht van de soorten monumentale bomen in het kasteeldomein Blauwendael. De monumentale bomen worden op kaart weergegeven op Figuur 3.2-42.

Nederlandse naam

Amerikaanse eik
Californische cipres
Beuk
Gewone es
Gewone esdoorn
Gewone plataan
Gauwe els
Haagbeuk
Moerbe
Rode beuk
Ruwe berk
Suikeresdoorn
Treurbeuk
Winterlinde
Witte paardenkastanje
Zilverlinde
Zomereik
Zomerlinde
Zwarte els

Wetenschappelijke naam

Quercus rubra
Chamaecyparis lawsoniana
Fagus sylvatica
Fraxinus excelsior
Acer pseudoplatanus
Platanus x hispanica
Alnus incana
Carpinus betulus
Morus spec.
Fagus sylvatica 'Atropunicea'
Betula pendula
Acer saccharum
Fagus sylvatica 'Pendula'
Tilia cordata
Aesculus hippocastanum
Tilia tomentosa
Quercus robur
Tilia platyphyllos
Alnus glutinosa

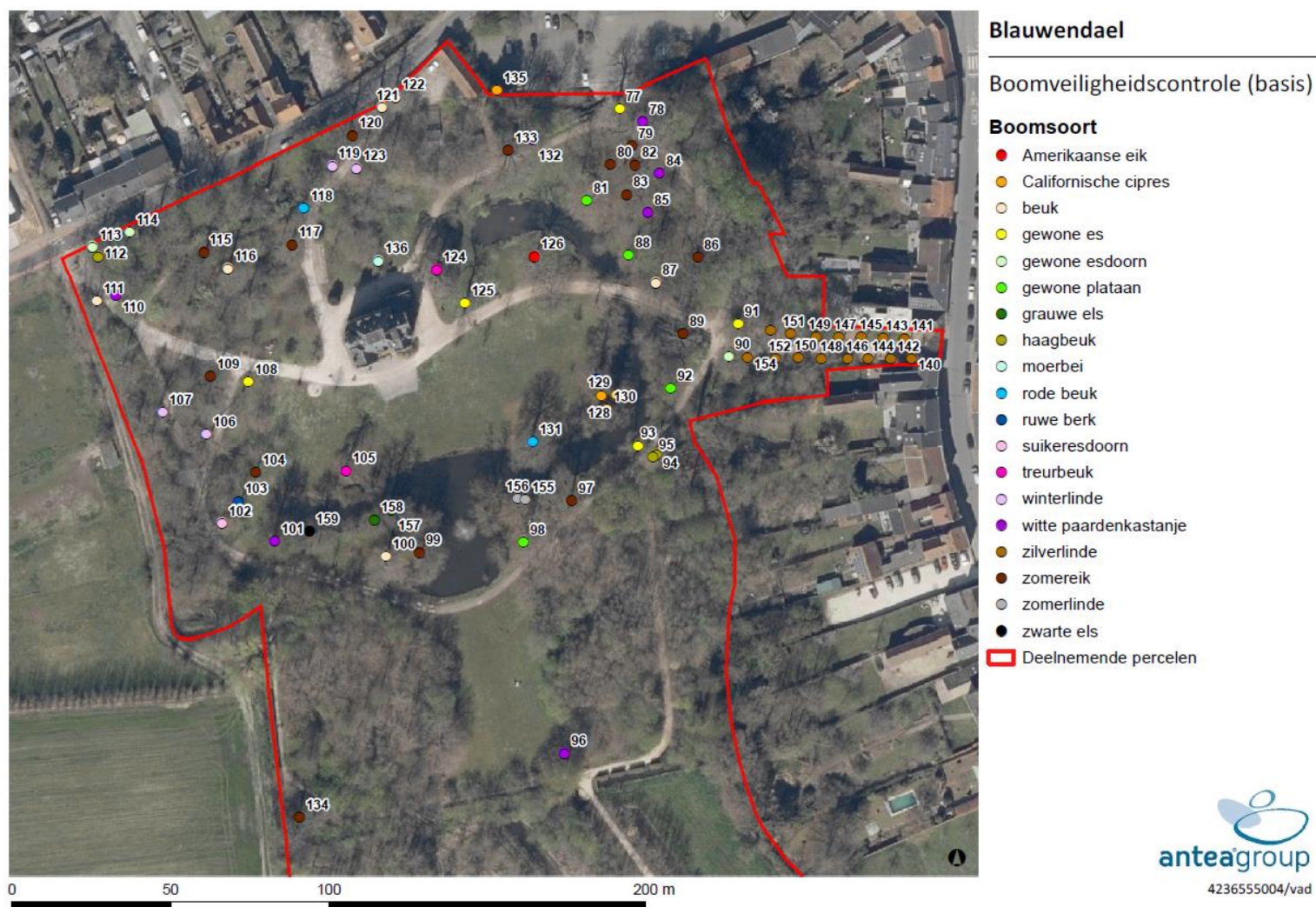
3.2.3.2

Hakhoutstoven

Op de oever van de parkvijver staan enkele oude hakhoutstoven van zwarte els (P_159) en grauwe els (P_158). De conditie van deze stoven werd mee onderzocht bij de boomveiligheidscontrole van de aanwezige monumentale bomen in park Blauwendael (zie bijlage).

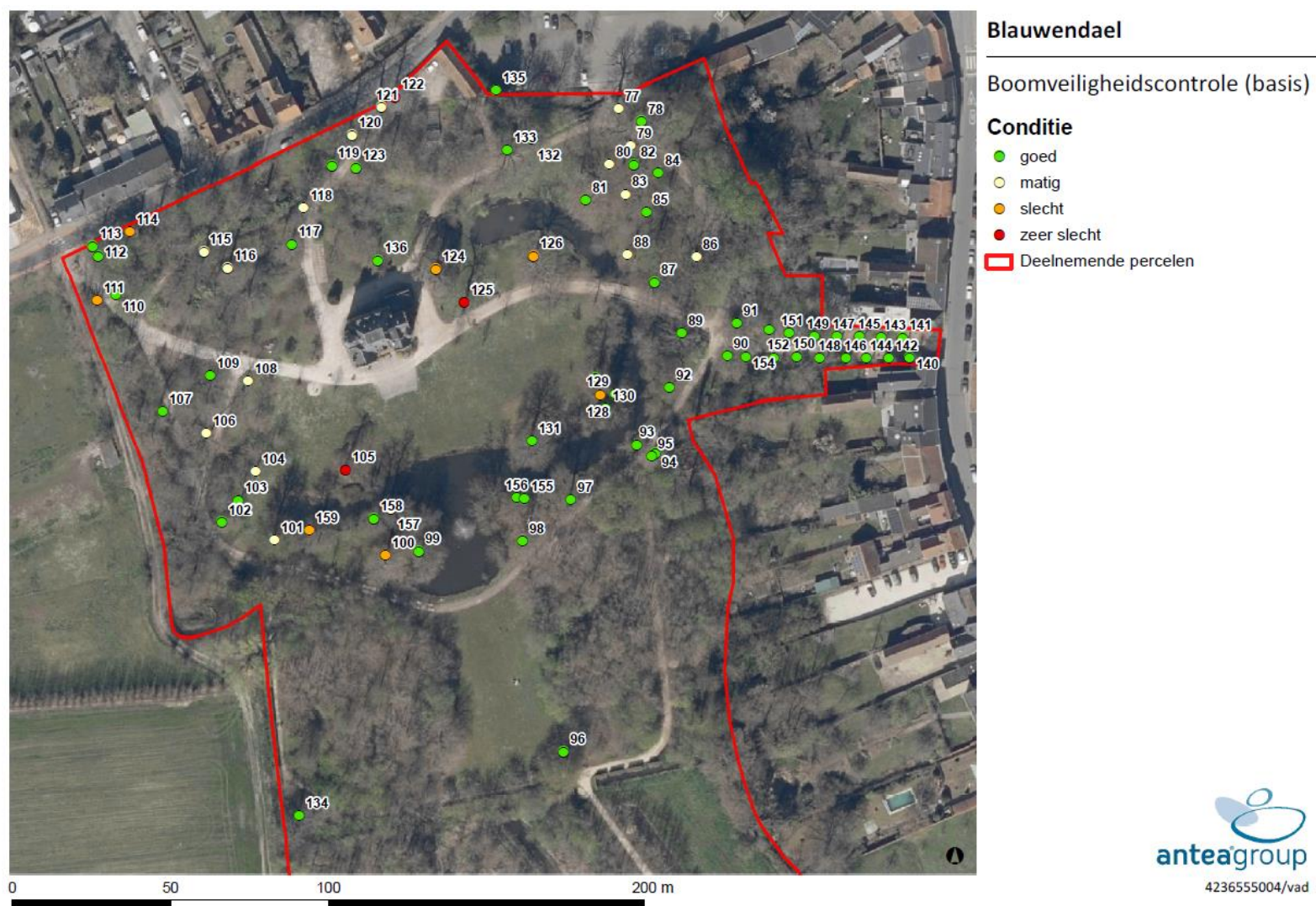

Figuur 3.2-41: Oude hakhoutstoven van zwarte els (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-42: Weergave van de monumentale bomen opgenomen bij de boomveiligheidscontrole (Antea Group 2020). De monumentale bomen in het parkbos (V_11_1) werden niet in kaart gebracht; enkel de bomen grenzend aan het wandelpad.

Figuur 3.2-43: Weergave van de conditie van de monumentale bomen volgens uit de boomveiligheidscontrole (Antea Group 2020).

3.2.3.3 *Andere solitaire bomen*

Het parkgrasland werd steeds meer met bomen beplant, waarna deze bij het uitgroeien steeds meer de parkgraslanden doen verbossen en zo open zichten van/naar het kasteel innemen. De bomen werden de voorbije decennia vooral aangeplant in het kader van cultuurprijzen in de gemeente Waasmunster. Zo werden er tussen 1994 en 2015 22 bomen geplant die symbool staan voor laureaten van de cultuurprijs. Deze jaarlijkse gemeentelijke prijs omvat de erkenning van een uitzonderlijke prestatie of belangrijke bijdrage op het socio-cultureel vlak. Het willekeurig planten van bomen zonder langetermijnvisie voor het kasteelpark houdt een zeker risico in voor de historisch parkzichten, aangezien op die manier de parkgraslanden steeds meer zullen verbossen. Sinds 2016 werd gestopt met het planten van bomen in het kader van cultuurprijzen in het kasteelpark Blauwendael. Aan de gevel van het kasteel hangt een infobord met alle laureaten van de cultuurprijs sinds 1994.

Figuur 3.2-44: Door alsmear meer bomen te planten in het kasteelpark Blauwendael zonder langetermijnvisie, verlost het park waardoor oude parkzichten verloren kunnen gaan (Antea Group 2018, 2020).

3.2.3.4 *Bomenrij*

Aan de zuidrand van perceel V_4_1 staat een bomenrij van mispels afgewisseld door hogere essen (L51) tussen het pad en de beek. De mispels staan grotendeels verdukt in de schaduw van de andere bomen in de directe omgeving. Iets meer naar het oosten staat aan de andere kant van datzelfde pad een rij van appel- en perenbomen (L52).

Figuur 3.2-45: Bomenrij L51 (Antea Group 2020).

3.2.3.5

Struweel

Aan het kasteel staat een rozelaar aan het overdekte inkomportaal aan de zijkant van het kasteel (P4). De rozelaar groeit tegen een bakstenen zuil van het inkomportaal. Voor de rozelaar is een plantvak voorzien in de strook betonklinkers.

Figuur 3.2-46: Rozelaar aan het kasteel (Antea Group 2020).

Aan de zuidzijde van het kasteel staat een groep gesnoeide struiken die een groene eenheid vormen aansluitend op het oude terras van het kasteel (P9). Er staat onder meer haagbeuk en hibiscus. Net voor de hibiscus staat het borstbeeld van toondichter Lodewijk Ontrop.

Figuur 3.2-47: Struiken aansluitend op het terras van het kasteel (Antea Group 2020).

Ten noordwesten van het kasteel staat nog een gesnoeide struik (P9). Het betreft een in vorm gesnoeide hulst met gele randen aan de bladeren. Wellicht gaat het over de variant *Ilex aquifolium* 'Aureo marginata'.

Figuur 3.2-48: *Ilex aquifolium* 'Aureo marginata' (Antea Group 2020).

3.2.3.6 Hagen/heggen

Verspreid in het park staan enkele hagen en heggen, vooral op plaatsen waar ze een zichtbuffer vormen met de omgeving. De hagen zijn niet historisch. Aan de noordzijde van het park vormt een heg van laurierkers een zichtbuffer ten opzichte van de Gentstraat (L40, L41). Iets meer naar het oosten vormt een haag van liguster de scheiding tussen het kasteelpark en de parking (L39). Ook elders in het park staan ligusterhagen als afscheiding (L50, L53).

Figuur 3.2-49: (Links) Een heg van laurierkers scheidt het park van de Gentstraat. (Rechts) een ligusterhaag aansluitend op de poort scheidt het park van de parking (Antea Group 2020).

Net ten noorden van de gracht staat een haag van veldesdoorn (L49). Er zijn enkele gaten in de haag, vermoedelijk voor het beheer van de achterliggende gracht. Ten westen van de trage weg wordt enkel de voor- en de bovenzijde van de haag (L58) geschoren. De achterzijde van de haag is door de achterliggende beek moeilijk toegankelijk en wordt niet geschoren, waardoor ze langs die kant is doorgeschoten.

Figuur 3.2-50: (Links) gaten in de haag voor het onderhoud van achterliggende beek (Antea Group 2018); (rechts) ten westen van de trage weg wordt enkel de boven- en voorzijde van de haag geschoren, waardoor de achterzijde is doorgeschoten.

3.2.4 Infrastructuurelementen

3.2.4.1 Volière

In het parkgroen tussen kasteel en koetshuis staat een volière (V_6_1). De volière heeft geen erfgoedwaarde. In de volière zitten zowel algemene als oude rassen. De dieren zijn geen deel van een verzameling; het betreffen allen gevonden exemplaren.

Figuur 3.2-51: Volière (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-52: Einde van de kasseiweg tussen koetshuis en kasteel ter hoogte van de volière (Antea Group 2018).

3.2.4.2 Verhardingen

3.2.4.2.1 Terras aan het kasteel

Op het einde van de 20ste – begin van de 21ste eeuw werd het terras aansluitend op het kasteel en langsheen de vista heraangelegd en uitgebreid. Dit terras heeft geen erfgoedwaarde. De centraal op een lijn ingebrachte grondspots versterken de parkvista en trekken het beeld het landschap in. Het terras is opgebouwd uit betontegels waarbinnen in sommige tegels een uitsparing is met daarin vlakke beton en ingeschreven namen en stichtingsjaren van alle erkende sociaal-culturele verenigingen te Waasmunster (bv. Landelijke Gilde 1912).

Figuur 3.2-53: (Links) zicht op het terras vanuit het kasteel. De grondspots trekken het zicht het landschap in langsheen de parkvista (Antea Group 2018). (Rechts) detail van de betontegels met weergave van de speciale gebeurtenissen in Waasmunster (Antea Group 2018).

3.2.4.2.2 Verhardingen en halfverhardingen rondom het kasteel

Rondom en aansluitend op het kasteel ligt een (ongeveer 1 meter brede) strook betonklinkers omzoomd door natuurstenen boordstenen. Deze strook was minstens reeds aanwezig halverwege de 20ste eeuw, maar dateert wellicht van de heraanleg van het kasteel eind 19de eeuw. Een deel van de klinkers is gebarsten. Rondom deze smalle strook ligt een bredere halfverharde, berijdbare strook van gele dolomiet in overeenstemming met de paden elders in het park. Hoewel de dolomiet vervangen werd, is de samenstelling van beide verhardingen historisch en dus met erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-54: Strook van betonklinkers en natuurstenen boordstenen rondom het kasteel (Antea Group 2020).

3.2.4.2.3 Pleintje voor koetshuis

Het pleintje voor het koetshuis (V_8_1) is opgebouwd uit verschillende materialen. Er ligt een afwisseling van betonklinkers, betondallen, op kant geplaatste bakstenen tegen het koetshuis en een korte strook kasseiweg om er de paarden voor de koetsen te spannen (zie ook 3.2.4.10). De rest is aangevuld met porfier en/of steenpuin. Er staan veel ongewenste kruiden, vooral tussen de kasseien en de op kant geplaatste bakstenen. De kasseien variëren in dikte en worden niet door een boordsteen omzoomd.

De kasseistrook is sterk verbonden met de historische functie van het koetshuis en heeft dus een hoge erfgoedwaarde. De overige verhardingen hebben wellicht geen erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-55: Verhardingen op het pleintje aan het koetshuis (Antea Group 2020).

3.2.4.2.4 Paden in het historisch kasteelpark

De meeste paden bestaan uit een halfverharding met bleke dolomiet. In de omgeving van het kasteel ligt de dolomietverharding tussen betonnen boordstenen.

De paden in het historisch kasteelpark vormen een relict van de historische parkaanleg en hebben erfgoedwaarde vanwege hun ligging. Het is niet duidelijk of er altijd een halfverharding aanwezig was, dan wel dat deze pas werd toegevoegd nadat het park voor de bevolking werd opengesteld.

Figuur 3.2-56: Paden van bleke dolomiet omzoomd door betonnen boordstenen (Antea Group 2020).

3.2.4.2.5 Andere paden

In het parkbos en de natuurzones verder van het kasteel ligt dezelfde dolomietverharding, maar zonder boordstenen.

Het pad V_3_2 bestaat deels uit een dolomietpad zoals elders in het kasteelpark, deels uit een oude, smalle asfaltweg. Vermoedelijk werd deze weg geasfalteerd in de tweede helft van de 20ste eeuw als toegang tot zuidelijk ervan gelegen industriezone. Gezien de weg geen verbindingsweg vormde als onderdeel van het historisch dorp/kasteelpark, wordt ervan uitgegaan dat deze weg geen erfgoedwaarde heeft.

Aan weerszijden van de weg ligt een smalle, soortenarme grasberm van 0-1m breed met daarlangs een beukenhaag (L54, L55, L56). De oude asfaltweg loopt door in V_3_3. De grasbermen zijn er iets breder (±2 meter breed) met aan de schoolzijde een doorlopende beukenhaag (L56). In een deel van de berm staat een lage ligusterhaag (L57). Op het plein erachter zijn werken aan de gang. Op de rand van het plein staat aan het begin van de trage weg een zuilvormige populier. De populier valt net buiten het beheerplan, maar is wel opgenomen in het globaal kader.

Figuur 3.2-57: Asfalt in V_3_2 en V_3_3 (Antea Group 2020).

3.2.4.3 Toegangspoorten

3.2.4.3.1 Toegangspoort Kerkstraat

De eigenlijk hoofdingang tot het kasteel Blauwendael ligt aan de Kerkstraat tussen twee rijhuizen. Het kasteelpark is er afgesloten door een zwartgelakt ijzeren hekwerk aan vier gietijzeren bunderpijlers, op typische wijze bekroond met speerpunten en opstaande lauwerkrans. De speerpunten en opstaande lauwerkransen zijn thans verguld. De poort dateert vermoedelijk van de parkaanleg eind 19de eeuw en heeft dan ook een hoge erfgoedwaarde.

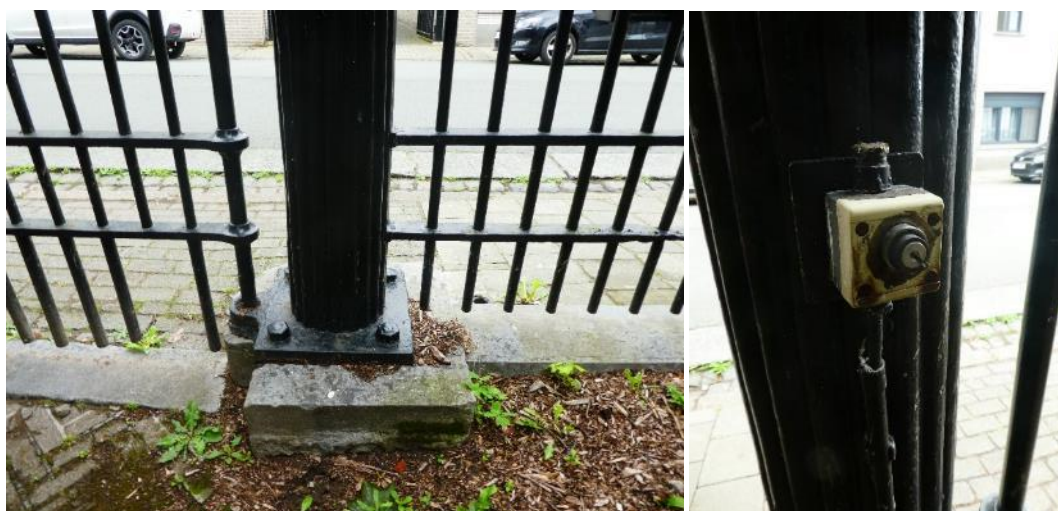

Figuur 3.2-58: Foto van de toegangspoort in 1945 (bron: KIK-IRPA; Commissariaat generaal voor de Passieve Luchtbescherming).

Figuur 3.2-59: Toegangspoort (Antea Group 2018).

De zware bunderpijlers zijn met grote, tevens zwart gelakte bouten aan de onderliggende natuurstenen bevestigd. Zowel aan de poort als aan het hekwerk is de zwarte lak deels afgebladerd. Onder de toplaag is nog minstens een tweede zwarte laag zichtbaar. Op sommige plaatsen zijn alle lagen eraf gesleten en is het ijzerwerk zelf zichtbaar, waardoor het verroestingsproces in gang wordt gezet.

Figuur 3.2-60: Bevestiging bunderpijlers aan onderliggende natuurstenen. Het aan de elektriciteit aangesloten slot doet vermoeden dat de poort elektrisch afsluitbaar is (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-61: Elementen aan de toegangspoort (Antea Group 2018).

Aan de poort hangt de naam van het kasteeldomein (Blauwendael) in vergulde letters. Dezelfde vergulde letters hangen trouwens ook aan de toegangspoort van de Kerkstraat. Aan de buitenzijde van de poort hangen nog uitsteeksels vermoedelijk om een afsluitende balk in te schuiven. Het is niet duidelijk waarvoor deze uitsteeksels dienen. Aan het kasteel hangen gelijkaardige elementen.

Voor de poort ligt een strook betonklinkers in visgraatmotief. De poort zelf staat standaard voor de helft open. Het vaste deel wordt vastgezet met een lange ijzeren en tevens zwartgelakte staaf en verankerd in het 'oog' van een grondpin. Het onderste deel van dat oog van die grondpin is sterk doorgeroest.

Figuur 3.2-62: Toegangspoort Kerkstraat. De grondpin voor het vastzetten van een deel van de poort is sterk verroest (Antea Group 2020).

3.2.4.3.2 Toegangspoort Gentstraat

Er is ook een toegangspoort aan de Gentstraat in de noordwestelijke hoek van het domein Blauwendael. Deze toegang en dus wellicht ook de poort werd vermoedelijk halverwege de 20ste eeuw toegevoegd en heeft dan ook slechts beperkte erfgoedwaarde. Het toegangshek met bekroning is bevestigd aan twee robuuste, gemetste hekpijlers. In functie van brandweertoegekankelijkheid was deze toegangspoort iets te smal. Er werd daarom enkele meters verder een tweede toegangsweg geasfalteerd in het verlengde van een bestaande veldweg net buiten het kasteelpark.

Figuur 3.2-63: Zicht op de toegangspoort aan de Gentstraat. De bomen aan de poort werden recent gekapt (Antea Group 2018, 2020).

De poort is opgehangen aan massieve bakstenen pillaren met 4 inspringende lagen. Beide pillaren worden afgedekt door een arduinen siersteen en zijn bovenop deels met mos begroeid. De oostelijke pilaar is deels met klimop begroeid. De poort zelf bestaat uit zwart gelakt ijzer met vergulde elementen. De zwarte lak is deels afgebladerd, waaronder een witte en eronder ook nog een rode lak zichtbaar zijn. De rode onderlaag is ook te zien onder de vergulde elementen. Op de plaatsen waar de zwarte lak nog behouden is, ziet de poort niet zwart, maar groen van de algen.

Figuur 3.2-64: Toegangspoort Gentstraat (Antea Group 2020).

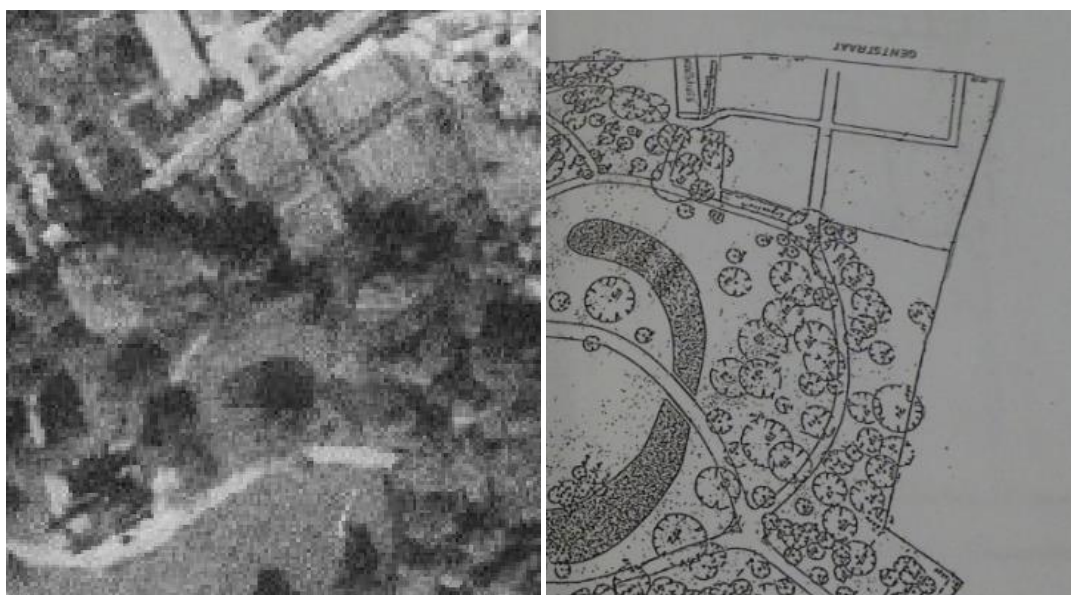

Figuur 3.2-65: Verflagen op de poorten (Antea Group 2020).

3.2.4.3.3 Toegangspoort van de huidige parking naar het koetshuis en kasteelpark

Ter hoogte van de parking zijn nog enkele bijkomende toegangspoorten, zowel nabij het voormalig koetshuis als naar het park zelf. Deze poorten zijn vooral in gebruik voor wandel- en/of fietsverkeer. Beide poorten zijn wit gelakt doch worden ze deels bedekt door een laag groene algen. De poorten dateren van de tweede helft van de 20ste eeuw toen er ter hoogte van de huidige parking een symmetrische sier- en/of moestuin werd ingericht. De poorten hebben dan ook slechts beperkte erfgoedwaarde.

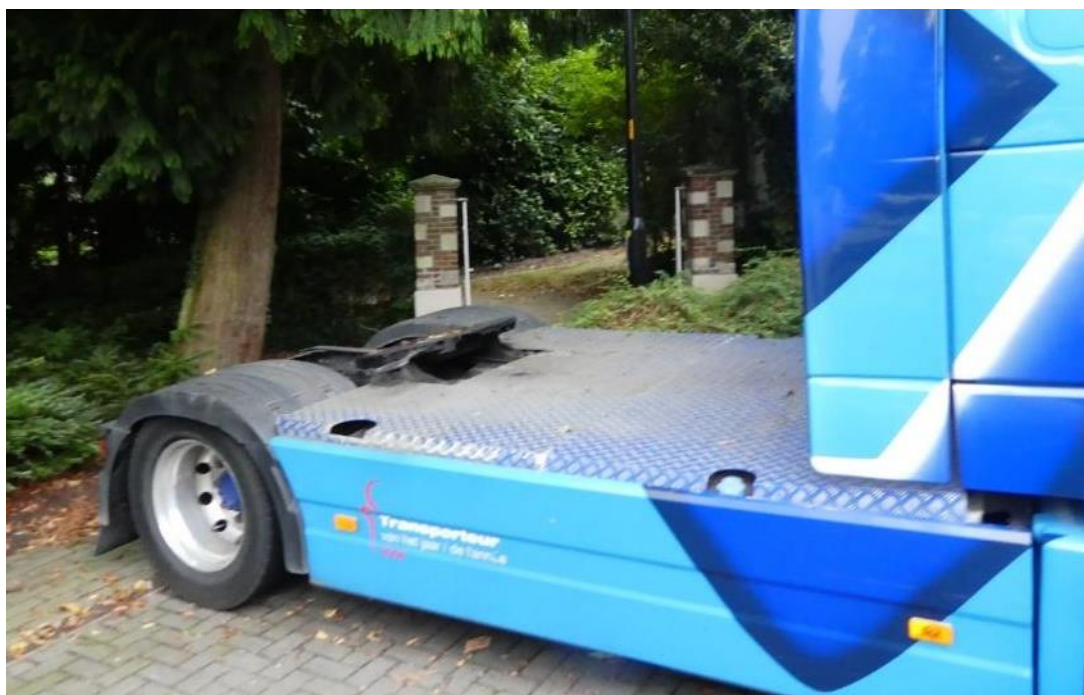

Figuur 3.2-66: Luchtfoto 1971 en opmetingsplan 1980.

De poort nabij het koetshuis (P75) ligt deels verscholen achter de parking en een groenperk. De poort hangt vast aan twee bakstenen pillaren waarin witte rechthoekige stenen verwerkt zijn. De bevestigingsijzers zijn deels verroest. Op de pillaren ligt een deksteen in arduin, waarop mossen en korstmossen groeien.

Figuur 3.2-67: Toegangspoort ter hoogte van het koetshuis (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-68: Toegangspoort ter hoogte van het koetshuis (Antea Group 2018).

De poort naar het kasteelpark (P10) is via poorthengsels aan twee arduinen pilaren met reliëftekeningen en ornamenten bevestigd. Van één van de ornamenten is de top beschadigd. In de arduin zijn deels barsten. De poort staat standaard open, maar scharniert nog. Onderaan de poort zijn bruin vergulde elementen met bouten aan de poort bevestigd. Het aan elektriciteit verbonden slotje (bevestigd aan het paaltje) doet vermoeden dat de poort met een sleutel elektrisch geopend en gesloten kan (of minstens kon) worden. Tussen de poort is de bodem met klinkers aangelegd naar analogie met de parking, doch twee treden lager. Door de treden is deze toegang niet rolstoeltoegankelijk. Intussen is (wellicht door fietsers) spontaan een tweede toegang gecreëerd enkele meters verderop.

Figuur 3.2-69: Toegangspoort van parking naar park (Antea Group 2018). Aan de poort zijn vergulde elementen bevestigd (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-70: Toegangspoort van parking naar park (Antea Group 2020). Enkele meters verderop is een bijkomende ingang ontstaan om de trappen te omzeilen.

3.2.4.4 *Tuinmuren*

3.2.4.4.1 *Tuinmuur aan de toegangspoort aan de Gentstraat*

Aan de Gentstraat wordt het kasteelpark deels afgesloten door een bakstenen tuinmuur. Het metselwerk dateert vermoedelijk uit het interbellum en sluit aan de westzijde aan op de tweede toegangspoort (P12) tot het kasteel (en park) Blauwendael. Aan de oostzijde stond de tuinmuur vroeger tot tegen de intussen afgebroken 19de eeuwse orangerie. Na de afbraak van de orangerie werd het uiteinde van de tuinmuur afgedekt door een laag cement.

De tuinmuur is 1,5 baksteen dik en wordt bovenaan afgedekt door dakpannen. De tuinmuur wordt verstevigd door beperkte, rechte steunberen aan de parkzijde (2 bakstenen dik of nog een 0,5 baksteen extra). De baksteenlagen net onder de pannenaftdekking steken iets verder uit naar buiten in functie van een voldoende brede draagstructuur te vormen voor de pannen. Er ligt langs weerszijden van de muur een rij dakpannen op die regenwater langs beide zijden afvoert.

Doordat de pannen iets uitsteken ten opzichte van de muur, stroomt het regenwater niet af langs de muur en blijft het voegwerk grotendeels beschermd. Beide rijen dakpannen worden bovenaan afgedekt door een rij nokpannen. Halverwege de muur is een sprong in de hoogte van de muur door de helling van de Gentstraat.

Figuur 3.2-71: Tuinmuur aan de westelijke toegangspoort (Antea Group 2018). Het westelijke deel van de muur werd in boogvorm gebouwd aansluitend op de toegangspoort die iets naar achter springt ten opzichte van de Gentstraat (Antea Group 2020).

Figuur 3.2-72: Tuinmuur L6 (Antea Group 2020).

De poort staat iets naar achter ten opzichte van de rest van de muur. Om een aansluiting te maken op de rest van de muur, werd een deel in boogvorm gemetst tot tegen één van de massieve hoekpillaren van de poort. Dit muurtje is een stuk lager (76 cm boven de klinkers van het voetpad) en wordt afgedekt door arduinen dekstenen. Eén van de dekstenen ligt los en is beperkt verschoven. Het metselwerk in de muur is deels gebarsten.

Bovenop het muurtje staat een ijzeren hek in eenzelfde kleur als de poort (zwart met onderlagen van wit en rood) en met tevens vergulde elementen. Net zoals bij de poort is ook van dit hekwerk de lak er deels van afgebladerd. Aan dit hekwerk hangt tevens de benaming Blauwendael in vergulde elementen in overeenstemming met de toegangspoort aan de Kerkstraat.

Figuur 3.2-73: (Links) barst in het voegwerk; (rechts) losse deksteen (Antea Group 2020).

3.2.4.4.2 Tuinmuur aan het koetshuis

Aansluitend op het koetshuis staat nog een tuinmuur. De tuinmuur dateert mogelijk uit dezelfde periode als het koetshuis zelf en is daarmee mogelijk ouder dan het kasteel zelf. Deze tuinmuur heeft dan ook een hoge erfgoedwaarde.

De tuinmuur is net zoals het koetshuis wit geschilderd. Deze muur heeft dezelfde opbouw als de muur aan de westelijke toegangspoort met een verdikking bovenaan met langs weerszijden een rij pannen afgedekt door een rij nokpannen. De tuinmuur is wel iets breder, namelijk 2 bakstenen. Lokaal zijn barsten in het metselwerk en/of schade aan de nokpannen. Ten westen van het pleintje aan het koetshuis staan enkele monumentale bomen tot tegen het muurtje. Er kon echter geen schade aan de muur worden vastgesteld. Ter hoogte van de bomen is de muur lokaal begroeid met klimop.

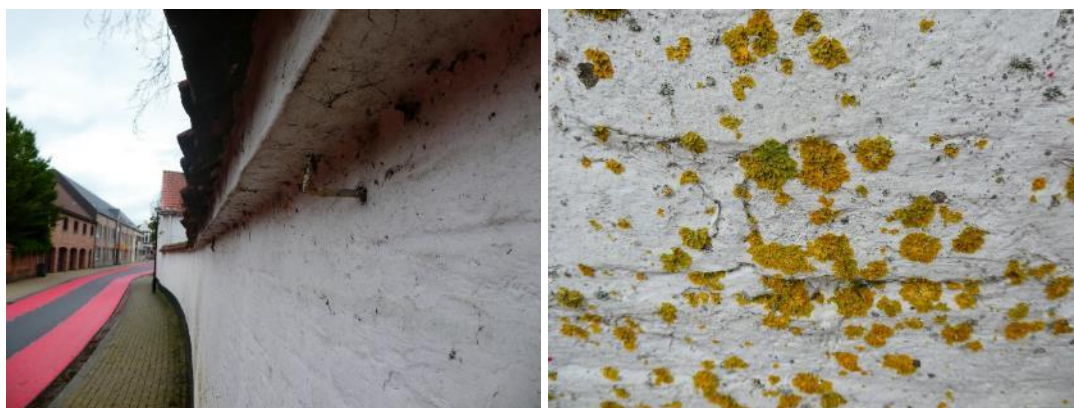
Figuur 3.2-74: Tuinmuur aan het koetshuis (Antea Group 2018); monumentale beuk met brede wortels tot tegen de tuinmuur (Antea Group 2020).

Op sommige plaatsen helt de tuinmuur beperkt richting het kasteelpark, doch het gewicht wordt opgevangen door brede steunberen. De steunberen zijn dikker en schuin opgebouwd nabij het koetshuis, terwijl ze verder naar het westen dunner zijn en recht. Mogelijk werd de muur in twee fasen gebouwd. Tussen de steunberen zijn op twee plaatsen voormalige deuropeningen dicht gemetst (P3, P13). De voormalige deurengsels zijn wit overschilderd/bekalkt, doch ze tekenen zich beperkt af door roest.

Figuur 3.2-75: Dichtgemetselde deuropening in de tuinmuur tussen twee steunberen. Ten westen van de deuropening P3 zijn de steunberen minder dik en recht dan ten oosten ervan. Mogelijk was de muur oorspronkelijk minder lang (Antea Group 2020).

Aan de straatzijde zijn op regelmatige afstand ijzeren haken in de muur verankerd net onder de pannen. Mogelijk werden ze vroeger gebruikt om de muur te versieren en/of te verlichten. Aan de straatzijde is de muur lokaal sterk begroeid met gele korstmoss (vermoedelijk groot dooiermos).

Figuur 3.2-76: Ijzeren haken en gele korstmossen op de tuinmuur aan de straatzijde (Antea Group 2020).

Tussen beide muren is een open deel, breder dan de voormalige orangerie. Hier staat een groen geplastificeerde rechthoekige tuingaas tussen betonpalen. Het gedeelte van de tuingaas ter hoogte van de afgebroken orangerie is recenter en daardoor nog grotendeels onbegroeid. Het oudere gedeelte is grotendeels begroeid met sneeuwbes en klimop. Achter het oude gedeelte staan op ongeveer één tot enkele meters van de draad haagbeuken (diameter 20-25 cm) op wisselende tussenafstanden.

Figuur 3.2-77: Groen geplastificeerde rechthoekige tuingaas bevestigd aan betonpalen tussen beide tuinmuren (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-78: Tuingaas met begroeiing in het zomerhalfjaar. Op de foto links zijn de haagbeuken achter de draad duidelijk zichtbaar. De foto rechts toont de recentere draad aan de voormalige orangerie (Antea Group 2020).

Op de scheiding van de toegangsreef van kasteel Blauwendael en belendend 19de eeuws burgerhuis (Kerkstraat 23) staat ook een oude tuinmuur. De tuinmuur is lokaal begroeid met klimop en/of muurvegetaties. De muur is bedekt met pannen. Op geregelde afstand staan steunberen om de muur te verstevigen.

Figuur 3.2-79: Tuinmuur langs de toegangsreef (Antea Group 2018).

3.2.4.5 *Toezichtputten*

In het kasteelpark liggen een aantal toezichtputten. Sommigen liggen verscholen tussen de struiken, anderen liggen in of aan de paden. Deze toezichtputten hebben geen erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-80: Toezichtdeksel van de watermeterput tussen kasteel en Gentstraat. Het deksel sluit niet meer goed aan (Antea Group 2018).

3.2.4.6 *Steiger*

Aan de zuidelijke kant van de parkvijver ligt een oude steiger, bestaande uit een metalen frame met daarin houten planken versterkt met ijzeren pinnen. Het hout is verduurd en deels overgroeid door de belendende vegetatie en/of mossen op het hout zelf. Op sommige plaatsen is het hout volledig doorgerot. De steiger staat op houten palen in het water, dewelke zelf ook deels verrot zijn.

Ondanks de sterk verweerde staat, wordt de steiger nog steeds door parkbezoekers gebruikt. Vanop de steiger is namelijk een prachtig zicht op het kasteel.

Het is onduidelijk hoe oud de steiger precies is, maar vermoedelijk dateert deze uit de periode voor de bescherming toen de kasteelheer nog met een roeibootje op de parkvijver voer net zoals in de romantiek. Er wordt dan ook geacht dat de steiger enige erfgoedwaarde heeft, hoewel deze nergens op oude foto's staat afgebeeld.

Figuur 3.2-81: Oude steiger aan de zuidzijde van de parkvijver (Antea Group 2018, 2020).

Figuur 3.2-82: Oude steiger aan de zuidzijde van de parkvijver (Antea Group 2020).

3.2.4.7 *Duikers/overlopen*

Aan de trage weg staat ter hoogte van de duiker (P33) van de gracht hekwerk langs weerszijden van de weg. Het hekwerk werd geplaatst nadat er enkele jaren geleden een man in de gracht was gevallen en verdronken. De zwarte lak is groen gekleurd van de algen. De lak is deels afgebladerd, waardoor een onderliggende witte laag zichtbaar wordt. Deze duiker heeft geen erfgoedwaarde, noch het hekwerk.

Figuur 3.2-83: Hekwerk aan de duiker P33 van de beek (Antea Group 2018, 2020).

Net achter dit hekwerk (zuidzijde) is een toegangsweg naar het als paardenweide (V_7_2) gebruikte grasland, dewelke de beek parallel aan de trage weg kruist. Ter hoogte van deze toegang is de beek dichtgelegd. Een PVC-duiker zorgt voor de afwatering. Deze duiker heeft geen erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-84: Toegangsweg naar de paardenweide met PVC-duiker (Antea Group 2018).

Ter hoogte van de duiker P23 staat het water van de parkvijver in verbinding met zuidelijker gelegen beek L2/L3. De duiker is beschermd door een betonnen deksel. Voor het deksel is de toevoer naar de duiker wel verland. Er staat wel nog water in de duiker. Vermoedelijk is deze via het grondwater nog steeds verbonden met het water in de kasteelvijver. De duiker zelf is ook minstens deels toegeslibd, dus het is niet zeker of deze nog functioneel is. Deze duiker heeft een hoge erfgoedwaarde als voormalige afwatering van de parkvijver.

Figuur 3.2-85: Duiker P23 als één van de overlopen van de parkvijver (Antea Group 2020).

Het peil in de duiker is (was?) regelbaar via een sluisje (P32). Hoewel de duiker zich onder de grond bevindt, is de met een moer regelbare schuif wel grotendeels bovengronds. De zwarte beschermingslaag op de bovengrondse, ijzeren constructie is deels losgekomen, waardoor de constructie verroest. Het sluisje heeft tevens een hoge erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-86: Sluisje P32 (Antea Group 2020).

In het oosten van de parkvijver is nog een tweede overloop (P35). Deze constructie lijkt recenter dan de overloop P23. Het is niet duidelijk of beide constructies naast elkaar werk(t)en of dat enkel P35 nog functioneel is als overloop en P23 buiten gebruik. Deze overloop heeft geen erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-87: Overloop P35 (Antea Group 2020).

In het westen van de parkvijver steekt een pijp uit die qua vorm aan een overloop doet denken (P30). De buis steekt echter danig hoog dat de buis wellicht geen rol (meer) vervult als overloop. Als het water danig hoog zou staan, zou al een deel van het park onder water staan en het water mogelijk al op natuurlijke manier naar de beken in de omgeving stromen. Het horizontale deel van de buis (PVC) is gebarsten. Deze constructie heeft geen erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-88: Overloop (?) P30 van de parkvijver (Antea Group 2018, 2020).

3.2.4.8 Brug

De twee parkvijvers van het historisch kasteelpark zijn verbonden door twee duikers, beiden gestapeld tussen betonstenen. De ene duiker (P17) bestaat uit beton (diameter 45-50 cm); de andere (P18) bestaat mogelijk uit asbest (diameter 25-30 cm). Bovenop de duikers ligt een halfverharde weg die aan weerszijden omzoomd is door een sierlijke, wit geschilderde, ijzeren balustrade bovenop een laag muurtje van natuurstenen (L46/L47). De balustrade ziet deels groen door algen bovenop de witte lak. De balustrade is beperkt begroeid met klimop. Door de balustrade lijkt deze weg een brug te zijn in het landschap.

De brug dateert vermoedelijk uit de parkaanleg op het einde van de 19de eeuw en heeft dan ook een hoge erfgoedwaarde. Het is niet duidelijk of de duikers uit dezelfde periode dateren, dan wel ooit vervangen zijn. Vooral duiker P18 lijkt recenter.

Figuur 3.2-89: Een duiker onder het pad verbindt beide delen van de parkvijver. Een witgeschilderde balustrade langs het pad geeft het een landschappelijk uitzicht als brug (Antea Group 2018).

Figuur 3.2-90: Zicht op de 'brug' tussen beide kasteelvijvers. Eén van de duikers (P18) is mogelijk met asbest opgebouwd (Antea Group 2020).

3.2.4.9 *Fonteinen*

In beide parkvijvers staat een fontein. De grootste fontein staat langsheen de zichtas van het kasteel naar het park. Die fontein spuit hoger. De kleine fontein ten noordoosten van het kasteel spuit minder hoog, maar spuit het water in twee richtingen met een heel ander uitzicht. Volgens een oude schets worden de fonteinen (minstens de kleine fontein) gevoed door een combinatie van vuil water en regenwater afkomstig van het kasteel (zie ook 3.2.1.4). De fonteinen werden in de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw toegevoegd aan het kasteelpark en hebben dan ook slechts beperkte erfgoedwaarde. Het is niet duidelijk hoe oud de fonteinen precies zijn. Ze zijn wel reeds afgebeeld op het opmetings- en beplantingsplan van A. Van der Gucht van 1980 (toen het domein werd aangekocht door de gemeente). Ze waren dus wel reeds aanwezig ten tijde dat het kasteelpark werd beschermd als onderdeel van het beschermd dorpsgezicht in 1987.

Figuur 3.2-91: Beeld van de grote fontein langs de zichtas kasteelpark en de kleine fontein ten noordoosten van het kasteel (Antea Group 2020).

3.2.4.10 *Andere constructies*

Tussen koetshuis en volière staat een ijzeren constructie (P1) onder de vorm van een ijzeren balkje dat tussen twee ijzeren pillaren is opgehangen. De constructie staat op het einde van een korte kasseiweg (L37). Het is niet duidelijk of de kasseiweg vroeger doorliep tot aan het kasteel. De constructie is zwart gelakt, doch al deels ingeroest en grotendeels bedekt met groene algen. Onderaan het balkje hangen twee vaste ringen. Er is ruimte voor twee extra ringen, maar die zijn reeds verdwenen (er hangen enkel nog kleine uitsteeksels). Vermoedelijk werden de paarden vroeger aan deze constructie gelijnd (bevestigd aan de ringen) om zo de koetsen er makkelijker achter te spannen. Gezien de sterke verbondenheid van deze constructie met het historische koetshuis heeft deze constructie een hoge erfgoedwaarde. Het is evenwel niet duidelijk hoe oud deze constructie is.

Figuur 3.2-92: Metalen constructie op het einde van een korte kasseiweg nabij het koetshuis (Antea Group 2020).

Even verderop staat een gemetste pompbak (P2) met handpomp tegen de tuinmuur (L38). Gezien de binding met het koetshuis, heeft deze pompbak met handpomp een hoge erfgoedwaarde. De ouderdom kon evenwel niet achterhaald worden.

Het geheel is opgebouwd uit bakstenen (18 x 9 x 9 cm) en bezet met dikke laag kalkpleister (±1,5cm). Het pleisterwerk is grotendeels losgekomen. Onderaan is het pleisterwerk zwart geverfd in overeenstemming met achterliggende tuinmuur en het koetshuis. Vermoedelijk is het vochtwerende verf om onderliggend metselwerk extra te beschermen. Door bladval zit er ongeveer 5cm humus in de pompbak waarin (on)kruiden groeien. De pomp is niet meer aangesloten (zuigt geen water meer aan).

Figuur 3.2-93: Buitenpompbak met handpomp nabij het koetshuis (Antea Group 2020).

Aan de parkvijver staat een tuingaas die een afscherming vormt met de vijver (L2). De draad is echter ingegroeid in de bomen op de rand van de vijver. Deze tuingaas heeft geen erfgoedwaarde.

Figuur 3.2-94: Ingegroeide tuingaas op de rand van de vijver (Antea Group 2020).

In het historische parkgedeelte zijn enkele kleine heuveltjes in het park zichtbaar die slechts ongeveer een halve meter hoger liggen dan de directe omgeving. Vermoedelijk werden ze aangelegd bij de inrichting van park Blauwendael als Engels landschapspark. Ze hebben dan ook een hoge erfgoedwaarde als onderdeel van het Engels landschapspark. Ter hoogte van P31 ligt ook een dergelijk heuveltje. De rand van dit heuveltje wordt afgeboord door een rij kasseien die grotendeels door de vegetatie overgroeid zijn. Vermoedelijk speelden deze kleine heuveltjes vroeger een prominere rol in het parkontwerp (bv. standbeelden erbovenop).

Figuur 3.2-95: Afboording kasseien op klein heuveltje (P31) en weergave op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (Antea Group 2020).

Op de rand van dit heuveltje staat een monumentale treurbeuk (P105). In de treurbeuk is onderaan een stuk ijzer bevestigd. Ook elders in park Blauwendael is een dergelijke verroeste, ijzeren constructie te zien aan de voet van bomen. Het is niet duidelijk wat de functie is van deze constructies. Beuken zijn erg gevoelig voor dergelijke stambeschadigingen.

Figuur 3.2-96: IJzeren constructie aan bomen (Antea Group 2020).

3.2.5

Kunstbeelden

In het kasteelpark staan thans verschillende beelden en/of kunstwerken van lokale kunstenaars. Zo staat er ondermeer 'Fietzers' van Jo Myns, borstbeelden 'Lodewijk Ontrop' (componist en dirigent) en 'Lodewijk Mortelmans' (toondichter) van Koen Rossaert, een bronzen 'Zeemeermin' van beeldhouwer Jozef Van Acker, een hoofdloos stenen vrouwenbeeld van Eric De Pauw en het rode hart als teken van verbondenheid tussen Waasmunster en de Sloveense stad Kranjska Gora. Geen van de kunstwerken heeft erfgoedwaarde als onderdeel van het historisch kasteelpark (geplaatst na de bescherming).

Figuur 3.2-97: (Links) hoofdloos stenen vrouwenbeeld van Eric De Pauw; (rechts) 'Zeemeermin' van Jozef Van Acker (Antea Group 2018).

De meeste kunstwerken worden begeleid door een bordje met meer informatie. Zo werd de bronzen 'Zeemeermin' van Jozef Van Acker op 4 mei 1991 door de Kunstkring Waasmunster geschonken aan de inwoners van Waasmunster naar aanleiding van hun 15-jarig bestaan.

In tegenstelling tot de meeste kunstwerken in het park die meestal nauw aansluiten op het historisch en/of landschappelijk karakter van het kasteeldomein Blauwendael en met kort infobord van de lokale kunstenaar, staat er vlakbij het kasteel nog een groot rood hart dat niet of slechts beperkt aansluit op het karakter van het kasteeldomein. Het hart staat in een afzonderlijk (half)verhard perkje omzoomd door houtsnippers en deels begroeid met lavendel. Aan het hart staat ook een hartvormig bankje. Het hart biedt uitzicht op een deel van het kasteelpark met recht achter het hart zicht op de grote fontein in de kasteelvijver. Het hart werd gemaakt door de technische dienst van de gemeente Waasmunster en werd gehuldigd in 2017. Het rode hart werd geplaatst om de stedenband van Waasmunster met het Sloveense Kranjska Gora in de kijker te zetten. In Kranjska Gora staat namelijk een gelijkaardig hart aan het meer 'Blejsko jezero'.

Figuur 3.2-98: Rood huwelijks hart in kasteelpark Blauwendael (Antea Group 2020).

3.2.6

Parkmeubilair

In het park staan verschillende zitbanken, vuilbakken (ook specifieke vuilbakken voor hondenzakjes) en infoborden. In het beschermd dorpsgezicht staan lokaal ook lantaarnpalen. Geen van deze elementen heeft erfgoedwaarde. Een deel van de zitbanken betreffen houten banken op een betonnen onderstel, een deel bestaat volledig uit hout. De banken volledig uit hout zijn een gift van de meubelzaak Kiko Meubelen. Aansluitend aan het kasteel staat nog een houten picknickbank met een sticker 'privé' en dus niet bestemd voor parkbezoekers.

Figuur 3.2-99: (Links) zitbank, vuilbak en lantaarnpaal aan de solitaire paardenkastanje nabij de trage weg naar de schoolomgeving (Antea Group 2018); (rechts) zitbank geschonken door meubelzaak Kiko Meubelen (Antea Group 2020)..

Aan de rand van het historisch kasteelpark staan ook enkele bankjes knus bij elkaar (P21). Ze worden door een haag van laurierkers afgeschermd van de rest van het park. Dit plekje was vooral gecreëerd voor activiteiten met jonge kinderen voor scholen en verenigingen. Dit afgeschermd plekje trekt echter ook hangjongeren met drugs aan. Intussen is deze plek afgesloten met werfhekken.

Figuur 3.2-100: Door een haag afgeschermd zitplekje ingericht voor kinderen (Antea Group 2018).

Net ten noordwesten van het kasteel staat een fietsenstalling zodat passerende fietsers het kasteelpark kunnen gaan verkennen. Op enkele strategische plaatsen in het kasteelpark staan wegwijzers naar de fietsenstalling. De ondergrond van de fietsenstalling bestaat uit bleekgele dolomiet omzoomd door betonnen boordstenen in overeenstemming met het pad dat erop aansluit.

Figuur 3.2-101: Fietsenstalling ten noordwesten van het kasteel (Antea Group 2018, 2020).

3.2.7

Recreatie

Figuur 3.2-102: Bordjes van de recreatieve routes die het kasteelpark doorkruisen (Antea Group 2018, 2020).

Door het groot aantal recreatieve routes die het kasteeldomein Blauwendael doorsnijden, staat er een groot aantal borden in het kasteelpark, hetgeen het landschap verrommelt. In het park passeren onder meer de rode Roosenberg-wandelroute (6,6 km), de blauwe Roosenberg-wandelroute (7,3 km), de K-route (of kunstroute) voor fietsers (24 km), enz. Er ligt geen fiets- of wandelknooppuntennetwerk door het kasteelpark. Het fietsknooppuntennetwerk komt wel langs de Gent- en Kerkstraat en passeert zo net langs het domein. Het kasteeldomein Blauwendael vormt ook een onderdeel van de Streek-GR 'Waas- en Reynaertland' (175 km). Behalve in functie van recreatie worden de paden in het kasteeldomein vooral voor- en na schooltijd gebruikt door fietsende jongeren die een veiligere weg zoeken naar school.

De parkgraslanden, zowel ten noorden als ten zuiden van de parkvijver, worden door jeugdverenigingen gebruikt als speelterrein.

Figuur 3.2-103: Parkgraslanden als speelterrein (Infomagazine Waasmunster 2017; Antea Group 2020).

3.2.7.1 *Fit-o-meter*

De fit-o-meter werd in 2007 geplaatst in samenwerking met Bloso en had dan ook geen erfgoedwaarde. De fit-o-meter bestond uit 16 oefeningen verdeeld over 11 stopplaatsen ('stations'). De aanwezige fit-o-meter was verouderd en het parcours was modderig, waardoor het slechts weinig bezoekers aantrok. De aanwezige grote borden stonden bovendien in voor een verrommeling van het landschap. In samenspraak met de gemeentelijke raden werd de fit-o-meter intussen reeds verwijderd; het is te zeggen de toestellen en de borden zijn verwijderd, het verhoogde microreliëf is bewaard gebleven (zie 3.2.1.1). De aarde werd er bedekt met een laag schors.

Figuur 3.2-104: Fit-o-meter station 2. De algen op zowel borden als speelelementen geven een onverzorgde indruk (Antea Group 2018).

3.2.8 Insectenhotel, egelheuveltje en nestkasten

In de rand van het park staat een insectenhotel (P29) en een egelheuveltje. Deze elementen hebben geen erfgoedwaarde. Het insectenhotel bestaat uit drie verdiepingen, waarbij de eerste verdieping nestgelegenheid biedt aan solitaire bijen en wespen; de tweede verdieping bestemd is voor vlinders en de bovenste verdieping gereserveerd is voor vleermuizen. Het egelheuveltje biedt naast egels, ook nestgelegenheid voor o.a. padden, duizendpoten, hommels, enz. Het insectenhotel en het egelheuveltje werden ontworpen en gemaakt door Natuur en Milieu (NeM) Waasmunster en gesteund door de Gemeente Waasmunster, de Vlaamse Landmaatschappij en het Schelde-Landschapspark.

De locatie van het insectenhotel is echter niet optimaal. De voorzijde is naar het noorden gericht en bevindt zich in de halfschaduw van het parkbos. De zuidzijde bevindt zich in volle schaduw. Een insectenhotel staat beter op een zonnige, op het zuiden gerichte plaats met minstens enkele uren zon per dag, maar anderzijds wel beschermt tegen wind en regen.

Figuur 3.2-105: Insectenhotel (Antea Group 2018) en nestkastje (Antea Group 2020).

Verspreid in het park hangen ook enkele nestkastjes in de bomen. De nestkasten zijn genummerd met een verwijzing naar het K.B.O.F. (Koninklijke Belgische Ornithologische Federatie) en de lokale vogelbond 'De witte spreeuwen'. De nestkastjes zijn in slechte staat en niet meer functioneel voor vogels om in te nestelen.

3.3 Beschrijving van het bouwkundig erfgoed

3.3.1 Kasteel Blauwendael

Hoewel de bescherming de gevels en de daken betreft, kiezen we er voor om ook het interieur te beschrijven. Dit omdat de herbestemming niet enkel een impact zal hebben op zowel exterieur als interieur. In de visie wordt duidelijk aangegeven dat het een publiek toegankelijk blijft waardoor een aantal ingrepen noodzakelijk zullen zijn, te denken aan bijvoorbeeld de (aan)bouw van een lift. Omwille van privacy redenen werd het deel gebruikt als conciërgewoning niet bezocht. Om het gebouw te kunnen herbestemmen, waarbij de opportuniteit van een conciërgewoning mee onderzocht wordt, is een plaatsbezoek noodzakelijk.

Figuur 3.3-1: Algemeen zicht op de zuidgevel - Kasteel Blauwendael (Patrick Van den Nieuwenhof 2020).

3.3.1.1 Exterieur

Het kasteel is gelegen op een min of meer rechthoekige plattegrond met een naar het zuiden gerichte voorgevel. Het huidige kasteel werd opgetrokken ten westen van het vroegere herenhuis. Het gebouw bestaat uit twee hoge bouwlagen op een onderbouw met kelderverdieping. Het kasteel is afgedekt onder een steil afgeknot schilddak met leien en diverse dakvensters en dakkapelletjes geplaatst op drie niveaus. Het betreft bak- en natuursteenbouw waarbij de toepassing van speklagen, hoekkettingen, kruis- en bolkozijnen in een aantal van de omlijste vensters met neggen, geblokte ontlastingsbogen en trapgevels kenmerkende ontleningen zijn aan de traditionele bak- en zandsteenbouw. De voorgevel bestaat uit twee opvallend vooruit springende trapgevels die de ingangspartij flankeren. Dit is voorafgedaan door een breed bordes met balustrade en toegangstrap naar de centrale inkom op de verhoogde begane grond. Rechts van de toegangstrap werd een hellend vlak aangelegd voor rolstoelgebruikers.

Meerdere specifieke details en andere bouwelementen versterken het pittoreske karakter van het kasteel: verticaliserende elementen zoals de toepassing van overhoekse pinakels in de trapgevels, hoge schouwen met verzorgd metselwerk, de slanke ronde hoektoren aan de oostzijde en een achthoekige met hoger opgaande ingesnoerde spits op de noordwesthoek, beide voorzien van een smeedijzeren bekroning. Het rechtse hoekrisaliet vertoont op de voorgevelzijde twee gedenksteden met gesculpteerde familiewapenschilden, het eerste van de Neve de Roden met jaartal 1607, het tweede van de Neve de Roden – de Bueren met jaartal 1890; aan de oostzijde een tweedelige gedenksteen met opschriften: "Erectum anno 1607" en "Refectum anno 1890": verwijzend naar bouwjaar en -heer van de eerste woning op het domein en van het huidige kasteel.

Figuur 3.3-2: Gedenkstenen op de gevel.

Kort na de Tweede Wereldoorlog werd er op de noordoosthoek een kleine aanbouw met dakterras als uitbreiding van de conciërgewoning in aangepaste bouwtrant toegevoegd.

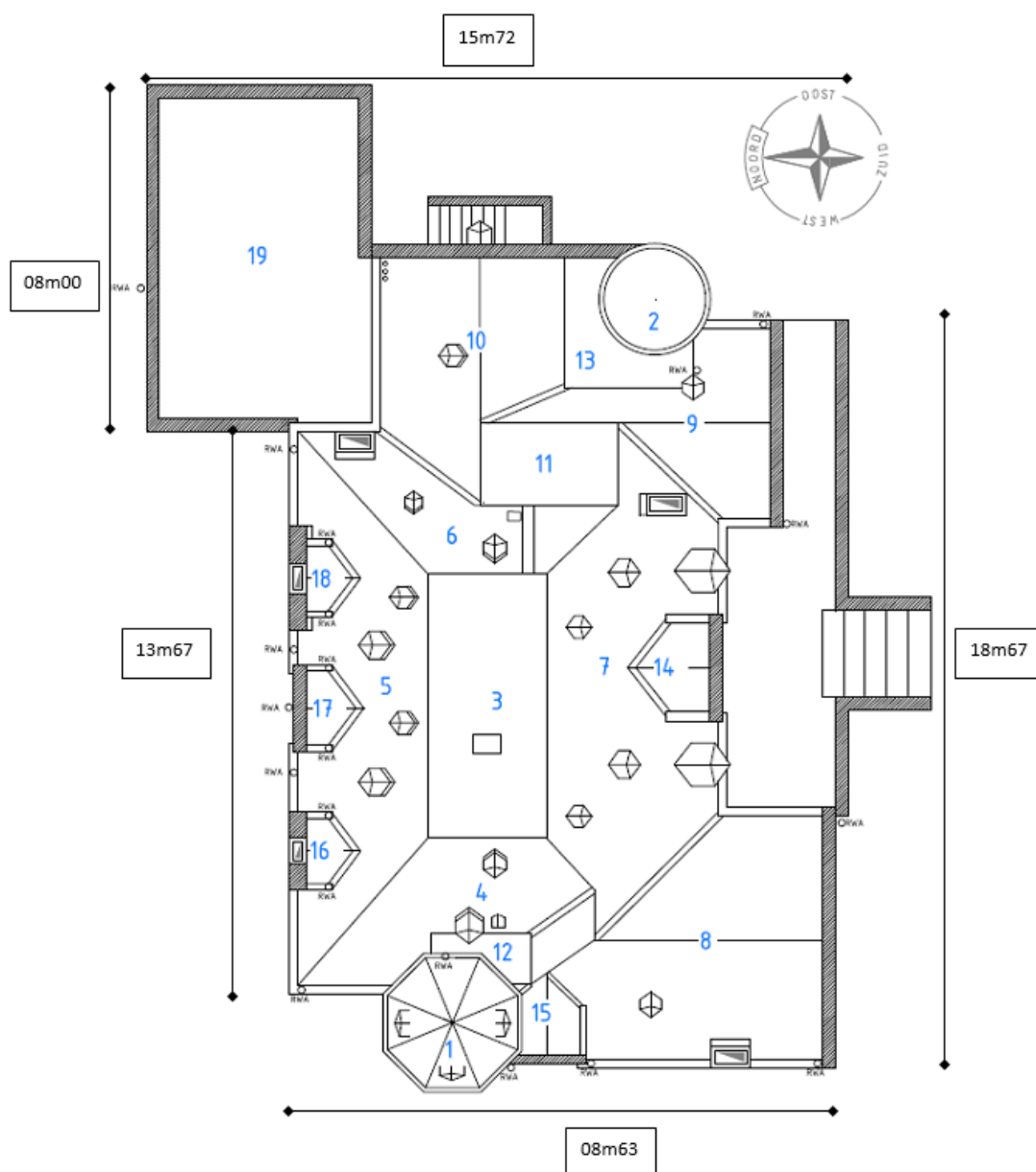

Figuur 3.3-3: Aanbouw met dakterras.

3.3.1.2 *Overzicht: plan en foto's*

Hieronder volgt een grondplan en enkele foto's langs alle kanten van het kasteel. Nadien wordt dieper ingegaan op de verschillende deelelementen.

01	Dakkapellen van de toren / Westtoren
02	Oosttoren
03	Plat dak / Dakkapellen
04	Dak
05	
06	Dak
07	Dak
08	Dak
09	
10	
11	Plat dak
12	Plat dak
13	Plat dak
14	Dak / Dakkapel
15	Dak
16	Dak
17	
18	Dak
19	Plat dak / Conciërgewoning

Figuur 3.3-4: Grondplan kasteel Blauwendael (Monumentenwacht 2017).

3.3.1.3

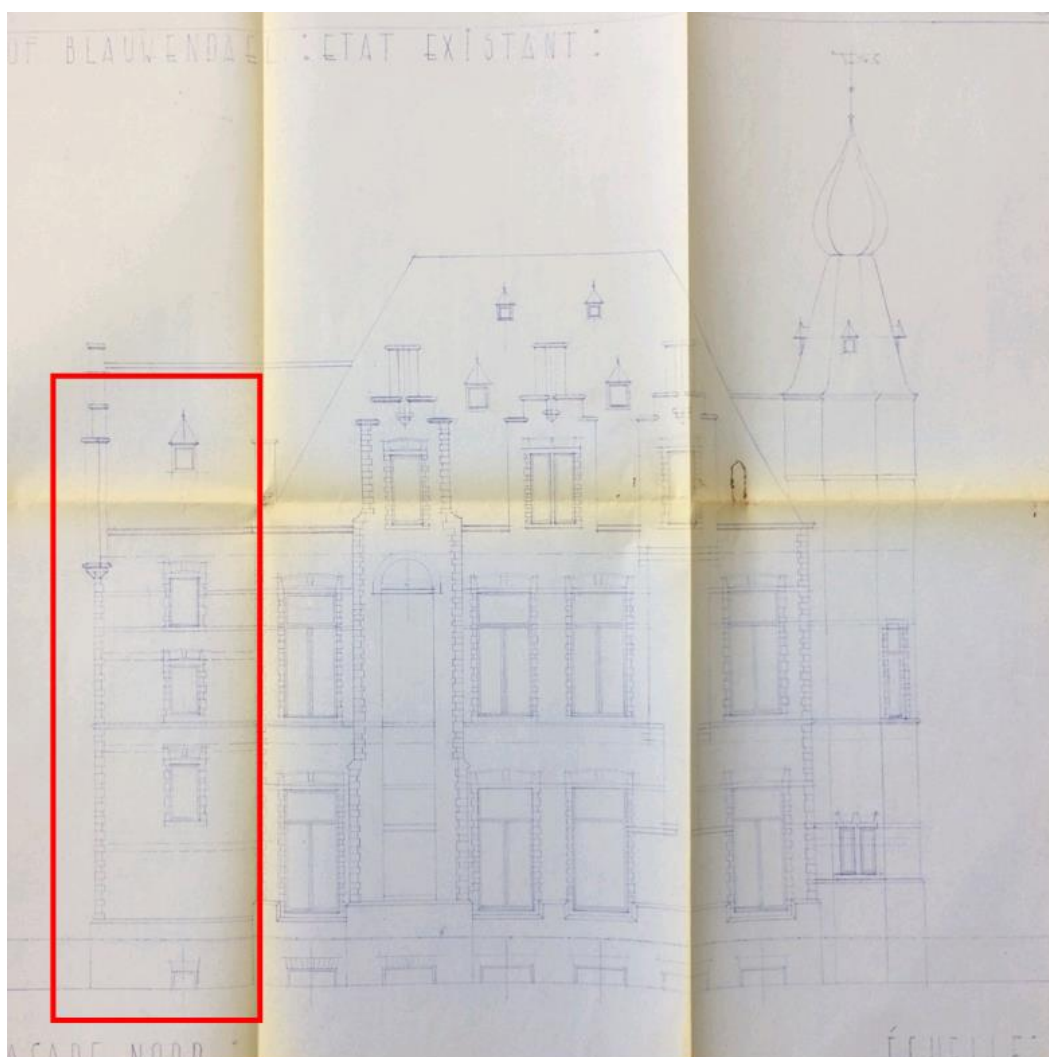
Gevels

Noordgevel

- Metselwerk uitgevoerd in handvormsteen in stek en steenlagen, steenformaat 22x11x5 cm (Papenstein).
- Onderaan muur, plint in Balegemse steen tot een hoogte van 2,10 meter voor het gevelgedeelte vanaf de toren tot en met de voormalige eetplaats. Het geveldeel van de voormalige keuken is eveneens uitgevoerd met een plint in Balegemse steen tot een hoogte van 1,55 meter.
- Ingebouwde muurkapel tussen de 2 ramen van de eetplaats.
- Alle ramen, met inbegrip van de muurkapel zijn voorzien van omlijstingen in Balegemse steen.
- Uitvoering raamdorpels in Balegemse steen.
- Horizontale boorden in Balegemse steen, zes in het geveldeel vanaf de toren tot en met de voormalige eetplaats. Drie in het geveldeel van de keuken.
- Borstwering met ronde sierruiten uitgevoerd in Balegemse steen, deze vormt een omlijsting van het platform boven de voormalige keuken.
- In het plankier 6 keldergaten, waarin de kelderramen uitmonden.
- Keldergaten dichtgelegd met ijzeren roosters.
- In de raamdelen uitkomende boven het plankier zijn 2 getorste ijzeren staven geplaatst.
- Ramen alle ramen in eiken hout wit geschilderd
- Afloop van dak: deze wordt verzorgd door 3 zinken afloopbuizen van 10x10 cm, uitmondend in gietijzeren buizen op 1 meter boven het plankier

Figuur 3.3-5: Noord- en oostgevel (Foto Intro Cultuur en Media - juli 2020).

Figuur 3.3-6: Plan noordgevel 1979 zonder conciërgewoning zone rood omkaderd.

Oostgevel

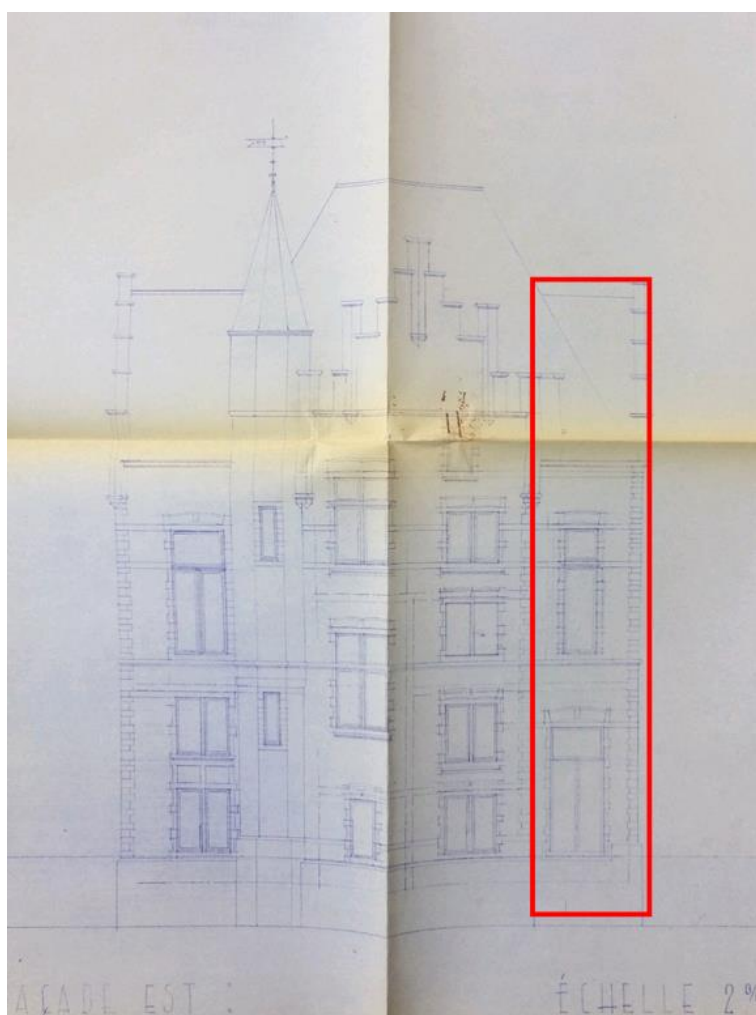
- Metselwerk uitgevoerd in handvormsteen in stek en steeklagen: steenformaat 22x11x5 cm (Papenstein).
- Muur onderaan voorzien van plint in Balegemse steen plinthoogte 1,55 meter en 2,10 meter.
- Alle raamomlijstingen en hoeken zijn afgewerkt met Balegemse steen. De portiek aan de voormalige keukeningang en de borstwering op het keukenplatform zijn op dezelfde wijze afgewerkt. Borstweringen op +/- 1 meter hoogte (met ronde sierruiten).
- In het gevelgedeelte van de voormalige keuken zijn 2 horizontale boorden in Balegemse steen verwerkt.
- Toegang tot portiek door trap met 5 treden in arduin.
- Portiekvloer in rode tegels van 14x14 cm.
- Dorpel van keukendeur in arduin.

- Gevelgedeelte met zeskante toren en keldertoegang.
- Opening van keldertoegang is beveiligd door ijzeren balustrade.
- Keldertrap bestaande uit 9 treden in arduin.
- Keldergat dichtgelegd met ijzeren rooster. In het bovenste keldergat uitkomende raamgedeelte zijn 2 getorste staven horizontaal geplaatst. Het klein kelderraam aan ingangstrap is eveneens voorzien van 3 getorste horizontaal geplaatste ijzeren staven.
- 6 horizontale boorden in Balegemse steen over de gehele gevelbreedte.
- Voor 8 ramen is een smeedwerk geplaatst bestaande uit vertikaal staande getorste ijzeren staven.
- 1 zinken afloopbuis 10x10 cm uitmondend in gietijzeren buis op 1 meter boven het plankier.
- Alle ramen in eikenhout wit geschilderd.
- Voormalige keukendeur is van het type paneel deur met beglazing glasformaat 1,15 meter x 0,70 meter.
- Alle raamdorpels zijn uitgevoerd in Balegemse steen.

Figuur 3.3-7: Oostgevel (Foto Intro Cultuur en Media, juli 2020).

Figuur 3.3-8: Plan Oostgevel 1979 zonder conciërgewoning.

Zuidgevel

- Metselwerk in handgevormde papensteen formaat 22x11x5 cm.
- Volgende elementen zijn uitgevoerd in Balegemse steen:
  - Plint over de gans de gevellengte = 1,6 meter en 2 meter hoog, met uitzondering van terras daar is de plinthoogte 0,83 meter en 1,26 meter
  - Alle raamdorpels en raamomlijstingen
  - Alle hoekafwerkingen
- Terrasbalustrade + trapbalustrade voorzien van ronde sierzuilen (balustrade hoogte = 0,77 meter) + 4 zuilen 30cmx30cm
- Aan beide terraszijden aan dakafloop in zinken buis 10x10 cm uitmondend in gietijzeren buis op 1 meter hoogte.
- Ramen allen in eik wit geschilderd.
- Dubbele eiken ingangsdeur op terras.
- Ramen voorzien van smeedwerk bestaande uit 6 getorste ijzeren staven vertikaal geplaatst.

- 2 dakkapellen met beglazing in lood gevat.
- Zinken dakafloop verwerkt in houten dakgoot.
- 7 kelderramen voorzien van horizontaal geplaatste getorste ijzeren staven
- 2 dienstkramen - 1 op rechter en 1 op het linkergeveldeel
- Voorheen uittrekbare zonnetent over gans de terrasbreedte.

Figuur 3.3-9: Zuid- en westgevel (Patrick Van den Nieuwenhof 2020). Er zijn geen plannen van de zuid- en westgevel in het dossier van 1979.

Figuur 3.3-10: Zuidgevel.

Figuur 3.3-11: Zuid- en oostgevel.

Westgevel

- Metselwerk in handgevormd papensteen, formaat 22x11x5 cm.
- Onderstaanden punten zijn uitgevoerd in Balegemse steen
  - Plint over gans de gevellengte, hoogte 2 meter
  - Alle raamdorpels en raalomlijstingen
  - Alle hoekafwerkingen + 6 horizontale boorden
- Alle ramen in eik wit geschilderd.
- Kelderramen voorzien van 3 horizontaal geplaatste getorste ijzeren staven.
- Op gelijkvloers 2 ramen met smeedwerk bestaand uit 3 vertikaal getorste ijzeren staven in horizontale verbinding.
- Zelfde afwerking geldt voor 1 raam op het 1ste verdiep.
- 3 zinken afloopbuizen 10x10 cm uitmondend in gietijzeren buizen op 1 meter hoogte.
- Zinken dakafloop bekleedt met houten bakgoot wit geschilderd.
- Zinken goot rond toren.
- Dakbedekking bestaande uit natuurleien.
- Plankier - aan alle gevels plankier van +/- 1 meter breed uit grijze steen

Figuur 3.3-12: Westgevel.

3.3.1.4 Dakbedekkingen kasteel

De dakhuid is over het algemeen in redelijk goede toestand. De leien vertonen lichte ouderdomsslijtage. Lichte afscherving en spikkels zijn te bemerken ten gevolge van oxiderende ijzerzwavelverbindingen. Onderaan de noordelijke dakvlakken komt mos- en algengroei voor. In het verleden werd naar aanleiding van het vernieuwen van de goten de leien daar waar nodig hersteld. Monumentenwacht herstelde bij de laatste inspectie enkele leien. De vastgestelde schade is niet acuut, maar verhoogde waakzaamheid is geboden om zo nodig tijdig te kunnen ingrijpen.

Het plat dak [13] van het kasteel is voorzien van een koperbekleding en bevindt zich in goede staat. Er zijn geen onmiddellijke ingrepen vereist.

De platte daken [3], [11] en [19] zijn voorzien van een bitumineuze dak dichting. Deze is in goede staat. Dak [3] heeft een verkeerd afschot, waardoor water blijft staan en de dak dichting versneld zal verwerken.

De nokken van alle daken [9, 10, 14, 15, 16, 17 en 18] werden vernieuwd. Het bladlood en de bevestiging met rvs-beugel zijn in goede staat.

Koperen gootbekleding dak [14] en dak [7]

Nokken met vernieuwd bladlood bevestigd met rvs-beugels dak [14] en dak [9]

Loden traploketten dak [8]

De nok van dak [8] werd niet vernieuwd.

- Het zink is vrij dun geworden; het vertoont putcorrosie en ouderdomsslijtage.
- De ijzeren klembeugels zijn roestig.

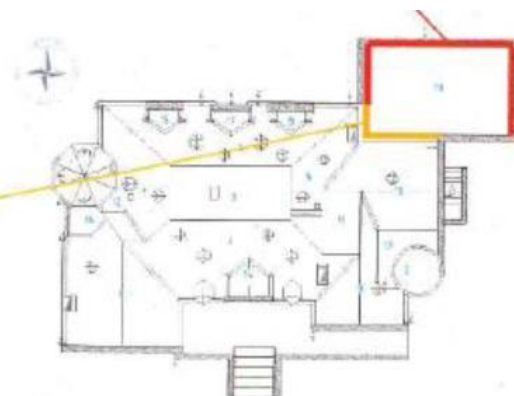

De dakranden van het platte daken [3 en 11] werden vernieuwd in bladlood. Tevens werden nieuwe bevestigingsbeugels aangebracht.

Bij het plat dak [19] is de aansluiting (roofingopstand) met het opgaand muurwerk en de balustrade niet afgeschermd door muurslabben.

- Momenteel is de hechting ter hoogte van de muren goed, maar op termijn kan de roofing van de muur loskomen en kunnen lekkages ontstaan.
- Ter hoogte van de balustrades is de hechting slecht: er groeien planten en gras tussen.

Breng muurslabben of solins aan over de roofing om waterinfiltratie en plantengroei te vermijden.

Aan de noordzijde van dak [10] komen de loden traploketten los van de topgevel. Sommige zijn al verdwenen. Laat een dakwerker de traploketten opnieuw aanbrengen.

3.3.1.5 *Hemelwaterafvoer*

Koperen afvoerpijpen en vergaarbakken zijn in goede staat. Afvoerpijpen en vergaarbakken werden waar nodig hersteld of vervangen (in koper).

De koperen gootbekleding is in goede staat. Behoudens de gootjes van dak [16, 17 en 18], die vroeger reeds werden vernieuwd, werden alle overige goten vernieuwd.

De koperen hanggoten rond de oost- en westtoren [1 en 2] zijn in goede toestand evenals de afvoergoot in dakvlak [6]. De koperen bekleding werd vernieuwd en bevindt zich in goede staat.

De vergaarbak aan de oostzijde is in slechte toestand en is gescheurd. De vergaarbak aan de oostzijde zat verstopt en werd ontstopt door Monumentenwacht. Vervang de gescheurde vergaarbak. Aangezien in de nabije omgeving van het gebouw meerdere hoogstammige bomen voorkomen, is het raadzaam na de bladval de goten en de vergaarbakken te reinigen om verstopping te voorkomen.

De zalinggoten ter hoogte van de schoorsteenvoeten zijn in goede staat. De bekleding van de kilgoten werd vernieuwd in koper.

Bij de stampijpen in gietijzer is er roestvorming merkbaar ter hoogte van de kragen.

3.3.1.6

Sierelementen

De topbekroning van de westtoren [1] is in redelijk goede toestand. De koperen windvaan en bol zijn licht verweerd.

De windvaan en het siersmeedwerk aan de oosttoren [2] zijn in matige toestand en vertonen felle roest.

De koperen pironnen op de dakkapellen en het centraal platform [3] vertonen corrosie, maar zijn voor het overige nog in goede staat.

Koperen pironnen op het centraal platform en de dakkapellen

Pironnen op het centraal platform [3]

Windvaan westtoren, dak [1]

Windvaan oosttoren, dak [2]

3.3.1.7 *Beveiliging*

De ladder- en klimhaken op de oost- en westtoren [1 en 2] zijn fel aangetast door roest en bijgevolg niet meer betrouwbaar. Bovendien zijn het oude ladderhaken die niet EN-genormeerd zijn. De schuine dakvlakken zijn goed bereikbaar. Met behulp van industriële touwtechnieken zijn de meeste goten en dakvlakken op een veilige en vrij eenvoudige manier bereikbaar.

3.3.1.8 *Dakkapellen*

Dakkapellen verkeren (afgezien van het schrijnwerk) in stabiele toestand.

Het schrijnwerk van de drie dakkapellen van de toren [1] zijn in zeer slechte toestand.

- Van de westelijke dakkapel is de druiplijst weggevallen: de dorpel van het vaste kader is hierdoor sterk ingerot.
- Het hang- en sluitwerk van de deurtjes van de kapellen in de torenspits is zeer gebrekkig: een luik stond gewoon open, waardoor kauwen en duiven de zolder sterk bevuild hebben met nestmateriaal.
- Het schilderwerk is volledig afgebladerd: het hout is onbeschermd.
- Herstel dringend de dakkapellen:
  - Vervang de ingerotte delen

- Herschilder de luiken
- Voorzie een degelijk hang- en sluitwerk: scharnieren, grendels, en handvatten
- Herschilder eventueel samen met de overige dakkapellen, de kroonlijst en de ramen en deuren

Het schrijnwerk van de overige dakkapellen is structureel in goede staat, maar de verf bladdert sterk af. Herschilder de dakkapellen op korte termijn. Eventueel samen met de dakkapellen van de toren, de kroonlijst en de ramen en deuren.

Ingerotte onderdorpel dakkapel

Beluikte dakkapel westtoren dak [1]

3.3.1.9 Dakvlakramen

Het met koper beklede dakluik van dak [3] werd recent vernieuwd en bevindt zich in goede staat.

Dak [4] heeft een houten dakraam met een vast kader in gietijzer:

- Het vaste kader is sterk roestig.
- De verf van het hout bladdert sterk af.

Fris het dakraam op:

- Behandel het metaal met roestwerende verf.
- Herschilder het hout.

Dak 4

3.3.1.10 *Schoorstenen*

De schoorstenen van dak [6, 7, 16 en 18] verkeren in matige toestand. Bij dak [6] en [7] zijn er onderaan enkele losse bakstenen en uitgespoelde voegen.

Bij dak [16] en [18] zijn de schoorstenen ingewerkt in de trapgevels van de standvensters. Bovenaan de schoorstenen is het voegwerk van de baksteenmetselwerk plaatselijk diep uitgesleten. Bij de schoorstenen op het dak [16] is de hoek van de blauwe hardstenen deksteen afgebroken. Bij de schoorsteen op dak [18] vertoont de natuurstenen topbekroning afschervingen.

De schoorsteen van dak [6] is in redelijke toestand. De trekstaven vertonen roestdoorslag. Enkele bakstenen vertonen vorstschade, het voegwerk is licht uitgespoeld.

De schoorsteen van dak [8] is in slechte toestand. De blauwe hardstenen deksteen ligt los, wat een gevaar vormt voor voorbijgangers. Naar aanleiding van eventuele opfrissing van de trapgevels is het aangewezen om ook alle schoorstenen na te kijken. Volgende acties kunnen ondernomen worden:

- Hermetselen scheuren of loszittende stukken.
- Opvoegen uitgespoelde voegen baksteen en natuursteen.
- Vastleggen dekstenen.

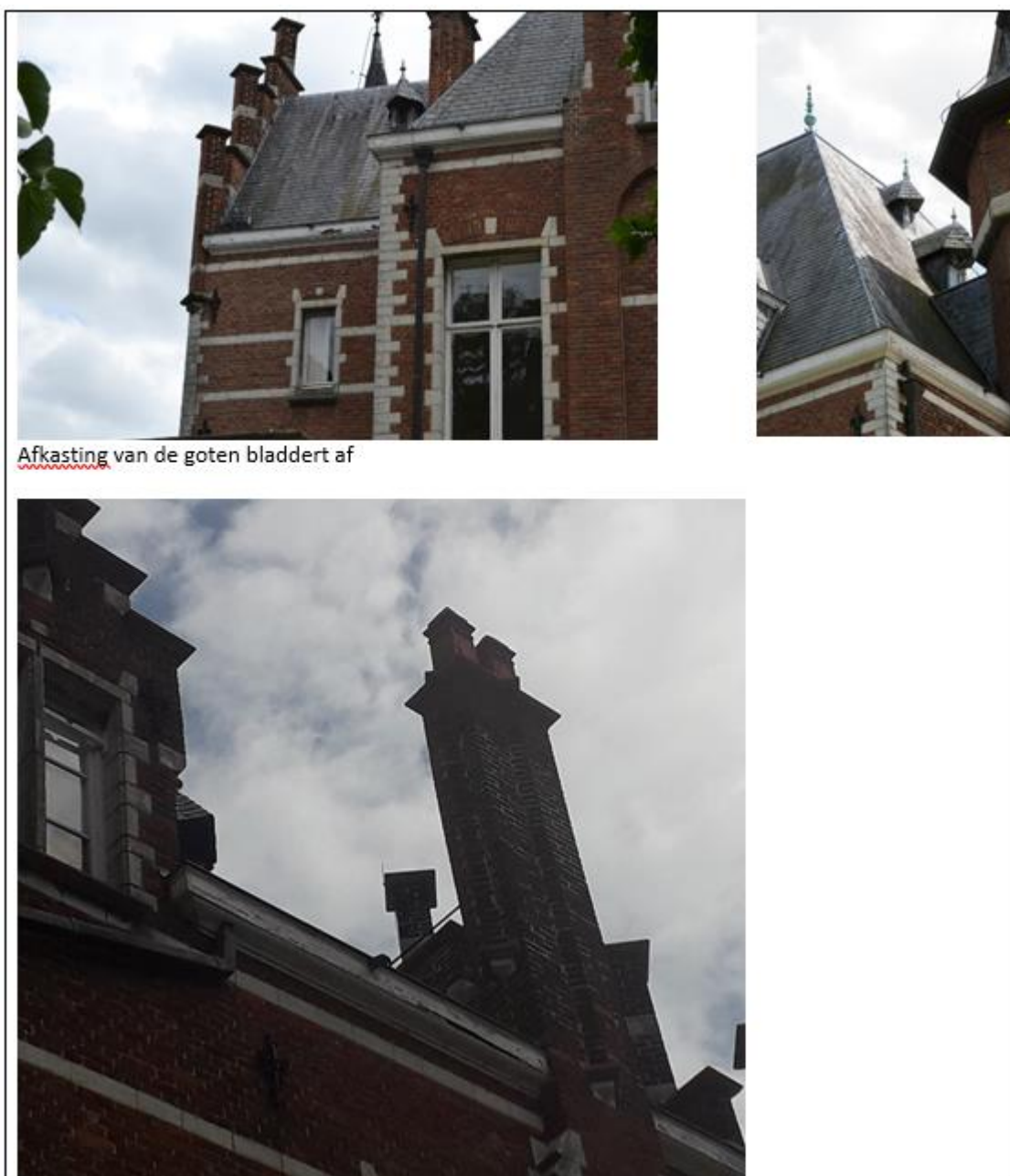

3.3.1.11 *Dakschrijnwerk*

De ondersteuning en afkasting van de bakgoten zijn structureel in goede staat. Het schilderwerk is verweerd en gebarsten. De verf bladdert af.

Herschilder de afkasting van de goten. Eventueel kan dit samen met de dakkapellen en de ramen en deuren.

3.3.1.12 *Metsel- en voegwerk*

Opgaand baksteen- en metselwerk en voegwerken zijn in redelijk goede staat.

Bij dak [14] werd vroeger, naar wij vernomen hebben, om veiligheidsredenen de bovenste pinakel van de trapgevel verwijderd.

Het natuurstenen buitenwerk is in redelijk goede staat.

Ter hoogte van de keldervensters komen zettingen voor. Enkele stenen van de hanenkammen zijn licht verzakt. Voornamelijk in de oostgevel komen lichte zettingen voor. Boven de deuropeningen van de kelder is het metselwerk gebarsten. De sluitsteen zit los.

Ter hoogte van de dakkapel [14] is het onderste gedeelte van de montant van het raam fel aangetast door sulfatatie. De steen brokkelt af.

Enkele stenen van de conciërgewoning [19] vertonen erosie en lichte afscherving. Het betreft een vrij zachte kalkzandsteen (Euville?). Het hervoegen met cementrijke mortel kan de stenen beschadigen.

Aan de noordgevel komen mos en algen op de stenen voor.

Bij de dekstenen van de bovenste pinakels van de trapgevels van daken [8, 9, 10 en 15] is het voegwerk plaatselijk diep uitgespoeld en de legmortel onder de afdeksteen is verzand. Ter hoogte van dak [8] ligt één afdeksteen gebroken en is het metselwerk tussen het nokeinde en de dekstenen gebarsten. De deksteen van dak [15] ligt los op het metselwerk.

Laat op korte termijn de dekstenen van dak [8 en 15] verankeren en herplaatsen.

De kalkzandstenen dekstenen van de overige daken zijn licht aangetast door erosie. De zijanten van de stenen zijn verzand en vertonen lichte barstjes en afbrokkeling.

Laat op termijn alle dekstenen nazien (ook de dekstenen op de schouwen).

Het voegwerk is op meerdere plaatsen uitgespoeld en veroorzaakt ook loszittende bakstenen. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar aan de schoorstenen. Hier en daar is het voegwerk los of weggevallen, bijvoorbeeld aan de ingang van het kasteel is het voegwerk van de witsteen in slechte staat.

Enkele horizontale voegen van de afzaten van de ramen zijn uitgespoeld.

Het voegwerk van de plintstenen van de conciërgewoning [19] is hier en daar los en weggevallen.

Het voegwerk van de conciërgewoning [19] is enkele jaren geleden vernieuwd. De cementrijke en harde voegmortel kan op termijn de waterhuishouding in het metselwerk storen en de vrij zachte baksteen beschadigen. Aangezien het overige voegwerk, op basis van een basterdmortel met kalk, in vrij goede staat verkeert, had het aangewezen geweest hier een gelijkaardige mortel te gebruiken.

Zettingen ter hoogte van de kelderramen

Voegwerk aan de ingang van het kasteel

Metselwerk ingang toegang kasteel

Conciërgewoning met cementrijke en harde voegmortel

Verwering deur, loszittende sluitsteen, voegwerk – kelder.

Aan de inkom aan de zuidgevel is een nieuw betegeld hellend vlak met natuurstenen muur die plaatselijk gebarsten is; vermoedelijk ten gevolge van differentiële zettingen.

3.3.1.13 *Trap toegang zuidzijde*

Balustrade vertoont schade: voegwerk, ontbrekende elementen.

3.3.1.14 *Bekleding*

Het pleisterwerk van de muren van de kelderschachten is gebarsten en komt los.

Sommige staven van de diefijzers voor de kelderramen zitten los. Het overige traliewerk voor de raamopeningen is in goede staat.

De metalen reling van de keldertoegang is in goede staat.

De smeedijzeren kandelaar ter hoogte van de nis in de noordgevel en de lantaarn aan de zuidgevel werden behandeld tegen roest en geschilderd.

Een glaasje van de lantaarn is gebroken. Laat het gebroken glaasje vervangen door een specialist.

De lantaarn

3.3.1.15 *Schrijnwerk*

De afgelopen twee decennia is de algemene toestand van het schrijnwerk van de ramen en dat van de inkomdeur aan de zuidzijde verslechterd zoals in onderstaande vergelijkende tabel op basis van de Inspectierapporten van Monumentenwacht.

2001	Schrijnwerk ramen redelijk Het schrijnwerk van de ramen is algemeen nog in vrij goede staat. Van sommige ramen is het systeem voor het openen en sluiten van de ramen defect
2004	Schrijnwerk ramen goed
2008	Schrijnwerk ramen goed, enkel Westgevel zuidelijk raam wordt melding gemaakt dat de dorpel is aangetast door houtrot
2012	Zelfde als in 2008, maar bij sommige ramen komen de vergaringen los
2017	Sinds de vorige inspectie is er meer schade vastgesteld aan het schrijnwerk van de ramen. Is ondertussen minder onderhoud geweest? Alle ramen op alle verdiepingen zijn in slechte toestand: - Veel ramen zijn dicht geschilderd en kunnen niet meer open - Het schilderwerk bladdert sterk af: het hout is onbeschermd - Verschillende dorpels zijn ingerot - Vele ramen klemmen - Beglazing van enkele kelderramen is gebroken

Alle ramen op alle verdiepingen zijn in slechte toestand en de grote inkomdeur is sterk verweerd. De kelderdeur is eveneens verweerd. De inkomdeur van de conciërgewoning bevindt zich onder een afdak en is bijgevolg goed beschermd en in goede toestand.

Bij het kasteel zijn er verschillende dorpels ingerot.

Vele ramen klemmen of zijn dicht geschilderd en kunnen niet meer open.

De inkomdeur aan de zuidkant opent niet goed meer en aan de dorpels en de onderste panelen komen openstaande naden voor: deze geven aanleiding tot waterinfiltratie en houtrot.

Herstel het houten buitenschrijnwerk:

- Vervang de ingerotte of loszittende onderdelen.
- Herschilder alle ramen.
- Snij de dicht geschilderde ramen open.

Raam kelder

Raam zuidzijde

3.3.1.16 *Toegangsdeur zuidzijde*

Het verniswerk van de grote inkomdeur aan de zuidkant is in zeer slechte toestand: het bladdert af en op sommige plaatsen ligt het hout volledig onbeschermd (vooral ter hoogte van de dorpels). Ook is het verniswerk sterk verbleekt ten opzichte van de vorige inspectie: vermoedelijk werd de deur niet goed voorbereid of werd een ongepaste vernis gebruikt.

Gezien de waarde van de inkomdeur aan de zuidkant is het aangeraden op korte termijn het deurgeheel opnieuw te vernissen.

3.3.1.17 *Beglazing*

De beglazing is in redelijk goede toestand. Sporadisch is een ruitje gebroken. De ramen van het kasteel waren oorspronkelijk voorzien van rolluiken. Deze zijn enkel nog aanwezig aan de voorgevel.

Het vaste kader van het toegangsluik (vensterluik) tot de westtoren [1] ter hoogte van het plat dak [12] is niet bevestigd aan het metselwerk en het deurtje is niet voorzien van een degelijke sluiting.

Herbevestig het kader en voorzie een degelijke sluiting. Eventueel samen met het herschilderen van de dakkapellen, kroonlijst en ramen.

Rolluiken voorgevel

Toegangsluik tot de westtoren

3.3.1.18

Bliksemafleiding

De bliksemafleiding werd nagezien qua uiterlijk en bevestiging; niet het functioneren ervan. Desgewenst dient daartoe een bevoegde firma te worden aangezocht.

De koperen bliksemafleider is nieuw en in goede staat. De ijzeren daalleidingen ter hoogte van de beide torens [1 en 2] zijn oud. De daalleidingen en bevestigingen zijn zeer roestig (zie figuur). Bij de plaatsing van de nieuwe koperen daalleidingen werden ook de ijzeren daalleidingen geaard waardoor hun functie als bliksemafleider ongedaan gemaakt werd.

3.3.1.19 *Interieur*

3.3.1.19.1 *Algemeen*

De volledige dakstructuur, kepers en dakbeschot werd enkele jaren geleden grondig gereinigd en ingericht als deel van het heem- en oudheidkunde museum.

De vloeren zijn in redelijk goede toestand. Enkele lichte verzakkingen van de tegels in de inkomhal. Parket is op sommige plaatsen afgesleten.

Aan de binnenmuren en opgaande structuren werden er geen structurele gebreken vastgesteld.

De betegeling aan de schouwwand is afgezien van één ontbrekende tegel en enkele barstjes in goede toestand.

Lambriseringen zijn in goede staat.

Het binnenschrijnwerk is over het algemeen in goede staat.

De binnentrappen zijn in goede staat.

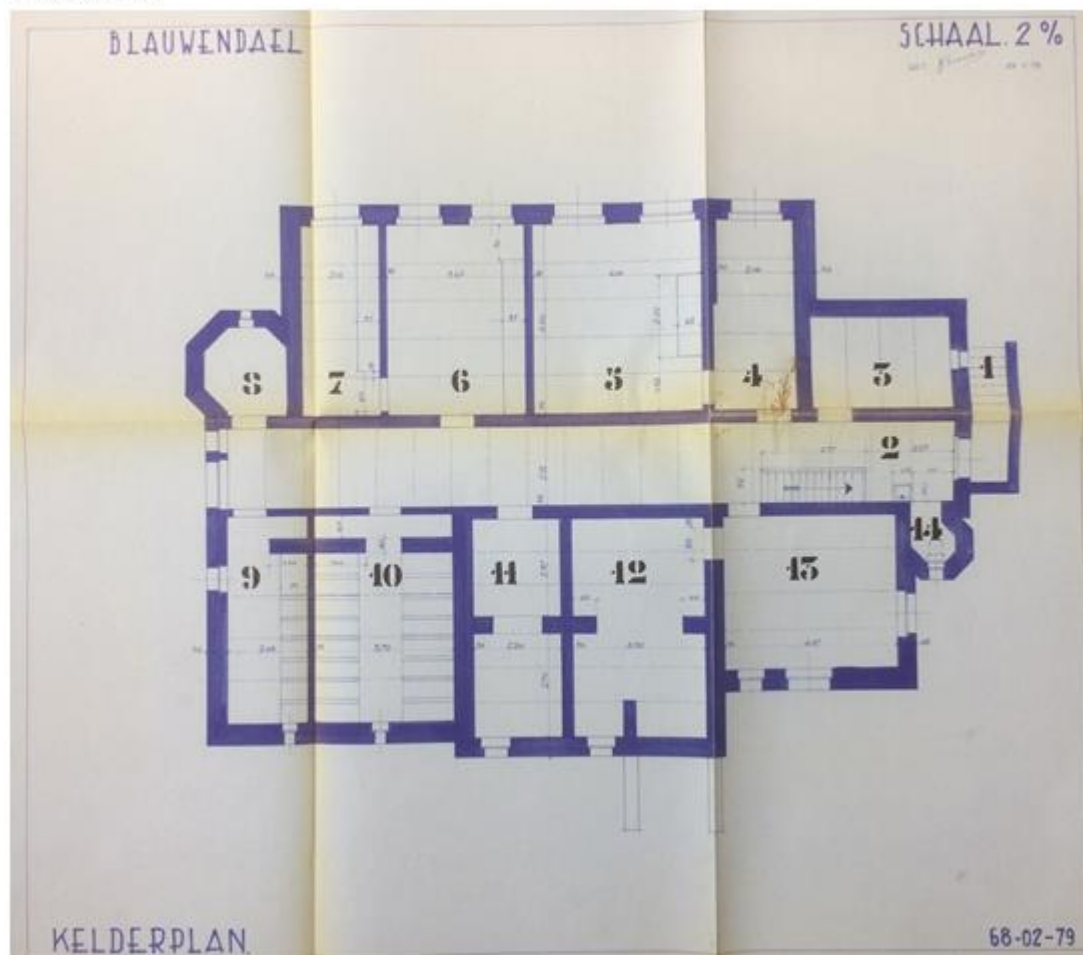
De liggers van de steekgewelven in de kelder vertonen soms plaatselijk lichte roestdoorslag. Hier en daar komen wat zoutuitbroeiingen en afbladderende verf voor. Behandel de liggers roestwerend.

Als basis wordt het plan van 1979 gebruikt om een beschrijving van het toenmalig gebruik te kunnen beschrijven en foto's toe te voegen van het huidige gebruik.

3.3.1.19.2 Kelder

Plan 68-02-79

Centrale gang nr. 2

Vloer in centrale gang bestaande uit gele tegels 16x16cm in ruitvorm geplaatst en afgewerkt met 1 bord rode tegels 16x12cm aansluitend tegen zwart granieten plint van 15cm hoog.

Muren en stenen gewelf wit geschilderd met latex.

Alle in de gang uitmondende deuren zijn paneeldeuren uitgevoerd met lijstwerk. Hetzelfde geldt voor de deurlijsten. Alles geschilderd in lichtgroene lakverf

De toegangsdeur tot de centrale gang is een paneeldeur met beglazing, bestaande uit 4 glazen van 60cmx36cm en is wit gelakt.

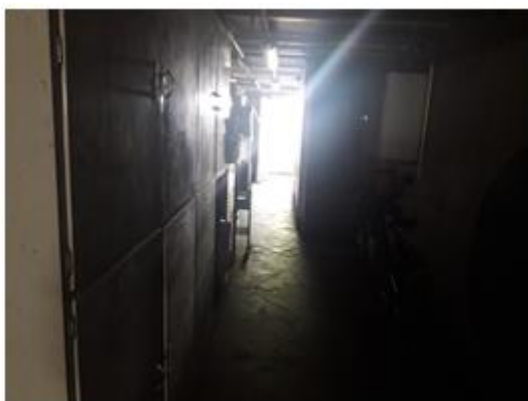

Foto met zicht op toegangsdeur

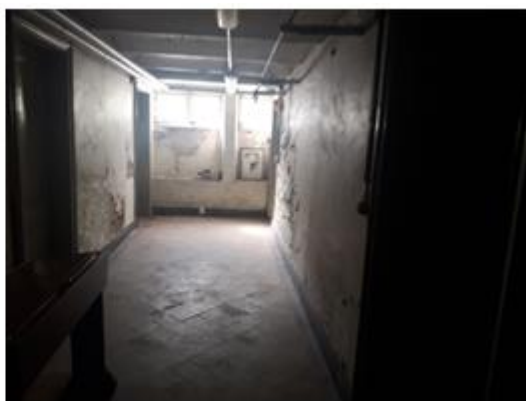

Foto met rug naar toegangsdeur

Pompzaal nr. 3

Vloer in cementtegels 20x20cm in rode en witte kleur, wisselend geplaatst.

Muur en stenen gewelf geschilderd met latex. Onderaan muren zwart geschilderde plint tot 50cm hoog.

Muur leidingen en schakelaar bovenop muur geplaatst.

WC nr. 14

Aan ingang kelder, dorpel in arduin, vloer in rode tegels 14x14cm.

Muren en gewelf wit geschilderd.

Bergruimte onder trap.

Vloer in gele vloertegels.

Muren wit geschilderd.

Strijkkamer nr. 4

Vloer in gele tegels 16cmx16cm in ruitvorm geplaatst met rode afwerking tegen de plint aansluitend.

Plint in zwart graniet 15cm hoog.

Muren lichtgroen geschilderd.

Gewelf wit geschilderd.

Raam aan de binnenzijde afsluitbaar met houten luik.

Raam en luiken wit geschilderd - raamtablet in zwart graniet.

Alle leidingen in buizen bovenop muren geplaatst

Toevoer en afvoerleidingen bovenop muren geplaatst

Waszaal nr. 5

Vloer: gele tegels 16cmx16cm in ruitvorm geplaatst met rode tegels afgewerkt. Aansluitend tegen zwart granieten plint 15cm hoog. Op vloer betonsokkel 3,30mx0,70m sokkelhoogte 15cm.

Muren geschilderd met latex lichtgele kleur

Gewelf geschilderd in witte kleur

2 ramen aan de binnenzijde afsluitbaar met houten luiken wit geschilderd.

Bergruimte naast waszaal nr. 6

Vloer in gele tegels 16cmx16cm, ruitvormig geplaatst, afgewerkt met boord in rode tegels aansluitend tegen zwart granieten plint van 15cm hoog.

Muur en gewelf wit geschilderd

2 ramen aan de binnenzijde afsluitbaar met houten luiken wit geschilderd.

1 raamtablet in zwart graniet en een raamtablet in gele vloertegels

Tegen scheidingsmuur van waszaal gemetselde secties, 4x2 boven elkaar. Waarvan 5 afsluitbaar met dubbele opendraaiende deuren, raamwerk der deuren met glas insetting tot. hoogte= 1,68m = 2x80cm horizontaal

Betonnen tussenschot 8cm dik

Tot. Breedte 1,94 m / Diepte bovenste secties = 40 cm/diepte onderste secties = 58cm

Kleine kelder nr. 7

Vloer in zwart marmeren tegels 39cmx39cm ruitvormig geplaatst

Muren en gewelf wit geschilderd.

De verbindingsdeur tussen kelder nr. 6 en nr. 7 is een groen geschilderde paneeldeur met 4 glazen

1 raam van binnen afsluitbaar met 2 houten luiken, raam en luiken wit geschilderd

Raamtablet in zwart graniet

Tegen scheidingsmuur tussen kelder 6 en 7 zijn secties gemetseld, voor het opbergen van wijnflessen (3x2 boven elkaar = 3x1,20m breedte, diepte = 3 x 40cm, en 3x58cm, tot. Hoogte = 1,68 m = (2x80cm + 8cm tussenschot)

Kleine kelder onder toren in Westgevel nr. 8

Vloer in zwarte graniet 39cmx39cm

Muren en gewelf wit geschilderd

Wijnkelder (hoek west en zuidgevel) nr. 9

Vloer zwarte en witte marmer 39cmx39cm

Muren en gewelf wit geschilderd

1 klein raam afsluitbaar met houten luik, alles wit geschilderd

Raamtablet in zwart graniet

10 gemetselde secties voor het opbergen van wijnflessen

In de onderste secties een sokkel uit gele vloertegels

Sokkelhoogte 1 cm

Sectiemaat = 1,10mx0,82cm

Schakelaars en leiding eveneens bovenop muur

Wijnkelder nr.10

Vloer in zwarte marmer

Muren en gewelf wit geschilderd

Linker en rechter muur voorzien van gemetselde secties voor het opbergen van wijnflessen

Kelderruimte nr 11

Vloer in ruwe baksteen

Muren en gewelf, gewit met kalk op muren zwart geschilderde plint tot 75cm hoogte

1 kelderraam wit geschilderd

Kelderruimte nr. 12

Vloer in beton

Muren en gewelf wit geschilderd met latex

2 houten kelderramen wit geschilderd

Chauffagekelder nr. 13

Vloer in marmeren tegels, witte en zwarte kleur

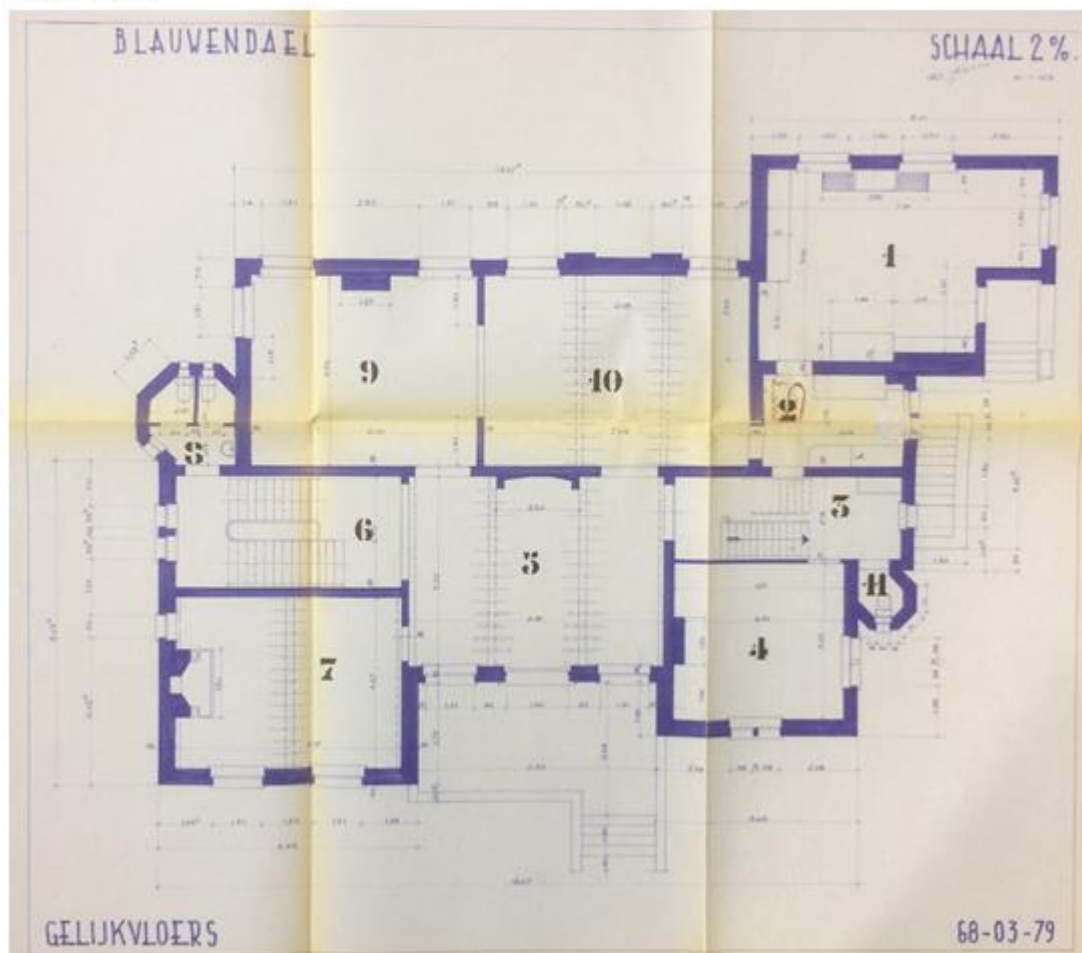
Muren geschilderd met latex kleur wit, onderaan de muur bestaat er een zwart granieten plint van 15cm hoog

Gewelf wit geschilderd met latex

2 houten kelderramen wit geschilderd, waarvan 1 afsluitbaar aan de binnenzijde door wit geschilderde houten luik

3.3.1.19.3 Gelijkvloers

Plan 68-03-79

Keuken nr. 1 (Privaat, conciërgewoning)

Vloer in kleine ceramiektegels 10x10cm lichtgrijze kleur

Muren tot een hoogte van 1,40 meter bekleed met gele muurtegels 15cmx15cm. Vanaf muurtegels tot plafond zijn de muren geschilderd in licht groene kleur met lakverf. Hetzelfde geldt voor de beschildering van het plafond

Ramen wit geschilderd met raamtabletten in zwart graniet. De buitendeur is een paneeldeur met glasramen en buitendeur zijn afsluitbaar met houten rolluiken.

Kamer 2 (Office) (Privaat, conciërgewoning)

Vloer uitvoering in tegels 13cmx13cm ruitvormig geplaatst afwisselend, 1 effen lichtgrijze tegel en 1 tegel met tekening.

Trapzaal nr. 3

Vloer uitvoering in tegels 13cmx13cm ruitvormig geplaatst afwisselend, 1 effen lichtgrijze tegel en 1 tegel met tekening.

Muren geschilderd in lichtgroene olieverf na aankoop geschilderd in matwitte verf

Plafond wit geschilderd

Raam wit gelakt met zwart granieten tablet

Deuren alle deuren uitmondend in trapzaal zijn paneeldeuren met lijstwerk evenals hun deurlijsten en zijn wit geschilderd met uitzondering van de dubbele eiken deur

Trap: houten trap in eik met gedraaide trapzuil en balusters, donkerbruin gekleurd

Kamer 4

Vloer is parket met houten plint 70cm hoog

Muren en plafond behangen

2 ramen wit geschilderd met zwart granieten tablet, beiden aan de binnenzijde afsluitbaar met eiken luiken

Schouw: schouwmantel bekleed met eik tot een hoogte van 1,26m, schouwschoot in rode baksteen formaat 12,5cmx3,5cm

Kamer 5 (Hall)

Vloer uitgevoerd in effen rode tegels + tegels met witte en rode tekening, formaat 13cmx13cm, ruitvormig en wisselend geplaatst.

Muren: geschilderd in beige kleur met eiken plint van 25cm hoog

Zoldering: in eiken balken waarvan 4 grote draafbalken in de richting vanaf de buitenmuur naar de muur van de eetkamer, balken rustend aan de uiteinden op de muur. 15 dwarsbalken van 10cmx10cm.

Deuren: de 5 dubbele deuren met inbegrip van de buitendeur in eik, zijn allen paneeldeuren met lijstwerk en dito deurlijsten. In de buitendeur beglazing + waaier, glasformaat 2,05mx0,64m. De verbindingsdeur tussen hall en trapzaal 6, evenals de vaste delen links en rechts van deze zijn voorzien van een beglazing uit gebrand glas in lood gevat. De verbindingsdeur tussen hall en kantoor is van dezelfde hoger beschreven uitvoering doch slechts een enkele vleugel

Ramen in eik, raamtabletten in zwart graniet

Ramen en buitendeur zijn afsluitbaar met houten rolluiken

Open haard in Vlaamse Renaissance: vloerplaat en schoot in blauwe steen formaat 18cmx6cm. Schouwmantel en tablet in eik, tablet rustend op 2 zwart gepolijste granieten zuilen met inlegwerk in witte marmer schouwmantel voorzien van geschilderd balzoen van de familie de Lovinfosse Guinot

Trapsaal nr. 6

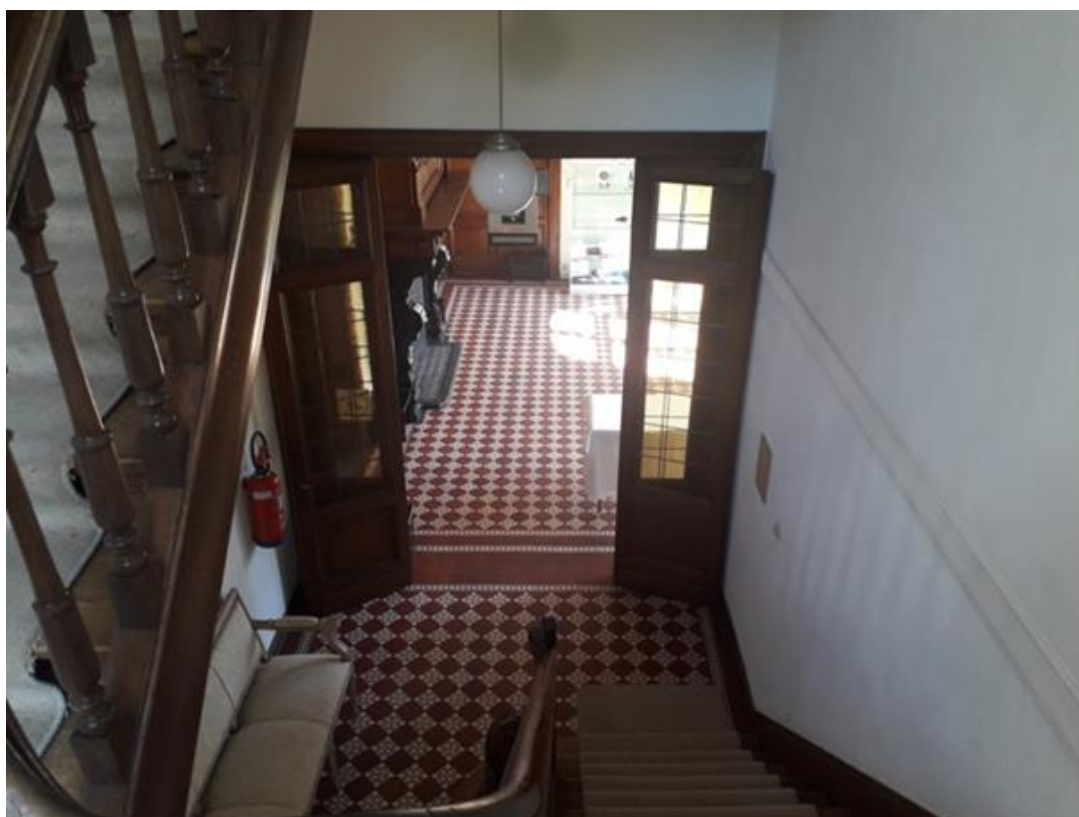
Vloer in dezelfde uitvoering als Hall

Muren geschilderd in franse steen met eiken plint 15cm hoog

Plafond geschilderd in licht beige kleur

Raam wit geschilderd met tablet in zwart graniet

Trap in eiken hout Vlaamse Renaissance, ingebouwde kleerkast onder trap

Kantoor nr. 7

Vloer: eiken plankenvloer

Muren; bekleed met eiken lambrisering tot een hoogte van 1,75m onderaan eiken plint, hoogte 15cm. Het muurdeel boven lambrisering tot plafond is bezet en geschilderd in olieverf, kleur gebroken wit.

Zoldering: in eiken balken waarvan 3 zware draagbalken vanaf buitenmuur naar scheidingmuur tussen trapzaal. De draagbalken worden tegen de muren ondersteund door ...., 15 dwarsbalken 10cmx10cm.

Het plafonddeel tussen de balken is geschilderd met olieverf in beige kleur.

Ramen in eik, raamtabletten in zwart graniet. Het raam op de Westgevel is dubbel. Alle zijn afsluitbaar met rolluiken

Open haard: Vlaamse Renaissance, vloerplaat in blauwe steen, schoot in Delfste tegels. Vloerplaat afgewerkt met boord in franse steen. Links en rechts van de vloerplaat stenen zuilen, dragend een eiken tablet met sculpturen. Stookplaat in gietijzer versierd met decoratieve motieven

Sanitaire installatie in toren nr.8

Vloer in lichtgrijze ceramiektegels 10cmx10cm

Muren bekled met gele muurtegels 15cm/15cm, 1,24m hoog

Resterende muurdelen en plafond geschilderd met olieverf kleur gebroken wit

Deuren: 2 paneeldeuren met lijstwerk en dito deurlijsten wit geschilderd.

Salon nr. 9

Vloer: parketvloer

Muren en deuren; muurdecoratie gerealiseerd door middel van panelenstijl Louis XVI gepatineeerd in lichtgroene kleur.

In de scheidingsmuur tussen salon en eetkamer nr. 10 is er links en rechts van de doorgang een uitstalraam

Plafond in plaaster, decoratie stijl Louis XVI

Schouw: stijl Adams (eigentijdse stijl) in witte marmer. De witmarmeren decoratieve motieven zijn hernomen en bovenaan de schouwmantel verwerkt. Spiegel van +/- 3mx1m ingebouwd in de schouwmantel.

Ramen wit geschilderd en afsluitbaar met rolluiken, raamtabletten in witte marmer

Eetkamer nr. 10

Vloer eiken parketvloer

Muren bezet en geschilderd in olieverf met licht beige kleur, onderaan muren eiken plint met lijstwerk, plinthoogte 27cm

Zoldering uitgevoerd met eiken balken, waarvan 3 grote draagbalken rustend op muurkaszalen en liggend in de richting van hall naar buitenmuur, deze dragen 15 dwarsbalken van 10cmx10cm. De plafonduimte tussen de balken is geschilderd in olieverf, kleur donkergrijs

Ramen wit geschilderd en afsluitbaar met rolluiken, raamtabletten in zwarte marmer

Open haard: Vlaamse Renaissance vloerplaat en stookruimte in blauwe steen, vloerplaat afgewerkt met granieten boord, links en rechts van de schouwmantel zuilen in rode marmer met ingezette zwart marmeren stukken/ Schouwtablet in eik gesculpteerd

Na aankoop door gemeente werden de ruimten 9 en 10 samengevoegd en doet dienst als trouwzaal.

WC in trapzaal 3, nr. 11

Vloer in grijze ceramiektegels 10cmx10cm

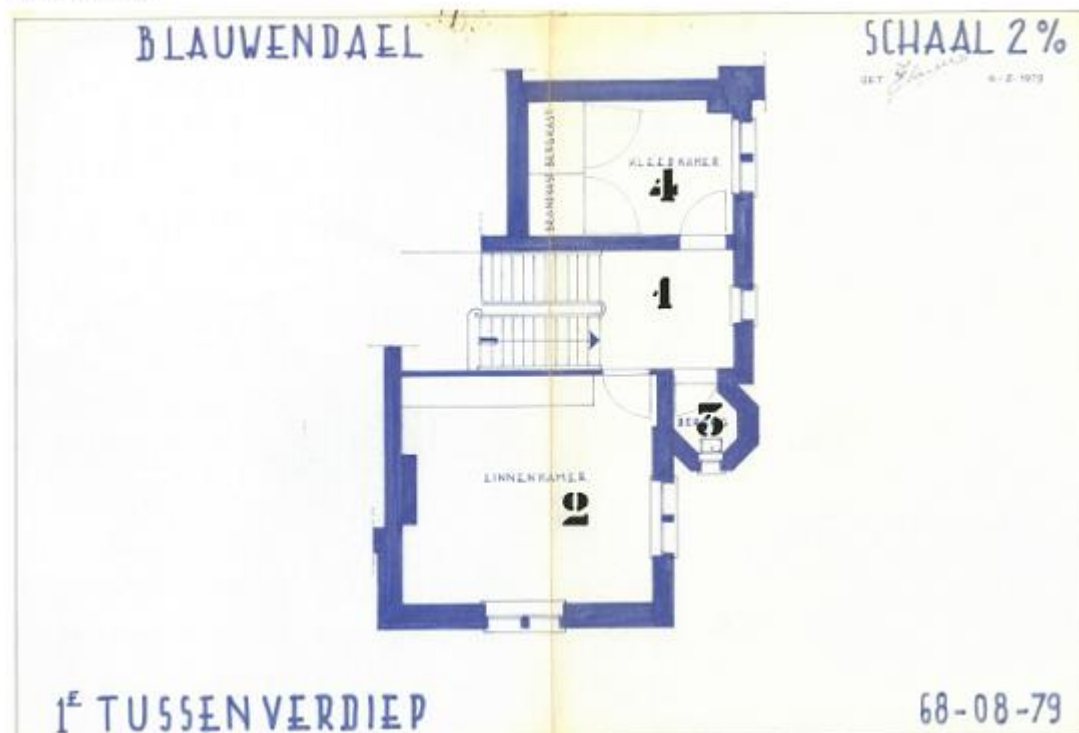
Muren met gele muurtegels bekleed tot 1,25m hoogte, resterende muurdelen + plafond wit gelakt. 8 buizen van toevoer en afvoer bovenop muur geplaatst

3.3.1.19.4 1ste tussenverdieping (momenteel privaat gedeelte conciërgewoning, beschrijving toestand 1979)

Plan 68-08-69

Overloop nr. 1

Plankenvloer: licht bruin gekleurd en vernist

Muren: geschilderd in lichtgroen met 12cm hoge houten plint onderaan

Plafond wit geschilderd

Raam wit gelakt met zwart granieten tablet

Linnenkamer nr. 2

Vloer: plankenvloer bekleed met lichtblauwe linoleum

Muren: behangen, onderaan muren houten plint van 12cm hoog

Plafond wit geschilderd met latex

2 ramen aan binnenzijde afsluitbaar met houten luik wit geschilderd. 1 houten wit geschilderde binnenkast met 5 deuren aan muur gebouwd.

Schouw bekleed met houten mantel +/- 1,5 meter hoog wit geschilderd

Berging nr. 3

Vloer in grijze keramiektégels 10x10 cm

Muren bekleed tot 1,25 meter hoogte met lichtgrijze muurtegels

De resterende muurdelen met inbegrip van raam en plafond zijn gelakt, kleur gebroken wit

Toestellen: 1 lavabo wit 45cmx35cm + 1 verchroomde kraan. 9 buisleidingen uitgelakt bovenop muur.

Kleedkamer nr. 4

Plankenvloer, bekleed met tapisons in beige kleur

Muren en plafond geschilderd, kleur gebroken wit aan de onderkant muren houten plint 15cm hoog.

Raam wit geschilderd met zwart granieten raamtablet

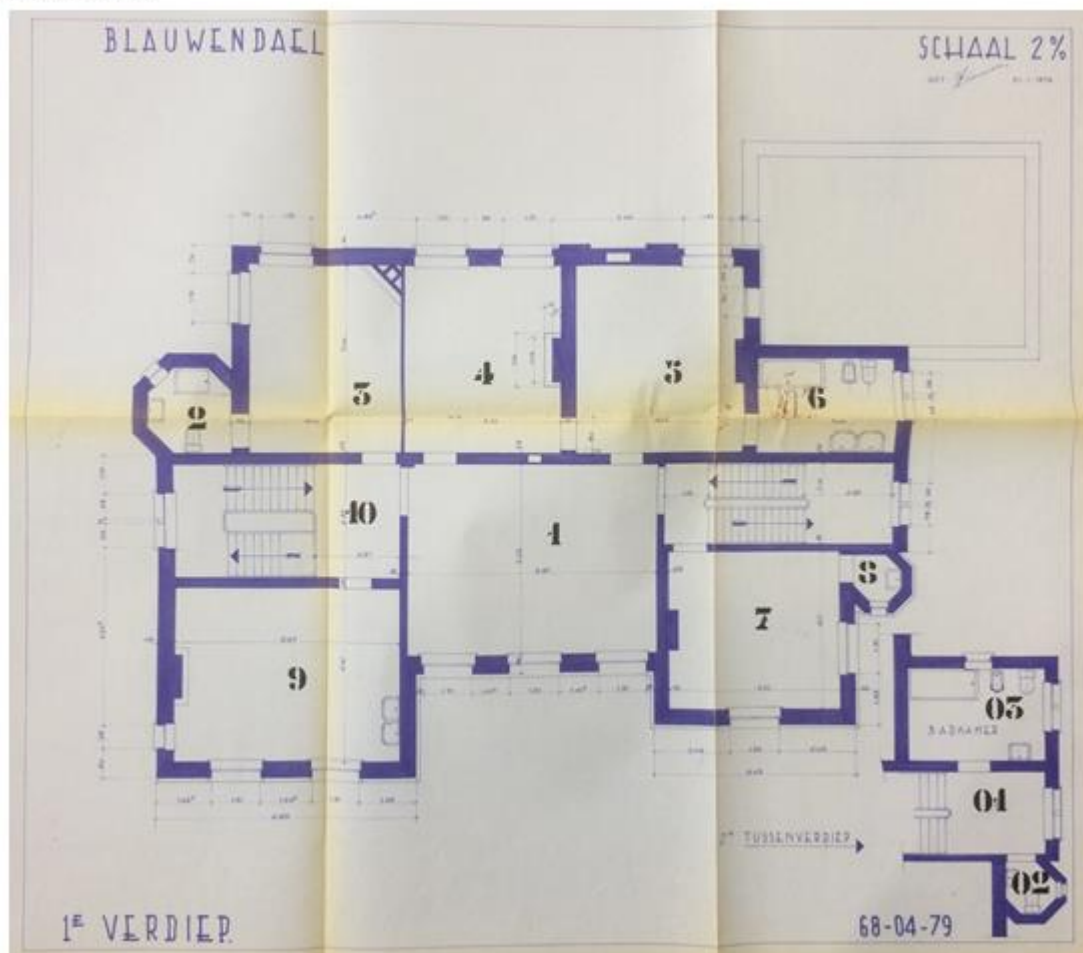
1 ingebouwde kast met 2 deuren, wit geschilderd

Alle zich op het verdiep bevindende deuren zijn paneeldeuren met lijstwerk in dito deurlijsten wit geschilderd.

3.3.1.19.5 1ste verdieping

Plan 68-04-79

Kamer nr. 1

Vloer: plankenvloer (bekleed met lichtbruin vast tapijt)

(Muren met houten plint van 15cm hoog en geschilder in lichtgrijze latex)

Plafond afgewerkt met lijstwerk aansluitend tegen muren en wit geschilderd

3 ramen wit geschilderd met zwart granieten raamtabletten en afsluitbaar door middel van rolluiken

Kamer gerenoveerd met behoud van plankenvloer, die op sommige plaatsen dient hersteld te worden.

Sanitair nr. 2

Vloer in lichtgrijze keramiektegels 10cmx10cm

Muren bekleed met lichtgele muurtegels tot 1,25m hoogte, de resterende muurdelen zijn behangen

Plafond wit geschilderd, raam wit geschilderd

Slaapkamer nr. 3

Plankenvloer met groen vast tapijt bekleed

Muren behangen en onderaan afgewerkt met 15cm hoge houten plint

Plafond wit geschilderd

2 ramen wit geschilderd met zwart granieten tablet en afsluitbaar met rolluiken. Schouw in bruine marmer

Paneeldeur met lijstwerk + dito deurlijst, wit geschilderd

Kamer nr. 4

Plankenvloer bekleed met groen vast tapijt

Muren et houten plint van 15cm hoog, geschilder in licht grijze kleur met latex

Plafond afgewerkt met lijstwerk aansluitend tegen muren en wit geschilderd

2 ramen wit geschilderd, met zwart granieten tabletten en afsluitbaar met rolluiken

Schouw in bruine marmer met schouwschoot in rode baksteen

1 effen standaarddeur als verbindingsdeur tussen kamer 4 en 5

Kamer nr. 5

Plankenvloer met lichtgroen vasttapijt

Muren: lichtgrijs geschilderd met houten plint van 12cm hoog.

Plafond let lijstwerk aansluitend tegen muren, wit geschilderd

1 raam wit geschilderd met zwart granieten tablet

1 terrasdeur met glas, deuren en raam afsluitbaar met rolluik

De kamer nummer 3, 4, 5 en 6 werden quasi tot een geheel geïntegreerd.

Badkamer nr.6 (momenteel keukentje)

Vloer in keramiektégels 10x10cm lichtgrijs

Muren bekleed met lichtgrijze muurtegels tot 1,20m hoog

Plint in zwarte faience 10cm hoog. De resterende muurdelen met inbegrip van het plafond zijn behangen

1 raam aan de binnenzijde afsluitbaar met houten luiken, wit geschilderd met zwart granieten tablet

Paneeldeur met lijstwerk tussen kamer 5 en 6, wit geschilderd

Kamer nr. 7

Plankenvloer bruin gekleurd en vernist

Muren voorzien van houten plint 12cm hoog en behangen

Plafond met lijstwerk, wit geschilderd

2 wit geschilderde ramen met zwart marmer tabletten en afsluitbaar met rolluiken

1 paneeldeur met lijstwerk en dito deurlijst

Torenkamer nr. 8

Vloer in lichtgrijze keramiektégels 10x10cm

Muren bekleed met lichtgrijze muurtegels tot 1,25m hoogte

De resterende muurdelen evenals het plafond zijn geschilderd tint gebroken wit

1 raam wit geschilderd

Kamer nr. 9

Vloer: plankenvloer bekleed met vast tapijt in blauwe kleur

Muren behangen en onderaan voorzien van wit geschilderde 15cm hoge plint

Plafond met lijstwerk in de hoeken, wit geschilderd

3 wit geschilderde ramen met zwart graniet tabletten en afsluitbaar met rolluiken. Paneeldeur met lijstwerk en dito deurlijst

Schouw in zwarte marmer met schouwschoot in rode steen

Overloop nr.10

Planken vloer met donkerbruin vast tapijt, muren geschilderd in beige kleur

3.3.1.19.6 2de tussenverdieping (privaat gedeelte)

Zie ook plan 68-04-79 in vorige paragraaf

Overloop nr. 01

Plankenvloer, bruin gekleurd en vernist

Muren met houten plint 15cm hoog, geschilder met olieverf, kleur groen, 1 schakelaar inbouwtype

Wit geschilderd raam met zwart granieten tablet

WC nr. 02

Vloer in keramiektégels 10x10cm lichtgrijs

Muren met lichtgrijze muurtegels bekleed tot 1,25m hoogte

De resterende muurdelen evenals plafond zijn wit gelakt

Wit geschilderd raam, paneeldeur + deurlijst met lijstwerk

Badkamer nr. 03

Vloer in keramiektégels 10x10cm lichtgrijs

Muren tot 1,25 m hoogte bekleed met gele muurtegels. De resterende muurdelen, evenals het plafond zijn behangen.

2 wit geschilderde ramen met zwart granieten tabletten, afsluitbaar met houten luiken aan de binnenzijde, paneeldeur met lijstwerk wit geschilderd

Toestellen

1 ligbad op metselwerk met faïence bekleding

1 bidet met 2 verchroomde kranen koud en warm water

1 WC monobloc

1 lavabo 68cmx45cm met 2 verchroomde kranen

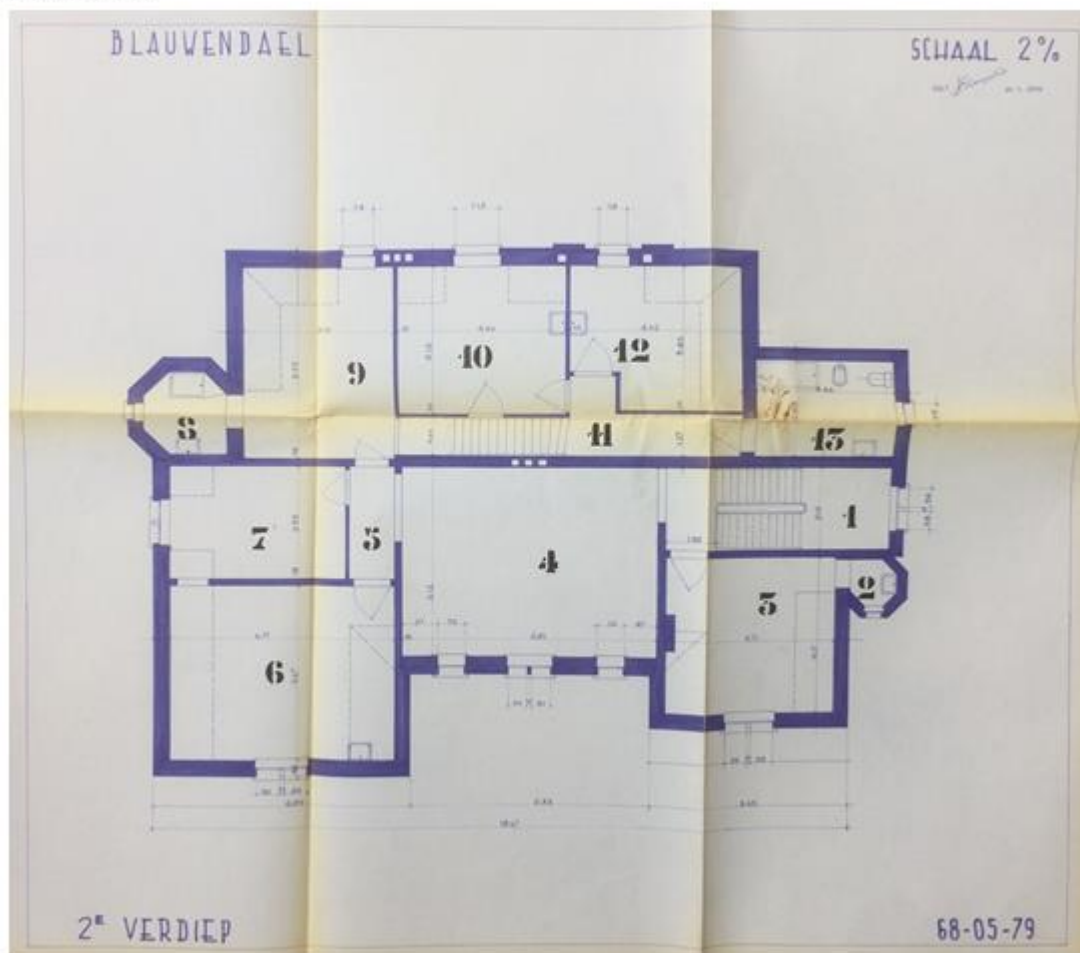
1 spiegel 660cm x 39cm

1 tablet

Alle sanitaire installaties waren voorzien van kraanwerk voor koud en warm water

3.3.1.19.7 2de verdieping

Plan 68-05-79

Overloop nr. 1

Plankenvloer bruin gekleurd en vernist. Muren volgens beschrijving zie verdieping 1, 2 wit geschilderde paneeldeuren met lijstwerk en dito deurlijsten

WC nr. 2

Vloer in lichtgrijze keramiek tegels 10x10cm

Muren met lichtgrijze muurtegels bekleedt tot 1,20 m hoogte

De resterende muurdelen zijn behangen, plafond wit geschilderd, 1 houten raam wit geschilderd.

Kamer nr. 3 (huidige invulling: bureau van de heemkring)

Planken vloer bruin gekleurd en vernist

Muren behangen met onderaan wit geschilderde houten plint van 1cm hoog. Plafond wit geschilderd met latex

Raam wit geschilderd en afsluitbaar met houten luiken aan de binnenzijde.

Schouw in zwart graniet.

Paneeldeur met lijstwerk

Buitenmuren bezet met lichtbruin gekleurde houten lambrisering van 0,97m hoog

Kamer nr.4

Parketvloer

Muren met houten plint 15cm hoog, geschilderd in lichtgrijs en bekleed met eiken rasterwerk tot 1,90m hoogte

Rasterwerk in vierkanten van 40cmx40cm - breedte van de latten 6cm

Plafond geschilder in dezelfde tint als de muur

Op plafond en dakwand, 2 gebinten met eiken bekleding en konzolen, 3 nissen ieder met een raam, waarvan 1 met heldere beglazing en 2 met beglazing in gebrand glas in lood gevat. Tussen de ramen 2 aangebouwde eiken kasten.

Raamtabletten in eik.

Paneeldeur met lijst

Gang nr. 5

Planken vloer bekleedt met lichtgrijze tapisplein

Muren geschilder met latex - licht beige, houten plinten 12cm hoog wit geschilderd, 4 paneeldeuren met lijstwerk en dito deurlijsten wit geschilderd

Kamer nr. 6

Planken vloer bekleedt met lichtgroen vast tapijt

Muren behangen en onderaan afgewerkt met 12cm hoge houten plint wit geschilderd.

Plafond wit geschilderd

Raam aan de binnenzijde afsluitbaar met houten luiken, wit geschilderd, raamtablet in zwart graniet

Paneeldeur met lijstwerk en dito deurlijst

Kamer nr. 7

Plankenvloer met lichtgrijze bekleding

Muren geschilder in latex, lichtblauw, met wit geschilderd houten plinten van 12cm hoog

Plafond geschilderd in latex wit.

Raam aan de binnenzijde afsluitbaar met houten luiken wit geschilderd

Raamtablet in zwart graniet

Sanitair nr. 8

Vloer in lichtgrijze keramiektégels 10x10cm

Muren met faience bekleding lichtgrijs tot 1,40m hoogte

De resterende muurdelen behangen

Plafond wit geschilderd met latex

1 raam wit geschilderd met zwart granieten raamtablet

Kamer nr. 9

Plankenvloer bekleed met lichtgroen voltapijt

Muren behangen en afgewerkt met 12cm hoge wit geschilderde houten plint.

Plafond wit geschilderd

1 raam wit geschilderd met zwart granieten tablet

Kamer nr. 10

Plankenvloer bruin gekleurd en vernist

Muren behangen met onderaan wit geschilderde houten plint van 12cm hoog.

Plafond wit geschilderd.

Raam wit geschilderd met raamtablet in zwart graniet.

Ingebouwde kast onder trap wit geschilderd en verlicht door middel van 1 lamp en 1 schakelaar beide op muur geplaatst

Gang nr. 11

Plankenvloer bekleedt met beige valtpijp

Muren wit geschilderd en onderaan afgewerkt met houten plint, geschilderd in beige kleur.

Alle in de gang uitmondende deuren zijn paneeldeuren met lijstwerk en dito deurlijsten

Plafond wit geschilderd

Kamer nr. 12

Plankenvloer bekleedt met voltapijt, rode kleur

Muren behangen, afgewerkt onderaan met wit geschilderde houten plint van 12cm hoog.

Plafond wit geschilderd met raamtablet in zwart graniet

Badkamer nr.13

Vloer in keramiektégels 10x10cm kleur lichtgrijs

Muren bekleedt met lichtgrijze faience tot 1n03m hoog

Alle resterende muurdelen met inbegrip van plafond zijn geschilderd in witte lakverf

1 raam wit geschilderd met zwart granieten raamtablet

Aan binnenzijde afsluitbaar met houten luik en 1 dakraam met dubbel glas

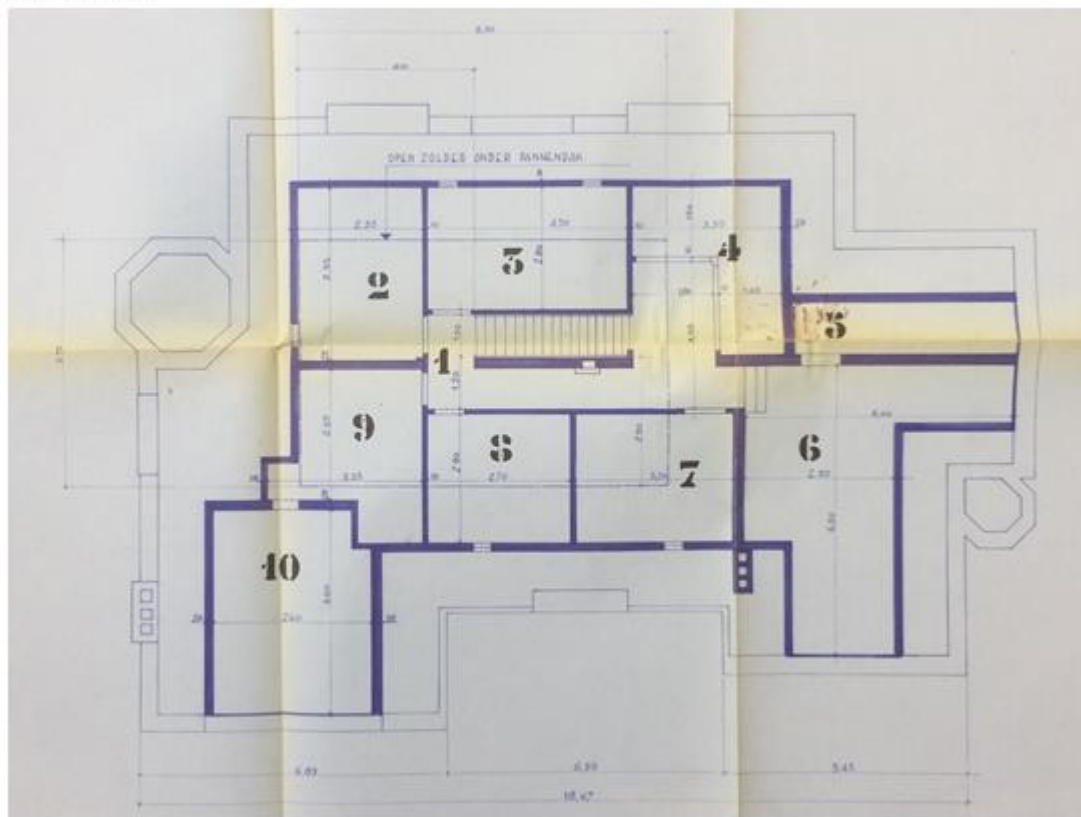

De tweede verdieping wordt momenteel gebruikt door de heemkundige kring Sireentje en heeft een permanente museale opstelling gemaakt.

3.3.1.19.8 Zolder (gebruikt door heemkundige kring)

Plan 68-06-79

Kamers nr. 1-2-3 / 5-7-8-9

Vloer: alle kamers met plankenvloer ongeschilderd

Muren: alle muren wit geschilderd met houten plint van 15cm hoog, geschilderd in beige kleur

Ruimte 4

Bestaande uit 2 haaks aan elkaar gebouwde houten inbouwkasten met ieder 2 deuren

Kamer 6 en 10

Ruwe plankenvloer

Geen plafond, muren in ruwe toestand niet bezet, de toegangsdeuren zijn paneeldeuren beige geschilderd

Boven deze ruimte is er nog een deel van de zolderverdieping, hetwelk gebruikt wordt als opslagplaats voor de heemkundige kring.

3.3.2

Koetshuis

Voormalig koetshuis met paardenstallen aan de Gentstraat ingeplant ter hoogte van het voorhof van het vroegere Hof van Blauwendael. Zijdelings aan de straat palend langwerpig rechthoekig bijgebouw waarvan de zij puntgevel aansluit bij de licht gebogen gewitte bakstenen tuinmuur. Op het Caertbouck van Waesmunster (17de – 18de eeuw) en de Ferrariskaart (1777) is hier reeds een gebouw aanwezig aan het voorplein van het kasteel. Omstreeks 1841 komt het gebouw ook voor op de Atlas de Buurwegen, alsook de huidige muur. Volgens het kadasterarchief werd een hier bestaand landgebouw in 1871 aanzienlijk verbeterd en omgevormd tot paardenstallen; volgens de bouwkenmerken wellicht toen zo goed als vernieuwd of herbouwd. Gewitte baksteenbouw op gepikte plint met vijf traveeën onder pannen zadeldak. Voorgevel aan de westzijde regelmatig geritmeerd door licht getoogde bogen op pilasters met bakstenen profiellijst. In de centrale boog uitgespaarde staldeur onder zolderluik. Lage zoldervensters met afgeronde bovenhoeken boven de koetspoorten. Beide zijpuntgevels vertonen een hoog rondbogig zoldervenster in de top afgewerkt met een brede band van overstekend metselwerk en hoekpilasters. Blinde achtergevel uitziend op de parking naast het kasteelpark.

Het koetshuis is voorzien van Boomse pannen met sluiting en de bijhorende muur van oude Boomse pannen zonder sluiting. Enkele werden vervangen door nieuwe pannen.

Koetshuis

Muur links van het koetshuis

Koetshuis met bijhorende muur

Muur bij het koetshuis vanuit de straatkant

Het koetshuis bestaat uit wit geschilderde baksteen. De afvoerpijpen zijn roestig en/of afgebroken.

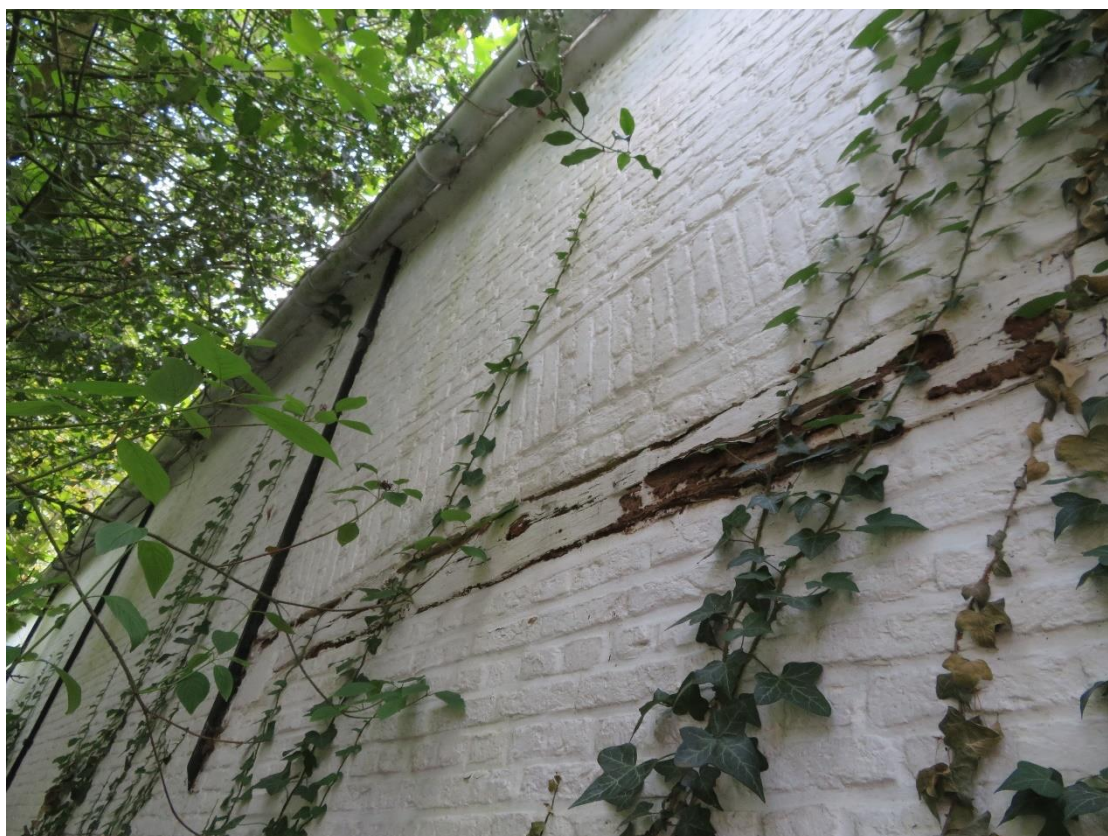

Het schrijnwerk van het koetshuis werd vernieuwd. Vermoedelijk werd er wit geschilderd plaatmateriaal gelijmd op de originele deuren. Hierop werden verticaal dunne donker groene latjes bevestigd. Het vermoedelijk originele ontwerp van het schrijnwerk (ramen met beluiking) is nog zichtbaar in de derde travee van de tweede bouwlaag.

Aan de zijgevel kan beplanting / klimpop waargenomen worden. Trekijzers vertonen roest en zettig aan de achtergevel is zichtbaar. Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar het onderhoud en herstel van de muur (zetting, barsten) en de pomp nabij het koetshuis.

Het koetshuis wordt gebruikt als opslagruimte. Samen met de zoektocht naar een herbestemming voor het pand dient de binnenruimte aangepakt te worden.

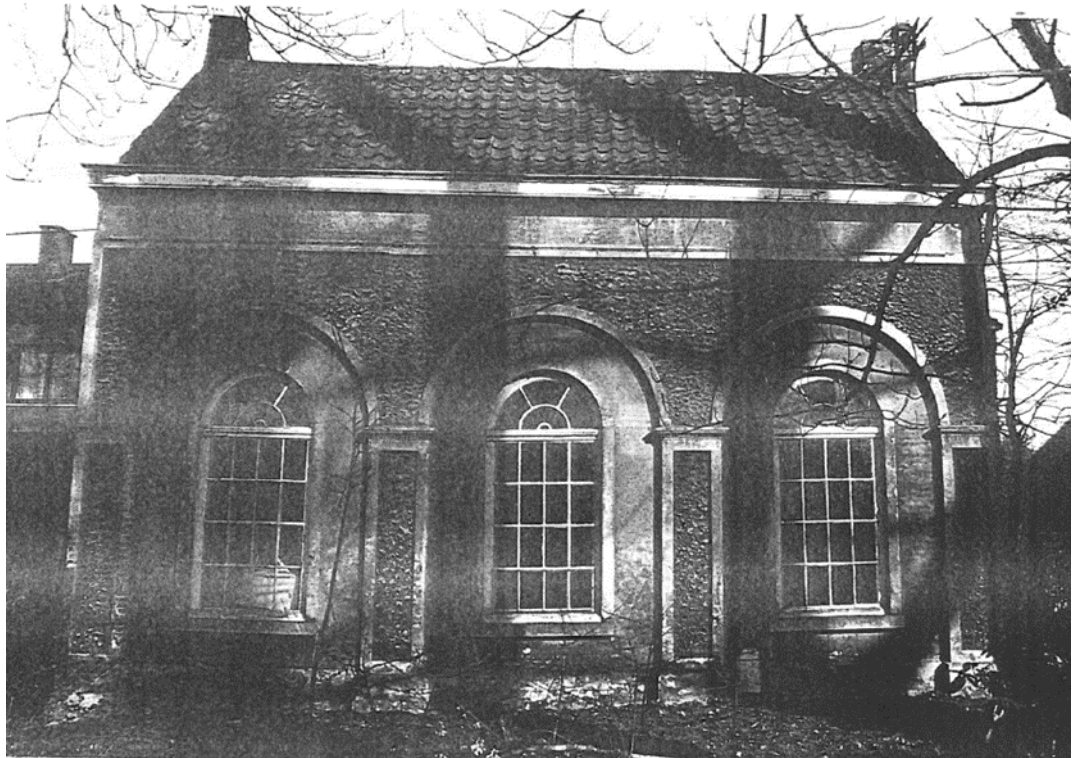

In het verleden werd reeds onderzocht of de kinderopvang hierin ondergebracht kan worden (2007-2008). In het kader van de Erfgoeddag 2009 werd het opengesteld als expositieruimte voor antieke fietsen. Tevens kan er verwezen worden naar het gegeven dat hier de restanten van de ontmantelde Spaanse poort uit de Kerkstraat 33 hier bewaarden worden.

3.3.3

Orangerie

De orangerie bevond zich op de hoek van het domein. Volgens de gangbare theorieën dateerde deze constructie van omstreeks 1820². Toen paste Baron Henri Philips de Neve de Roden het kasteel aan de toenmalige gangbare stijl aan. De cartografische bronnen spreken dit echter tegen. Omstreeks 1840, bij de opmaak van de Atlas der Buurtwegen bevond de locatie van dit gebouw zich immers buiten het domein van het kasteel, meer bepaald op een onbebouwd perceel naast drie woningen. Dezelfde situatie is ook te zien op de topografische kaart van 1873. Pas bij de bouw van het nieuwe kasteel in 1898 worden deze percelen aan het domein toegevoegd. Vermoedelijk is het gebouw dan ook eerder rond 1900 toegevoegd aan het domein. Daarbij is het uiteraard opvallend dat in contrast tot het kasteel gekozen wordt voor een neo-classicistische vormgeving, maar deze is dan ook de meest gangbare stijl voor dergelijke gebouwen. De orangerie verkeerde al sinds 1993 in een bouwvallige staat. Het restauratievoorstel dat destijds werd opgemaakt door Andries Brabants en Sofie Beyen werd uiteindelijk niet uitgevoerd. Sindsdien stond het gebouw te verkommeren en werd het uiteindelijk recent enkele jaren geleden afgebroken.

Figuur 3.3-13: Voorgevel van de orangerie aan de parkzijde omstreeks 1993 (Brabants & Beyen 1993).

---

² Brabants & Beyen 1993; D’Haeze D. 237

2016 - Orangerie

Juli 2020

3.4 Beschrijving van het archeologisch erfgoed

Binnen de afbakening van het beheersplan is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Toch kunnen we ervan uitgaan dat er zich binnen de contouren een rijke archeologische site bevindt. Het kasteel van Blauwendael gaat immers met zekerheid terug op een vroeg 17de eeuws hof van plaisantie, opgericht in 1607. Aangezien het huidige kasteel naast het voormalige hof is opgericht, is het aannemelijk dat een gedeelte van de oude funderingen, waterputten en afvalkuilen van dit hof nog aanwezig zijn onder het grasveld ten westen van het kasteel. Ook de dichtgegooide walgrachten bieden vermoedelijk nog een schat aan informatie over de levenswijze van de toenmalige bewoners op basis van het keukenafval dat doorgaans in de gracht werd gekieperd. Hier kan dan ook best aandacht aan worden besteed indien graafwerken worden voorzien in deze zone.

Figuur 3.4-1: Centraal Archeologische Inventaris (CAI) (bron: Instituut voor het archeologische patrimonium) geprojecteerd op de luchtfoto van de winter van 2019 (bron: AGIV).

Daarnaast bevindt zich een archeologische vindplaats in de noordwestelijke hoek van het globaal kader (ID 157617). Het betreffen twee historische grachtstructuren en enkele postmiddeleeuwse kuilen die aan het licht kwamen bij graafwerken van Aquafin. Er is geen precieze datering gekend. Verder is de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Petrus en Paulus opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (ID 155817). Deze driebeukige Romaanse kruiskerk dateert van de Volle Middeleeuwen.

Ten westen van Blauwendael is ter hoogte van de toegangsweg naar de oude Pontravehoeve door middel van luchtfotografie een circulaire structuur herkend (ID 154937). Dit betreft wellicht een oude grafheuvel.

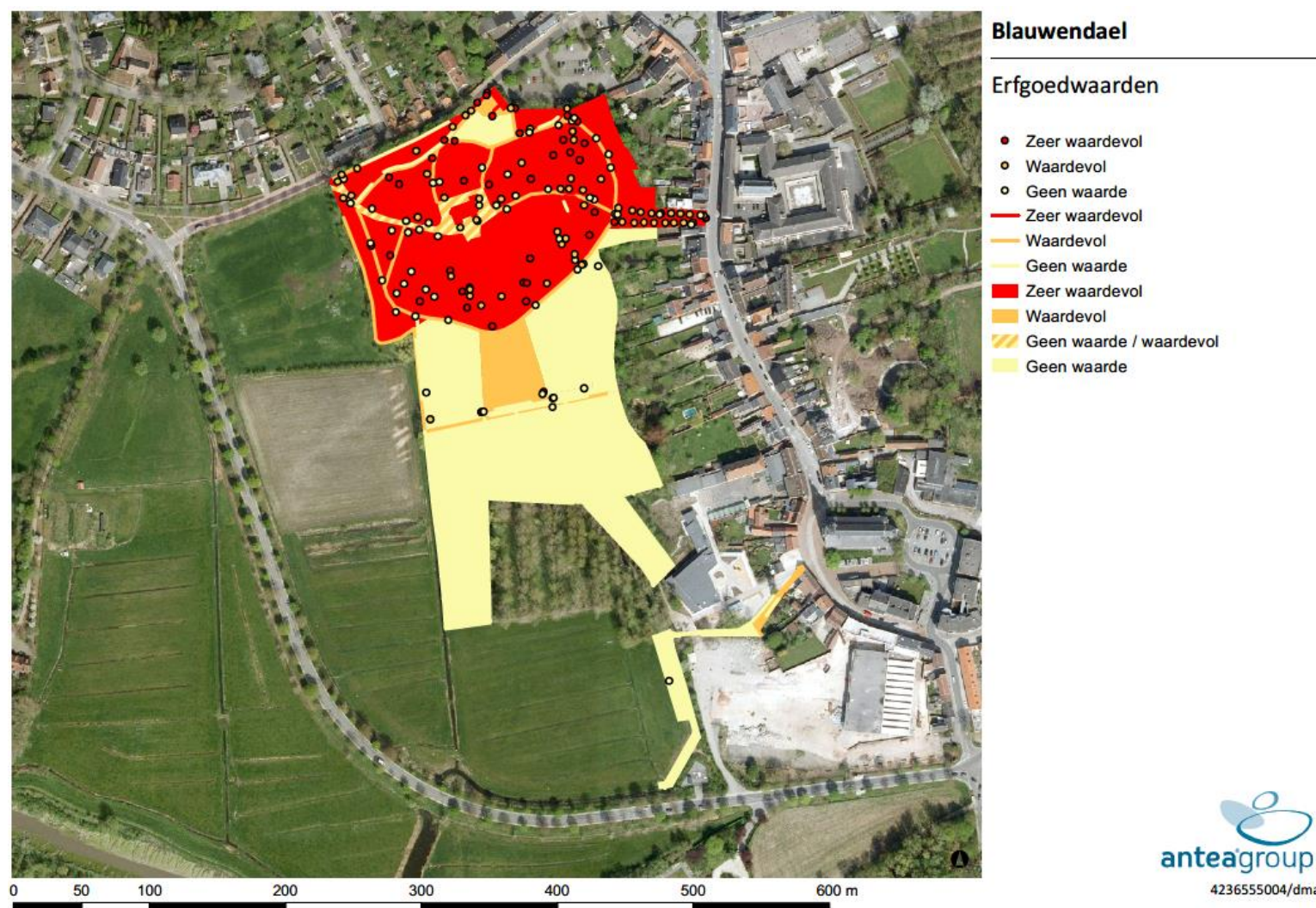
3.5 Analyse erfgoedwaarden op basis van de inventaris

Figuur 3.5-1 toont het overzicht van de erfgoedwaarden van de aanwezige landschappelijke en bouwkundige elementen in het kasteelpark Blauwendael. Elk element werd geanalyseerd en ingedeeld op basis van de erfgoedwaarde. Per element wordt aangegeven of het een zeer waardevol, waardevol of een element zonder (erfgoed)waarde betreft.

Zeer waardevolle elementen zijn elementen die minstens dateren uit de laatste parkaanleg of reeds ouder zijn. Het gaat onder meer over kasteel en koetshuis, de kasseistrook aan het koetshuis, de toegangspoort aan de Kerkstraat, de oude tuinen, de parkvijver en haar historische overloop met sluis en tal van monumentale bomen. Sommige monumentale bomen zijn vermoedelijk zelfs ouder dan de laatste parkaanleg op het einde van de 19de eeuw. De zomereik P_133 op de rand van het parkbos en het parkgrasland tussen kasteel en koetshuis wordt op basis van zijn stamomtrek en groeivorm geschat op 170-190 jaar oud.

Waardevolle elementen zijn elementen die dateren uit de laatste parkaanleg, maar doorheen de tijd vervangen en/of aangepast werden. Tot de waardevolle elementen behoren onder meer monumentale parkbomen, toegangspoorten en bijbehorende tuinmuur die later werden toegevoegd. De poorten aan de parking bestonden wellicht reeds voorheen, toen er een moestuin lag ter hoogte van de parking. Ook de dreefbomen worden als waardevol aangeduid. De huidige zilverlinden dateren van ongeveer halverwege de 20ste eeuw, wellicht ter vervanging van een eerdere dreef.

Elementen zonder erfgoedwaarde zijn elementen die pas toegevoegd werden na 1980 of dus wanneer het park in eigendom kwam van de gemeente Waasmunster en een openbaar wandelpark werd. Tot deze elementen behoren onder meer de vuilbakken, lantaarnpalen, zitbanken, volière, hagen, draadafsluitingen en zuidelijk gelegen bos- en natuurgebieden. Ook bomen die werden aangeplant of spontaan zijn gegroeid na 1980, behoren tot deze categorie. De toegangsweg van Gentstraat naar het kasteel en het terras is niet historisch en heeft geen erfgoedwaarde. Direct aansluitend op het kasteel liggen wel verhardingen die als historisch waardevol kunnen beschouwd worden, vandaar de arcering.

Figuur 3.5-1: Overzicht erfgoedwaarden per landschappelijk en bouwkundig element in het plangebied. Er wordt geen uitspraak gedaan over archeologisch erfgoed (Antea Group 2020).

4 Natuur- en erfgoedwaarden

4.1 Erfgoedwaarden

4.1.1 Beschermingsbesluiten

4.1.1.1 *Dorpskom van Waasmunster met kasteel Blauwendael, woningen en openbare pomp*

De dorpskom van Waasmunster is beschermd als dorpsgezicht sedert 16 juli 1987 (ID 2311). De dorpskern van Waasmunster is vooral beschermd omwille van de **historische waarde**.

De dorpskom wordt gekenmerkt door overwegend 19de en 20ste eeuwse bebouwing met enkele oudere panden. Binnen deze bewaarde dorpskern is ook de oude dorpspomp en een deel van de kasseienverharding bewaard gebleven.

Het kasteelpark van Blauwendael maakt een belangrijk deel uit van het dorpsgezicht. De site wordt gevormd door laat 19de-eeuws neotraditioneel kasteel Blauwendael met bijgebouw en bijhorend park. Het park wordt gekenmerkt door naar Engels principe aangelegde wandelpaden en een grillig aangelegde vijverpartij.

4.1.1.2 *Kasteel Blauwendael: gevels en bedaking*

De gevels en bedaking van het 19de-eeuwse kasteel Blauwendael te Waasmunster zijn beschermd als monument (16-07-1987, ID: 2311). De bescherming refereert naar de **historische waarde**, waarbij verwezen wordt naar een advies van De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML). Diens motivering luidt: 'als kasteel in traditionele bak- en zandsteenstijl met trapgevels en torentjes, op het einde van de 19de eeuw gebouwd op de plaats van een 17de-eeuws kasteel en omwille van de historische waarde van het annexegebouw als constructie uit het midden van de 19de eeuw met reminiscenties aan gelijkaardige 18de-eeuwse architectuur.'

Aanvullend op de motivering van het beschermingsbesluit, kan verwezen naar een aantal contexten waarin het kasteel Blauwendael zich bevindt. In de eerste plaats te denken aan de inbedding in de beschermde **dorpskom van Waasmunster**. Hoewel tijdens de 19de eeuw Waasmunster haar landelijk karakter behield doordat de industriële revolutie niet doorbrak, krijgt de dorpskom in deze eeuw haar uitzicht zoals deze vandaag nog grotendeels bewaard is. De site wordt gevormd door de Vierschaar en de Kerkstraat met alle aanpalende bebouwingen en binnen- of achtertuinen als gebogen straattracé met overwegend 19de-eeuwse en begin 20ste-eeuwse bebouwing. In de Kerkstraat werden gedurende de 19de eeuw vooral burgerhuizen opgetrokken of verbouwd.

Figuur 4.1-1: In de Kerkstraat werden gedurende de 19de eeuw vooral burgerhuizen opgetrokken of verbouwd (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 4.1-2: De nabijgelegen Rivierenstraat wordt gekenmerkt door 19de-eeuwse arbeiderswoningen (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

Het geheel van dorpskom met het kasteel geeft een uniform geheel en is nog een getuige van 19de-eeuwse bouwstijlen.

Het kasteel Blauwendael biedt de mogelijkheid tot een ruimere verhaallijn van bouw van kasteelwoningen. In Waasmunster zelf kan nog gewezen worden op de aanwezigheid van de volgende **kasteelwoningen** / landhuizen: kasteel Ortegat (begin 19de eeuw), landhuis zogenaamd kasteel 'Les Gobelets' (In 1958 in gebruik genomen door de bouwheer Jean de Lovinfosse) en Kasteel Roos (opgericht in 1902, maar in 1938 door Henri de Lovinfosse afgebroken en vervangen).

Figuur 4.1-3: Kasteel Ortegat (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

De kasteelwoningen stonden symbool voor rijkdom en macht. Een aantal gefortuneerde families zoals **Lovinfosse** en **Ortegat** woonden hier of gebruikten het als buitenverblijf en verwierven aanzien bij de bevolking.

De eclectische stijl waarmee kasteel Blauwendael is opgetrokken, kent een 20-tal 19de-eeuwse **vergelijkbare constructies** in de provincie Oost-Vlaanderen. Hieronder enkele voorbeelden:

- Kasteel Schouwbroek (Lievegem). Eertijds "hof met huys van plaisance" omringd door wallen en dreven. Een kaart van 1755 toont het oude leen, toen eigendom van P.E.J. d'Hane, heer van Eeckhove, gelegen in een prachtig park met onder meer een amfitheater. Kasteel door F. De Smet heropgebouwd in 1894 naar ontwerp van architect A. Marchand.

Figuur 4.1-4: (Links) kasteel Schouwbroek in Lievegem; (rechts) kasteel Verloren Bos in Lokeren (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

- Kasteel Verloren Bos (Lokeren): Eclectisch landhuis met ingrijpend gerenoveerd koetshuis, bijgenaamd 'kasteel Verloren Bos', gebouwd omstreeks 1899-1900 naar ontwerp van de Gentse architect Emile Van Hoecke-Peeters in opdracht van industrieel Gonzales Gabriel Cock.

Tot slot dient de ontwerper **Jozef De Waele** vermeld te worden. Hij was zeker geen onbekende: zo was hij mee betrokken bij de restauratie van het Gravensteen. Behalve dit zeer grote project, was hij op diverse vlakken actief. Zo ook in het ontwerpen van kastelen op het einde van de 19de eeuw: waaronder het kasteel Blauwendael (1889-1890, Waasmunster), kasteel Bergwyk (1899, Merelbeke) en kasteel van Melderden (1900, Deinze).

Figuur 4.1-5: (Links) kasteel Bergwyk; (rechts) kasteel van Melderden (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

Het kasteel Blauwendael is met andere woorden een bepalende factor in het uitzicht van de Dorpskom van Waasmunster en geplaatst in diverse contexten biedt het inzicht in de ontwerpen van De Waele en bij uitbreiding in de bouw van 19de-eeuwse kasteelwoningen. Er wordt voor gepleit dit karakter te behouden en waar mogelijk te versterken.

4.1.1.3 *Kasteel Blauwendael: bijgebouw*

De bescherming van het 19de-eeuwse bijgebouw, het voormalige koetshuis met paardenstallen van het kasteel Blauwendael te Waasmunster, is minimaal omschreven: 'Bijgebouw van het kasteel Blauwendael is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**'.

4.1.2 **Archeologisch erfgoed**

Aangezien het oorspronkelijke Hof van Blauwendael enkele tientallen meters naar het oosten was gebouwd, zou het kunnen dat er nog funderingen van dit oorspronkelijke kasteel onder het huidige parkgrasland te vinden zijn. Ook de historische walgrachten die in de loop der tijd aangepast en/of gedempt zijn, kunnen nog archeologisch erfgoed bevatten.

In de noordwestelijke hoek van het globaal kader kwamen twee historische grachtstructuren en enkele postmiddeleeuwse kuilen die aan het licht bij graafwerken van Aquafin. Het is niet duidelijk of deze ook na de werken van Aquafin bewaard zijn gebleven.

4.2 Natuurwaarden

Het domein is geen onderdeel van het VEN, IVON, vogelrichtlijngebied of habitatrichtlijngebied. Er dienen ter plekke dan ook geen IHD-doelen noch Sigma-doelen gerealiseerd te worden. Binnen de perimeter van het plangebied zijn ook geen autochtone bomen/struiken bekend.

4.2.1 Waardevolle fauna en flora

Op het kasteeldomein Blauwendael staat een groot aantal monumentale bomen met allerlei holtes en dode takken. De meeste bomen zijn wellicht aangeplant als deel van het parkontwerp. Aan de oever van de parkvijver staan ook enkele oude hakhoutstoven van els.

In het voorjaar groeien lokaal enkele stinzenflora in het historisch parkgedeelte (o.a. sneeuwkllokje, Italiaanse aronskelk...). Verder is de voorjaarsflora op het kasteeldomein Blauwendael veeleer beperkt.

4.2.2 Waardevolle biotopen

Er is één habitatwaardige biotoop aanwezig (in context van Natura 2000), namelijk:

- 6430_hw: Ruigte van harig wilgenroosje

Daarnaast biedt het kasteeldomein Blauwendael ook nog potenties voor de ontwikkeling van andere vochtige habitats, namelijk:

- 91E0_vn: Ruigte-elzenbos
- Andere_hp*: Soortenrijk permanent cultuurgrasland

27% van de oppervlakte van het kasteeldomein Blauwendael werd dan ook geselecteerd als natuurstreefbeeld. Deze habitatwaardige biotopen zijn vooral gesitueerd in het zuidoostelijke deel van het terrein. De overige biotopen in het kasteeldomein zijn niet habitatwaardig of ondergeschikt aan andere doeleinden (erfgoed/recreatie), waardoor een type 2 beheerplan zal worden nagestreefd.

5 Visie en beheerdoelstellingen

De structuur van dit hoofdstuk volgt de laatste richtlijnen van het Agentschap voor Natuur en Bos voor natuurbeheerplannen. De benodigde onderdelen van het erfgoedbeheerplan worden volgens de richtlijnen van het Agentschap Onroerend Erfgoed zo goed mogelijk geïntegreerd in deze structuur (namelijk bij de sociale functies).

5.1 Globale visie

Het kasteeldomein Blauwendael speelt al enkele eeuwen een prominente rol in het dorpscentrum van Waasmunster en heeft dan ook een grote historische waarde. Sinds enkele decennia zijn de gebouwen en het kasteelpark in eigendom van de gemeente en vervullen zij ook een belangrijke sociaal-recreatieve functie. Sinds het kasteeldomein in eigendom is van de gemeente zijn er zowel aan park als gebouwen uitsluitend kleine beheerwerken uitgevoerd. Structurele werken in functie van een duurzaam behoud van zowel de historische gebouwen als waardevolle parkelementen bleef echter uit. Om alsnog voor een duurzaam behoud te zorgen op lange termijn, wordt dit beheerplan opgemaakt. De visie en de doelstellingen om dergelijk duurzaam behoud te bewerkstelligen worden beschreven in dit hoofdstuk. De specifieke maatregelen komen in hoofdstuk 6 aan bod.

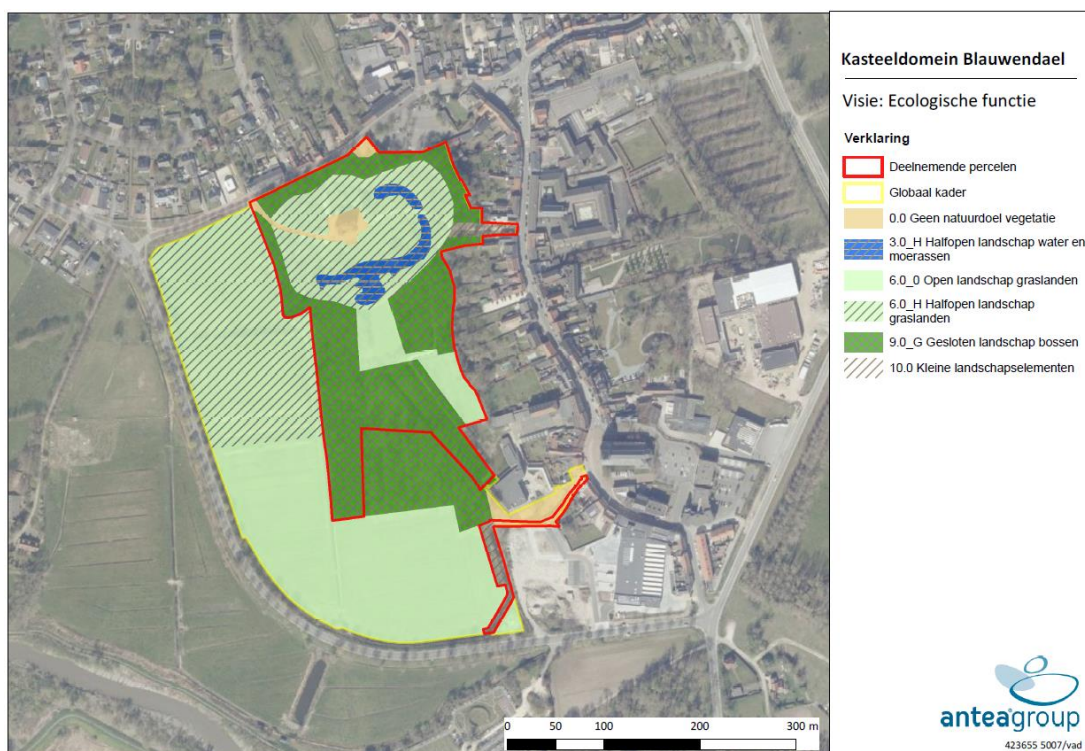
Het park Blauwendael kan grosso modo opgedeeld worden in twee deelzones. In het noordelijke deel primeren erfgoed en sociaal-recreatieve functies. Het erfgoed heeft daarbij zowel betrekking op de gebouwen (kasteel en koetshuis) als op het park (monumentale bomen, historische parkgraslanden, historische parkvijver...). Het zuidelijke deel van het park is weinig tot niet historisch en heeft ook een minder grote sociaal-recreatieve functie. Dit gedeelte heeft dan weer wel grote potenties voor natuurontwikkeling. De parkgraslanden blijven evenwel gevrijwaard van puur ecologische doelstellingen. Die graslanden spelen namelijk enerzijds een grote rol voor historische parkzichten, maar vervullen vooral een functie als speelterrein voor jeugdbewegingen en scholen, maar ook als open terrein voor evenementen.

In functie van een duurzaam behoud speelt ook het gebruik een belangrijke rol. In dat kader zal worden bekeken hoe kasteel en koetshuis een aangepaste sociale en mogelijk economische functie kunnen vervullen. Bij het invullen van nieuwe functies worden zeer waardevolle en waardevolle erfgoedelementen maximaal geïntegreerd. Ook bij aanpassingen aan het interieur worden weloverwogen keuzes gemaakt om waardevolle elementen maximaal te vrijwaren en de ruimtes toch aan te passen in functie van de gewenste bestemmingen en voldoende toegankelijkheid.

Deze algemene visie wordt verder uitgewerkt bij de doelstellingen. Soms wordt verwezen naar codes van afzonderlijke punt-, lijn- of vlakke elementen. De locatie van deze elementen kan je terugvinden op de overzichtskaarten in bijlage.

5.1.1

Ecologische functie

Figuur 5.1-1: Visie: ecologische functie³.

Het historische kasteelpark omvat een afwisseling van halfopen graslanden, gesloten bossen, halfopen wateren en kleine landschapselementen. De gebouwen en verharde oppervlakten herbergen geen natuurdoelen. Ten zuiden van het historisch kasteelpark ligt de nadruk op het behoud en ontwikkelen van gesloten bossen en open graslanden.

Voor de gronden van het globaal kader die thans niet in eigendom zijn van de gemeente Waasmunster is nog geen gedetailleerde visie uitgewerkt. Huidige visie bouwt vooral verder op de reeds aanwezige habitats, namelijk een afwisseling van halfopen graslanden met kleine landschapselementen in het noordelijke deel en een afwisseling van open graslanden en gesloten bossen in het zuidelijke deel.

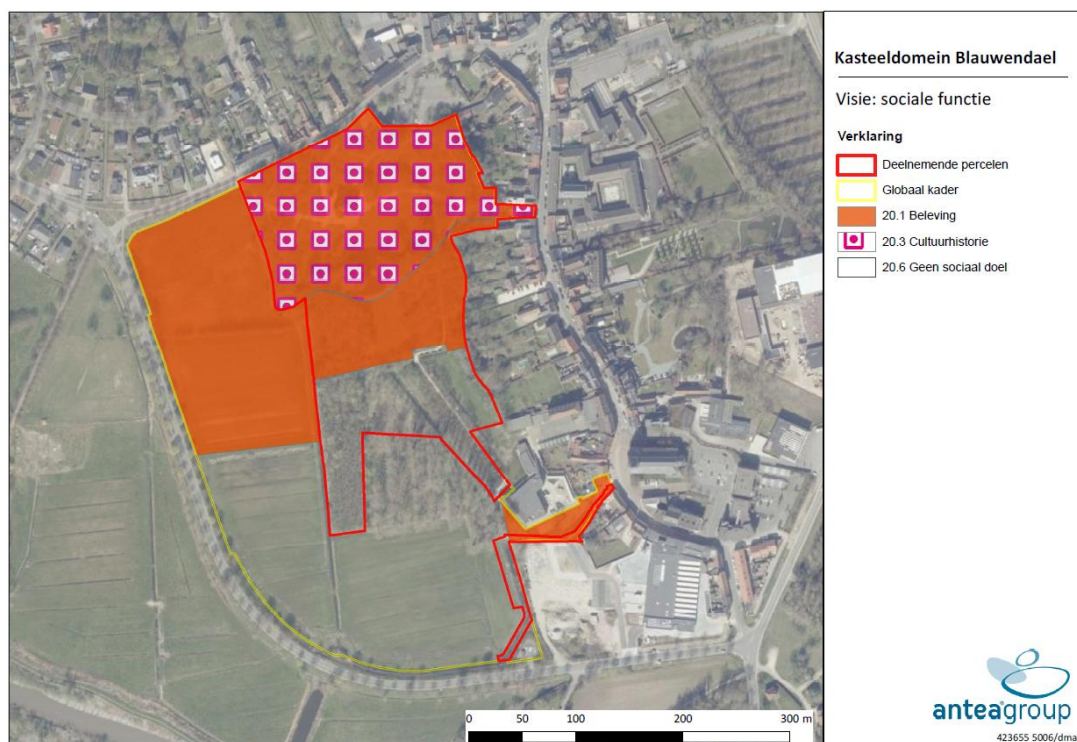
Verder dient algemeen verontreiniging in de waterlopen vermeden te worden. Mogelijk komen er nog (overlopen van) rioolwater van de Kerkstraat uit in de beken. Er is in de nabije toekomst een ontkoppeling gepland van het rioolwater in de Kerkstraat.

³ De gebruikte categorieën volgen gedefinieerde indelingen van het Agentschap Natuur en Bos. De parkvijver valt in de indeling 'halfopen landschap water en moerassen'. In de praktijk betreft het volledig open water met oevervegetatie en hakhout aan de randen. Er is geen moeras aanwezig.

5.1.2

Sociale functie en erfgoedfunctie

Figuur 5.1-2: Visie: sociale functie.

Het historische kasteelpark vervult vooral sociale functies op vlak van beleving en cultuurhistorie. Het erfgoedbeheer van het kasteelinterieur en het kasteelpark richt zich in de eerste plaats op het blijvend waarderen van de bewaarde erfgoedelementen. De gevels en daken van het kasteel vertonen enkele sporen en littekens, de beheersvisie focust zich dan ook op het consolideren van het gebouw. In functie van het duurzaam behoud van het kasteel en het koetshuis wordt gezocht naar een functionele invulling via een herbestemmingsonderzoek. Ook het Engelse landschapspark vertoont littekens van achterstallig beheer. Het beheer spitst zich dan ook vooral toe op het herstel en duurzaam onderhoud van deze elementen (o.a. monumentale bomen).

In de directe omgeving van het historische kasteelpark biedt het landschap nog mogelijkheden voor beleving onder meer onder de vorm van vrij toegankelijke zones en een speelzone. In het zuidelijke deel van het park ligt de nadruk op natuurontwikkeling en dus niet op sociale doelen. Beleving is er veeleer beperkt tot de paden.

In de noordelijke zone van het globale kader kunnen bij verwerving de belevingszones van het kasteelpark eventueel uitgebreid worden. Deze gronden werden in het verleden opgehoogd en bieden minder potenties voor natuurontwikkeling, maar des te meer voor sociale functies aangesloten op het historische kasteelpark. De zuidelijke zones betreffen relictten van historische poldergraslanden en blijven best zodoende bewaard, waardoor de sociale functies er tot een minimum beperkt worden.

5.1.3

Economische functie

Figuur 5.1-3: Visie: economische functie.

De gebouwen in het park (zowel kasteel als koetshuis) bieden mogelijkheden voor economische opbrengsten (bv. horeca, vergaderzalen...). Het vervullen van deze functies in de gebouwen is echter nog onzeker. Hiervoor dient eerst nog een herbestemmingsonderzoek te worden uitgevoerd.

In het park worden geen economische opbrengsten nagestreefd. Bij de uitvoer van het beheer in functie van ecologische doelen kunnen evenwel tijdelijke houtopbrengsten worden gegenereerd.

5.1.4

Beheervisie: ambitieniveau

In het kasteelpark Blauwendael wordt een natuurbeheerplan type 2 nagestreefd. Dat houdt in dat het beheer op minimaal 25% van de oppervlakte toespitst op de ontwikkeling van waardevolle natuur. Die waardevolle natuur wordt vooral in het zuidelijke deel van het park Blauwendael nagestreefd. Zo werden de terreineenheden V_4_2, V_4_3, V_7_2 en V_9_1 geselecteerd in functie van de ontwikkeling van natuurstreefbeelden; dit komt neer op 27% van de totale oppervlakte van het park.

5.1.5 **Beheervisie in het kader van het beschermingsstatuut overeenkomstig het Onroerenderfgoed-decreet**

5.1.5.1 *Kasteel Blauwendael en koetshuis*

Het kasteel wordt ge(her)waardeerd als visuele baken in zijn historische omgeving. De gebouwen zelf krijgen een nieuwe, nog te onderzoeken functie. Hiertoe dient de toegankelijkheid geoptimaliseerd te worden.

5.1.5.2 *Kasteelpark*

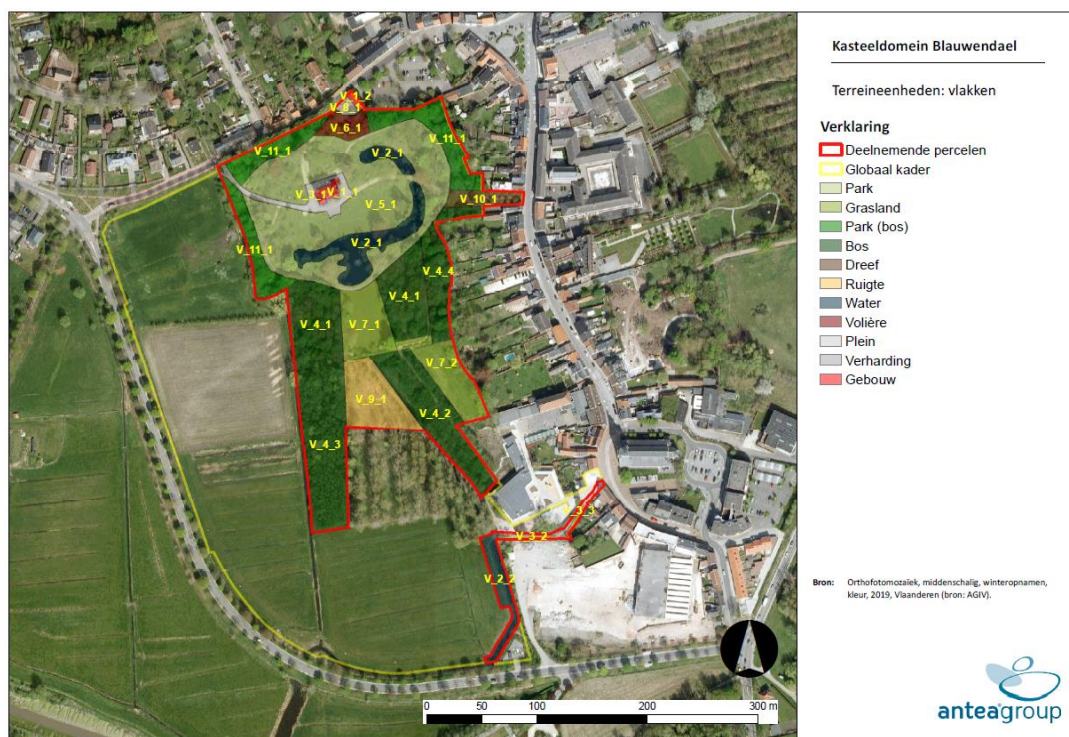
Het historisch kasteelpark bevat tal van waardevolle tot zeer waardevolle elementen. Behalve de historische gebouwen (kasteel en koetshuis) bevat het park nog verschillende andere waardevolle parkconstructies. Het gaat onder meer over de eeuwenoude tuinmuur aan het koetshuis, voormalige poorten naar de moestuin (huidige parking aan de Gentstraat), de toegangspoort aan de Kerkstraat en enkele waterbouwkundige constructies verbonden aan de parkvijver. Daarnaast bevat het kasteelpark nog een groot aantal waardevolle bomen waarbij de meesten dateren van de laatste parkaanleg op het einde van de 19de eeuw; sommigen zijn zelfs nog iets ouder.

Het beheer spitst zich toe op het maximaal vrijwaren, duurzaam behouden en integreren van de meest waardevolle elementen in de gewenste functies/doelen voor het domein. Niet-historische elementen worden getoetst aan de gewenste doelen. Sommigen van deze niet-historische elementen worden verwijderd of al dan niet geleidelijk vervangen om het kasteelpark om te vormen tot een meer uniform geheel.

5.2 Beheerdoelstellingen

De beheerdoelstellingen worden net zoals bij de visie opgedeeld volgens de 3 thema's in ecologische, sociale en economische doelstellingen. De beheerdoelstellingen worden gekoppeld aan de beheereenheden. De beheereenheden zijn te zien op Figuur 5.2-1. Dezelfde kaart is in groter formaat terug te vinden in bijlage. De beheereenheden V_1_1 (kasteel), V_1_2 (koetshuis), V_3_1 (plein kasteel en toegangsweg) en V_8_1 (plein koetshuis) maken enkel deel uit van het erfgoedbeheerplan en aan deze percelen worden dan ook geen doelstellingen gekoppeld in het onderdeel natuurbeheerplan.

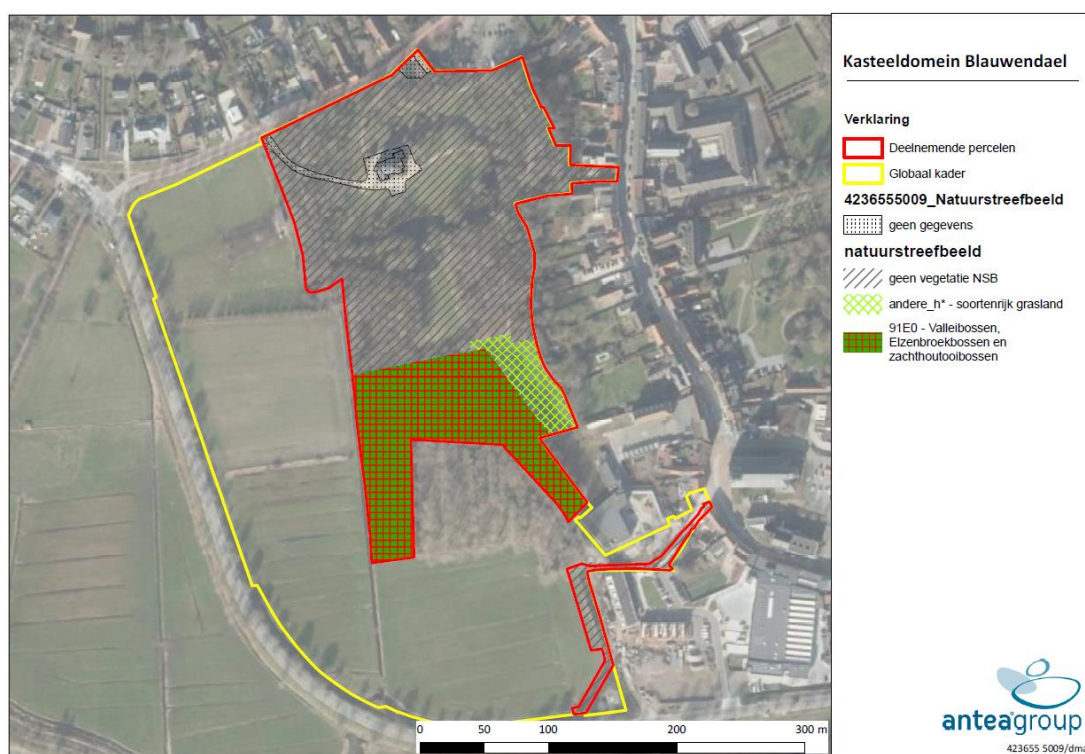

Figuur 5.2-1: Beheereenheden. De vegetatietypen die op de kaart worden weergegeven betreffen de bestaande indeling. Sommige van deze vegetatietypes zullen worden omgevormd (o.a. volière, ruigte). Het beheer is niet steeds hetzelfde voor eenheden van eenzelfde kleur, maar dat wordt hierna verder gespecificeerd per element.

5.2.1 Ecologische beheerdoelstellingen

De ecologische beheerdoelstellingen worden vooral nagestreefd in het zuidelijke deel van het kasteeldomein Blauwendael. De bosstroken V_4_2 en V_4_3 worden ontwikkeld als nitrofiel alluviaal elzenbos (91E0_vn), net als de huidige ruigte met harig wilgenroosje (V_9_1). Deze voedselrijke vochtige ruigte is thans sterk verzuurd met brandnetel. Voor de omvorming van de voedselrijke vochtige ruigte tot nitrofiel alluviaal elzenbos is een eenmalige ingreep wenselijk. Het grasland V_7_2 wordt ontwikkeld als geclusterd natuurdoel 'Vochtige graslanden op matig voedselrijke bodem'.

Elders in het kasteeldomein ligt de nadruk meer op sociale doelstellingen, namelijk beleving en cultuurhistorie. Toch kunnen die sociale doelstellingen ook hand in hand gaan met het creëren van bijkomende ecologische potenties. We denken hierbij aan het verplaatsen van het bijenhotel naar een lichtrijkere, zuidgerichte locatie; de aanleg van een verflauwde oever aan de beek in het zuiden van het plangebied; ...

Figuur 5.2-2: Natuurstreefbeelden.

5.2.1.1 Nitrofiel alluviaal elzenbos (91E0_vn)

Beschrijving eindbeeld:

De aanwezige aangeplante bossen worden omgevormd tot natuurlijke, nitrofiële alluviale elzenbossen. Het doel is meer variatie te brengen in de relatief jonge bossen, zowel variatie in structuur als in leeftijd. Een goed ontwikkeld vochtig bos is een ongelijkjarig, gemengd en rijk gestructureerd loofbos op basis van inheemse, aan de standplaats aangepaste boomsoorten. Een rijke bosstructuur houdt in dat alle leeftijdsclassen van bomen vertegenwoordigd zijn en er voldoende dood hout (ook dik dood hout) aanwezig is. Naast een optimale bosstructuur is er ook een goed ontwikkelde, natuurlijke kruidlaag aanwezig.

Kenmerken:

- Inheemse en standplaatsgeschikte boomsoorten
- Evenwichtige structuuropbouw en natuurlijke diameterverdeling
- Voldoende dik dood hout
- Goed ontwikkelde kruidlaag

Factoren:

- Monotone of groepsgewijze aanplant doorbreken
- Hydrologie: tegengaan verdroging
- Eutrofiëring (vooral fosforaanrijking) en de daaraan gekoppeld ruderalisering met grote brandnetel minimaliseren
- Verstoring kruidlaag minimaliseren: vaak weinig toegankelijk voor de gemiddelde recreant door ruigtekruiden als grote brandnetel
- Herstel microreliëf ter hoogte van de voormalige fit-o-meteroefeningen
- Bestrijding invasieve exoten
- Bosaanplant in de ruigte V_9_1 met vochtminnende soorten (o.a. els) met struweel (o.a. hazelaar) in functie van de diversiteit. Dicht plantverband bespoedigt de natuurlijke ontwikkeling. Terreinvorbereiding voor de aanplant door het eenmalig maaien van de aanwezige ruigte.

TE	Opp. (ha)	NSB specifiek	Opmerkingen
V_4_2	0,4383	91E0_vn	Centraal druk gebruikte trage weg
V_4_3	0,5693	91E0_vn	Monotone elzenaanplant
V_9_1	0,2997	91E0_vn	Thans verbossende ruigte

5.2.1.2 *Vochtige graslanden op matig voedselrijke bodem (geclusterd natuurdoel 6.5)*

Beschrijving eindbeeld:

De paardenweide wordt omgevormd tot een soortenrijk permanent cultuurgrasland (andere_hp*). De aanwezigheid van een (weliswaar gedegradeerd) dotterbloemgrasland in het verleden in de nabije omgeving (BWK-inventarisatie 1999) in combinatie met de hoge grondwaterstanden bieden mogelijk potenties voor de ontwikkeling van een dotterbloemgrasland op deze locatie op lange termijn. Het is hierbij wel nodig om het beheer zodanig te sturen dat de aanwezige bodemverrijking en vergrassing worden teruggeschroefd. Deze graslanden worden in de winter vaak overstroomd, maar in de zomer is een zekere doorluchting van de bodem nodig. Het water en/of de bodem zijn voedselrijker dan voor graslandtypes als blauwgrasland of heischraal grasland. Al naargelang bodem, watervoorziening en beheer zijn er nog vrij uiteenlopende vegetaties.

Kenmerken:

- Verbossing/verruiging beperkt.
- Eutrofiëring beperkt
- Extensief gebruik

Factoren:

- Stopzetten overeenkomst gebruik als paardenweide
- Bodemverrijking
- Vergrassing
- Hoge grondwaterstanden
- Omvorming tot natuurstreefbeeld

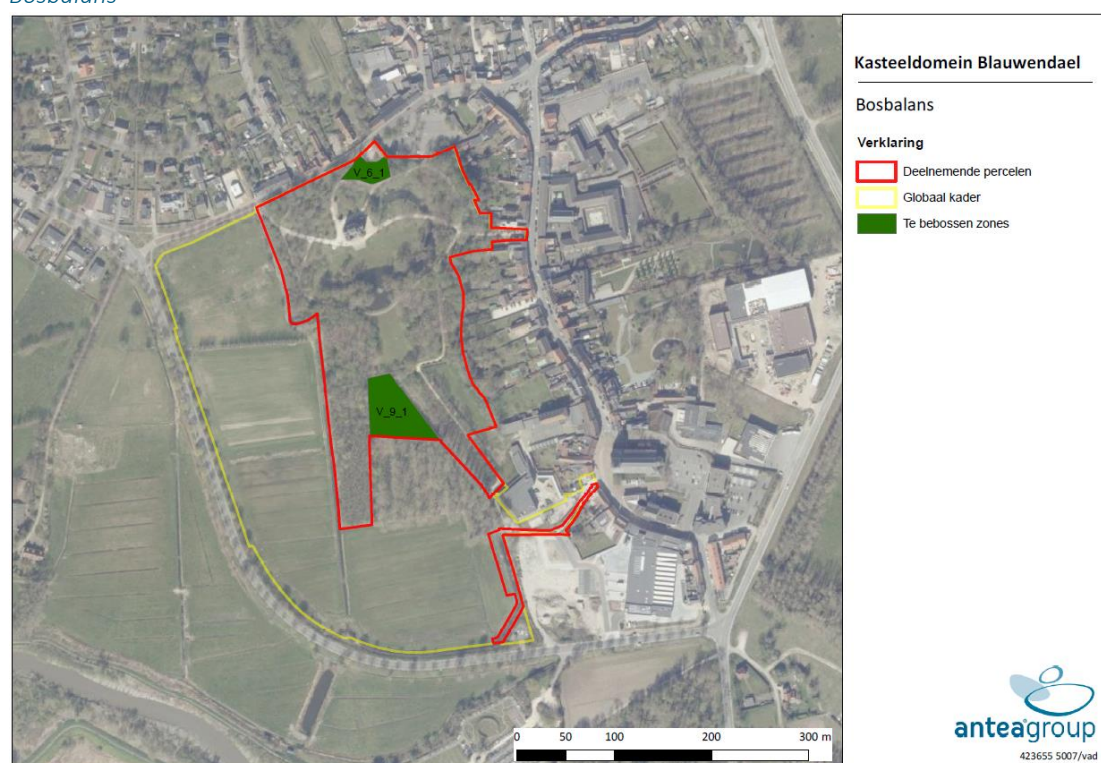

TE	Opp. (ha)	NSB specifiek	Opmerkingen
V_7_2	0,2616	100% andere_hp*	

5.2.1.3 Overzicht habitatdoelen

IHD	Opp. (ha)	Opmerkingen
91E0_vn	1,3073	
TOTAAL	1,3073	= 22,58 % van de deelnemende percelen
andere_hp*	0,2616	
TOTAAL	0,2616	= 4,52 % van de deelnemende percelen

5.2.1.4 Bosbalans

Figuur 5.2-3: te bebossen zones

De terreineenheden V_6_1 en V_9_1 worden bebost (Figuur 5.2-3). Aanwezige bomen in beide zones blijven uiteraard behouden (zowel eerdere aanplantingen als spontane opslag). Er wordt geen ontbossing voorzien in het kasteelpark Blauwendael. Daarmee is de bosbalans positief.

	Ontbossing (ha)	Bebossing (ha)	Opmerkingen
	0	0,3915	
TOTAAL	-	0,3915	

5.2.2 Sociale beheerdoelstellingen en doelstellingen in functie van het beheer van erfgoed

5.2.2.1 Beleving (20.1)

Omschrijving:

Beleving en ontmoeting staan centraal in het kasteelpark Blauwendael. De focus van beleving ligt vooral in het noordelijke, historische deel van het kasteelpark. Ten zuiden van het historische deel ligt nog een speelzone voor jeugdbewegingen en scholen. Op de overige terreinen staat natuurontwikkeling centraal en wordt beleving beperkt tot de paden. Vooral in de zones waar de ontwikkeling van natuurstreefbeelden wordt vooropgesteld, speelt de ontwikkeling van een waardevolle kruidlaag een belangrijke rol en wordt betreding in die zones tot een minimum beperkt.

In het kader van dit natuurbeheerplan werd een toegankelijkheidsreglement opgesteld waarbij wordt vastgelegd welke paden/zones voor welke recreatievormen toegankelijk zijn en welke voorschriften ervoor gelden. Om de recreatiestromen goed te blijven leiden, worden de paden geregeld onderhouden om goed toegankelijk te blijven. Ook eventueel andere recreatieve infrastructuur (zitbanken, infoborden, wegwijzers...) krijgen een aangepast onderhoud. De aanwezige vuilbakken worden geregeld leeggemaakt.

Kenmerken:

- Vrij toegankelijke zone
- Speelzone
- Toegankelijkheidsreglement (zie bijlage)

Factoren:

- Risico van monumentale bomen in vrij toegankelijke zones en langs paden
- Uniforme dreef van zilverlindes aan historische toegang aan de Kerkstraat
  - Aanplant twee zilverlindes aan begin toegangsdreef voor meer uniformiteit
- Landschappelijke inrichting van de bermen van de historische toegangsdreef
  - Aanplant muurvegetatie tegen de bakstenen muur aan de noordzijde van de dreef: bv. klimhortensia, wilde wingerd...
  - Aanplant struweel onder de lindebomen in functie van een aantrekkelijkere beleving naar het park: bv. Viburnum burkwoodii (geurend in voorjaar en kan in schaduw), Viburnum plicatum cv's, Hydrangea paniculata...
- Integrale toegankelijkheid aan alle parkingangen
- Goed toegankelijke, uniforme paden
- Onderhoud van paden en recreatieve infrastructuur
- Uniformiteit van recreatieve infrastructuur, zitbanken, vuilbakken... Aandacht voor functionele elementen (bv. goed zittende zitbanken)
- Onderhoud zitbanken, vuilbakken, infoborden, kunstwerken...
- Voor alle verkeer goed toegankelijke toegangspoort aan de Gentstraat
- Uniforme, landschappelijke inrichting van de grens van het kasteeldomein aan de Gentstraat
- Uitbreiding kasteeldomein voor percelen die in het globaal kader liggen eenmaal ze te koop komen. Na uitbreiding potentie voor beleevingspad door natuurlijke zone. Aandacht voor minimale betreding kruidlaag van habitatbossen (bv. vlonderpad).

- De ontwikkeling van een meer natuurlijke bosrand tussen de beheereenheden V_4_1, V_7_1 en V_7_2 kan samensporen met de sociale doelstellingen, zowel inzake beleving als inzake cultuurhistorie (behoud parkvista's).

TE	Opp. (ha)	Sociaal doel specifiek	Opmerkingen
V_1_1	0,0292	Beleving	Enkel erfgoedbeheerplan
V_1_2	0,0107	Beleving	Enkel erfgoedbeheerplan
V_2_1	0,3255	Beleving	
V_3_1	0,1274	Beleving	Enkel erfgoedbeheerplan
V_4_1	0,6459	Beleving	
V_5_1	1,5897	Beleving	
V_6_1	0,0918	Beleving	
V_7_1	0,2664	Beleving	
V_8_1	0,0222	Beleving	Enkel erfgoedbeheerplan
V_10_1	0,0936	Beleving	
V_11_1	0,5644	Beleving	

5.2.2.2 *Cultuurhistorie (20.3)*

Omschrijving:

Het historisch deel van het kasteelpark maakt deel uit van het beschermd dorpsgezicht 'Dorpskom Waasmunster'. In dit deel staan tal van monumentale bomen en zijn tal van erfgoedelementen aanwezig. De aanwezige gebouwen (kasteel en koetshuis) zijn bovendien afzonderlijk beschermd als monument. De gebouwen worden hieronder afzonderlijk besproken.

Kenmerken:

- Monumentale bomen en toegangsdreef: streven naar maximaal behoud zonder de veiligheid van parkbezoekers en/of andere erfgoedelementen in gevaar te brengen
- Historisch parkgrasland rondom het kasteel
- Parkvijver met steiger: behoud vijver, aanpassing oever in functie van veiligheid, herstel steiger als rustpunt in het park (met zicht op het kasteel)
- Historisch hekwerk aan de ingangen van het domein en aan de brug
  - Restauratie en duurzaam beheer te behouden hekwerk
- Tuinmuur aan koetshuis als afscheiding: duurzaam beheer, aandacht voor nabijgelegen monumentale bomen (worteldruk, takken...)
- Erfgoedelementen in de nabijheid van en verbonden met het koetshuis (buitenpompbak met handpomp, constructie om paarden voor de koets te spannen): herstel en integratie van deze elementen in de toekomstige bestemming van het koetshuis (nog te bepalen).
- Veel recreatie in het park: beleving en betreding.

Factoren:

- Behoud van historische parkvista
  - Aandacht voor tegengaan boomopslag langs parkvista en op oevers. Het gaat hier in de eerste plaats over spontane opslag van de voorbij decennia. Aangeplante monumentale bomen, historische hakhoutstoven en eventueel andere waardevolle bomen blijven behouden.
  - Geen herstel historische parkvista tussen kasteel en toegangspoort Kerkstraat
- Gazonbeheer historisch parkgrasland (V_5_1)
- Landschappelijke inrichting van de oevers van de parkvijver (V_2_1)
  - Verwijderen van de oeverbeschoeiing. Indien een nieuwe oeverbeschoeiing nodig blijkt, wordt deze vervangen. Bij het eventueel plaatsen van nieuwe oeverbeschoeiing wordt aandacht besteed aan uitstapmogelijkheden voor fauna uit de vijver.
  - Op vlak van oevervegetatie wordt vooral ingezet op spontane ontwikkeling.
- Maximaal benutten van kansen voor waterfauna en –flora in de parkvijver (V_2_1) zonder de historische parkzichten te schaden
  - Slibruimen om meer zuurstof te creëren in het water en zo de kansen voor waterfauna en -flora te vergroten
  - Afvissen van bodemwoelende vissen
- Landschappelijk herstel parkbos als buffer naar de omgeving (V_11_1)
  - Behoud en natuurlijke ontwikkeling monumentale parkbomen. Monumentale parkbomen langs de paden worden zoals hieronder besproken, geregeld gecontroleerd in functie van de veiligheid voor parkbezoekers. Andere bomen mogen natuurlijk ontwikkelen tot veteranenbomen met kansen voor fauna en flora. Dood hout dat geen gevaar vormt voor de omgeving blijft behouden.
  - Wegsnoeien storende takken langs paden, wegen en tuinen.
  - Bestrijding van invasieve exoten (Japanse duizendknoop, bamboe). Ook aandacht voor aangeplante soorten die de struik- en kruidlaag gaan domineren (bv. sneeuwbes).
    - ✓ Qua exotenbeheer is er een verschil tussen de zones met focus op natuur en zones met focus op erfgoed. In de zones met focus op natuur worden exoten tot een minimum beperkt, zeker in de zones die als natuurstreefbeeld geselecteerd werden. In de zones met focus op erfgoed blijven de aanwezige exoten in het kader van erfgoedbeheer bewaard. Bij uitval van (monumentale) bomen is een heraanplant met exotische boomsoorten mogelijk. Het gaat hier over exoten, maar niet over invasieve exoten. Die dienen in alle zones vermeden te worden en worden er ook actief bestreden (o.a. Japanse duizendknoop en bamboe). Sneeuwbes wordt enkel lokaal bestreden om meer variatie mogelijk te maken in de kruid- en struiklaag van het parkbos.
  - Vrijkomende locaties (bv. aan de af te breken volière) worden beplant met nieuwe parkbomen die zich in de komende decennia/eeuwen kunnen ontwikkelen tot nieuwe monumentale bomen. De keuze voor boomsoorten kan zowel gaan naar inheemse als uitheemse soorten in het historisch landschapspark.

- De zone ter hoogte van de orangerie wordt voorlopig nog niet beplant, aangezien onderzocht wordt of er op lange termijn nog mogelijkheden zijn voor een eventueel vervangend gebouw ter vervanging van de historische orangerie. De vorm, grootte en functie dient nog verder onderzocht te worden.
- Maximale integratie landschappelijk erfgoed in toekomstige parkinrichtingen
  - Indien in het kader van de herbestemming van gebouwen (bv. koetshuis) bijkomende parkingangen nodig zijn, gaat de voorkeur naar historische parkingangen (cfr. dichtgemetste deuropeningen in de tuinmuur aan het koetshuis).
  - Maximaal behoud van parkvista en parkindeling bij eventuele privatisering van beperkte delen van het park in de directe omgeving van de gebouwen in het kader van de nog te onderzoeken herbestemming.
- Onderhoud monumentale parkbomen in functie van de veiligheid van recreanten
  - Detailonderzoek door European Tree Worker/Technician wenselijk voor maximaal behoud monumentale parkbomen
  - Kappen en vervangen als laatste optie. Bij het vervangen gaat de keuze naar nieuwe parkbomen die zich in de komende decennia/eeuwen kunnen ontwikkelen tot nieuwe monumentale bomen. De keuze voor boomsoorten kan zowel gaan naar inheemse als uitheemse soorten in het historisch landschapspark.
- Onderhoud toegangsdreef
  - Aanplant twee zilverlindes aan begin toegangsdreef voor meer uniformiteit in de dreef
  - Kandelaren dreefbomen (verderzetten huidig onderhoudsbeheer)
- Vermijden instroom vuil water van kasteel naar parkvijver (V_2_1)
- Aandacht voor zwerfvuil

TE	Opp. (ha)	Sociaal doel specifiek	Opmerkingen
V_1_1	0,0292	Cultuurhistorie	Enkel erfgoedbeheerplan
V_1_2	0,0107	Cultuurhistorie	Enkel erfgoedbeheerplan
V_2_1	0,3255	Cultuurhistorie	
V_3_1	0,1274	Cultuurhistorie	Enkel erfgoedbeheerplan
V_5_1	1,5897	Cultuurhistorie	
V_6_1	0,0918	Cultuurhistorie	
V_8_1	0,0222	Cultuurhistorie	Enkel erfgoedbeheerplan
V_10_1	0,0936	Cultuurhistorie	
V_11_1	0,5644	Cultuurhistorie	

5.2.2.3 *Cultuurhistorie: gebouwen en constructies (20.3.1)*

5.2.2.3.1 *Kasteel Blauwendael*

Het erfgoedbeheer van het kasteel richt zich in de eerste plaats op het blijvend waarderen van de bewaarde erfgoedelementen. De gevels en daken vertonen enkele sporen en littekens, de beheersvisie focust zich dan ook in eerste plaats op het consolideren van het gebouw.

Voor de instandhouding dient er in het bijzonder aandacht te zijn voor:

- Schrijn- en schilderwerken (dringende en op korte termijn)
- Metselwerken (korte termijn)
- Dakwerken (korte termijn)

Om verder duidelijkheid te krijgen over de ingrepen in het interieur, dient eerst een herbestemmingsonderzoek te worden uitgevoerd. Daarbij wordt er nu vanuit gegaan dat een deel van de huidige functie van het gebouw als ontvangstruimte en trouwzaal op het gelijkvloers behouden blijft, al dan niet in combinatie met een nevenfunctie. Er wordt momenteel een andere locatie gezocht voor de heemkundige kring, waardoor de vrijgekomen ruimtes op de eerste en tweede verdieping kunnen gebruikt worden voor andere doeleinden. Daarbij wordt ook een gedeeltelijke commerciële invulling voor vergaderingen, recepties en kleine congressen niet uitgesloten. Dat zou kunnen gecombineerd worden met tentoonstellingen van lokale kunstenaars en verenigingen.

Het is duidelijk dat het gebouw zijn publiek toegankelijke functie behoudt en zelfs verruimt. Hierdoor dient onderzocht te worden hoe het gebouw fysiek toegankelijker kan gemaakt worden door het installeren van een lift. Door het heroriënteren van de conciërgewoning, die later aan het kasteel is toegevoegd, kan een alternatieve toegang voor integrale toegankelijkheid gecreëerd worden. Daarnaast biedt een herinrichting van dit deel van het gebouw ook mogelijkheden voor het verbeteren van het sanitair en de technische installaties zoals een goed uitgeruste keuken, die nodig zijn voor een verruiming van het gebruik.

Bij het afwegen van de functies dient steeds de draagkracht van het gebouw in acht te worden genomen, zowel fysiek als naar beleving van de erfgoedwaarde. Daarbij dienen de ingrepen die voortvloeien uit een mogelijke herbestemming geen afbreuk te doen aan de waarde van het gebouw. Ondanks het feit dat het interieur van het kasteel niet beschermd is, heeft dit een aanzienlijke erfgoedwaarde. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de constructie-technische beperkingen van het gebouw, die eigen zijn aan het historisch karakter, maar naar veiligheidsnormen geen onbeperkte mogelijkheden bieden. In het kader van een herbestemmingsonderzoek kan hier dan ook best extra aandacht naartoe gaan.

In functie van een aangepast gebruik zijn maatregelen voorzien ter verbetering van:

- De toegankelijkheid van het gebouwen en de verdiepingen
- Sanitair
- Technische installaties (bijvoorbeeld inrichting keuken)

Deze uitgangspunten worden verder uitgewerkt in de maatregelen.

TE	Opp. (ha)	Sociaal doel specifiek	Opmerkingen
V_1_1	0,0292	Cultuurhistorie: gebouwen en constructies	Kasteel, enkel erfgoedbeheerplan

5.2.2.3.2 Koetshuis

Net zoals bij het kasteel zal voor het koetshuis ook een herbestemmingsonderzoek uitgevoerd worden om de mogelijkheden voor de toekomst te onderzoeken. Momenteel wordt het gebouw voornamelijk gebruikt als opslagruimte, soms ook voor zaken met erfgoedwaarde (Spaanse Poort, grafpijler Pontrave). Op korte en vermoedelijk ook middellange termijn wordt deze functie als bergplaats voorlopig verder gezet. Eventueel meer ingrijpende maatregelen zullen van de herbestemmingsoefening en de gekozen invulling afhangen. Voorlopig ligt de nadruk in eerste plaats op algemene onderhoudswerken in functie van duurzaam behoud van het koetshuis.

TE	Opp. (ha)	Sociaal doel specifiek	Opmerkingen
V_1_2	0,0107	Cultuurhistorie: gebouwen en constructies	Koetshuis, enkel erfgoedbeheerplan

5.2.2.3.3 Orangerie

Op langere termijn kan worden overwogen om de plaats waar de orangerie gestaan heeft terug in te vullen met een gebouw of installatie in de geest van een orangerie om de herinneringswaarde van dit gebouw niet verloren te laten gaan. Vanuit landschappelijk oogpunt is dit evenwel niet meer wenselijk op die locatie. De bomen die ten zuiden van de voormalige orangerie staan zijn de voorbije decennia uitgegroeid tot monumentale bomen als deel van het parkbos. Deze verwijderen voor een herinrichting die eer doet aan een orangerie met veel invallend licht is daarom conflicterend met de landschappelijke en ecologische doelstellingen van het parkbos. Er kan best dus worden gekeken naar alternatieve verschijningsvormen of andere invullingen.

5.2.3 Economische beheerdoelstellingen

5.2.3.1 *Economisch doel: andere (30.5)*

Omschrijving:

In de gebouwen kunnen economische doelen gerealiseerd worden (o.a. horeca). Er is nog een herbestemmingsonderzoek nodig om de precieze bestemmingen en de daarmee samenhangende economische doelen vast te leggen. Om de bestemmingen te realiseren in en rond de gebouwen is een verbouwing nodig. Daarbij wordt voldoende aandacht besteed aan de aanwezige, waardevolle erfgoedelementen en de manier waarop deze kunnen geïntegreerd worden in de nieuwe bestemming.

Kenmerken:

- Functie afhankelijk van herbestemmingsonderzoek

Factoren:

- Blijvende sociale functie in kasteel (o.a. ontvangstzaal) en park
- Restauratie/verbouwing nodig + onderhoud op langere termijn
- Integreren erfgoedelementen in nieuwe bestemming (na herbestemmingsonderzoek)

TE	Opp. (ha)	Economisch doel specifiek	Opmerkingen
V_1_1	0,0292	Economisch doel: andere	Kasteel, enkel erfgoedbeheerplan
V_1_2	0,0107	Economisch doel: andere	Koetshuis, enkel erfgoedbeheerplan

5.3 ZEN-erfgoed

Gekoppeld aan de opmaak van dit beheerplan werd bij Agentschap Onroerend Erfgoed een afzonderlijke aanvraag ingediend voor de erkenning van ZEN-erfgoed (aanwezige erfgoedelementen 'Zonder Economisch Nut'). De aanvraag en bijbehorende overzichtskaart is te vinden in bijlage.

Op 2 maart 2021 werd de goedkeuring gegeven door het Agentschap Onroerend Erfgoed voor de erkenning van de monumentale bomen, de bomen van de toegangsdreef, de metalen constructie aan het koetshuis, de bak met handpomp en de parkvijver als ZEN-erfgoed. De steiger aan de parkvijver en de brug met balustrade kwamen niet in aanmerking voor ZEN-erfgoed.

6 Beheermaatregelen

In het hoofdstuk beheermaatregelen worden aan elke beheerdoelstellingen beheermaatregelen toegekend om de gewenste beheerdoelstellingen te bereiken volgens de laatste richtlijnen van het Agentschap voor Natuur en Bos. In de [maatregelentabel in bijlage](#) vind je een duidelijk overzicht van de uit te voeren beheermaatregelen per beheereenheid en de planning ervan. Deze tabel maakt het voor de beheerder makkelijker om een snel overzicht te krijgen van wanneer waar welke werken nodig zijn. Er werd een afzonderlijke tabel opgesteld met betrekking tot de natuur en het landschappelijk erfgoed enerzijds en het bouwkundig erfgoed anderzijds. De tabel voor het bouwkundig erfgoed is opgenomen in dit document in paragraaf 6.3.3.

De kaarten met beheereenheden (vlakken) en beheerobjecten (lijn-/puntelementen) zijn terug te vinden in bijlage. Aan elke maatregel wordt per beheereenheid/beheerobject een planning opgesteld voor de komende 24 jaar. Hierbij zijn vooral de eerste 6 jaar van belang. De planning voor de overige jaren kan indien nodig bij elke 6-jaarlijkse evaluatie aangepast of aangevuld worden.

In dit hoofdstuk worden de beheermaatregelen gekoppeld aan één of meerdere beheereenheden of beheerobjecten. Bij elke doelstelling wordt een onderscheid gemaakt tussen eenmalige en terugkerende maatregelen. Eénmalige (herstel)maatregelen zijn maatregelen die tijdens de loop van het beheerplan één keer worden uitgevoerd. Ze hebben als doel een verandering in het abiotisch milieu of in de levensgemeenschap mogelijk te maken of op gang te brengen. Voorbeelden zijn restauratie, hydrologische herstelmaatregelen, plaggen, kaalkap en gefaseerde eindkap... Eénmalige maatregelen zijn meestal noodzakelijk als de actuele situatie sterk afwijkt van de gewenste situatie. Terugkerende maatregelen zijn maatregelen die tijdens de looptijd van het beheerplan verschillende keren uitgevoerd worden, bv. maaien, kappen van opslag, dunnen...

Elke maatregel wordt geduid met locatie, tijdstip, beschrijving en eventuele randvoorwaarden.

6.1 Beheermaatregelen voor ecologische doelstellingen

De maatregelen voor de ecologische doelstellingen worden beschreven per geclusterd natuurdoel.

6.1.1 Vochtige graslanden op matig voedselrijke bodem (6.5)

Natuurstreefbeeld: Soortenrijk permanent cultuurgrasland (andere_hp*)

Eenmalige maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Afbreken van begrazings-infrastructuur	V_7_2	(2025)		Na het stopzetten van de lopende gebruiksovereenkomst. Alleen als het toekomstige beheer enkel door maaien gebeurt. Bij eventuele nabegrazing kan de begrazings-infrastructuur wel behouden blijven.

Terugkerende maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Beheer waterpeil en afvoerdynamiek	V_7_2	Jaarlijks	Jaarrond	Waterpeil best 50-60cm onder het maaiveld. Indien bij een evaluatie van het beheerplan blijkt dat het vooropgestelde habitat zich onvoldoende ontwikkelt, kan een peilbuis geplaatst worden om te onderzoeken of de waterstanden voldoende geschikt zijn. Indien dat niet het geval blijkt, kan onderzocht worden of een geschikt waterpeil alsnog kan bekomen worden (bv. door opstuwing), dan wel dat aan aanpassing van het natuurstreefbeeld nodig is.
3 x jaarlijks maaien	V_7_2	Jaarlijks	1 ^e : juli 2 ^e : augustus 3 ^e : september	Overgangsbeheer naar ontwikkeling tot soortenrijk permanent cultuurgrasland. Afvoer maaisel. Nulbemesting. Na evaluatie kan het maaibeheer naderhand teruggeschoefd worden tot 2x maaien per jaar als onderhoudsbeheer. Eventueel kan de tweede maaibeurt dan vervangen worden door nabegrazing.

6.1.2 Vochtige habitatbossen (9.2)

Natuurstreefbeeld: Nitrofiel alluviaal elzenbos (91E0_vn)

Eenmalige maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Afgraven - uitgraven	V_4_2	2022	Najaar	Herstel microreliëf ter hoogte van de voormalige fit-o-meteroefeningen.
Groepenkap	L53	2021	Najaar	Verwijderen haag.
Occasioneel maaien	V_9_1	2021	Najaar	Ter voorbereiding van de bosaanplant in deze zone wordt de aanwezige ruigte gemaaid en het maaisel afgevoerd.
Aanplant	V_9_1	2021	Winter	Aanplant met zwarte els en in beperktere mate met hazelaar om een redelijk dicht verband (2,5x2m) te bekomen. Bestaande boomopslag van zomereik en wilg kan behouden blijven.
Aanplant	V_4_2	2021	Winter	Aanvullen open plekken met bomen (els) en struiken (hazelaar, Europese vogelkers)
Afbreken van bosverjongingsinfrastructuur	V_4_2	2021	Winter	Verwijderen van plastiekkokers (wildbeschermers) aan de basis van vele bomen
Bestrijding plantensoorten	V_4_2	2021	Winter	Verwijderen aanwezige exoten (o.a. tuinvariëteit van liguster, Amerikaanse vogelkers)

Terugkerende maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Permanent nulbeheer	V_4_2, V_4_3	/	/	Spontaan laten ontwikkelen.
Beheer waterpeil en afvoerdynamiek	V_4_2, V_4_3	Jaarlijks	Jaarrond	Op peil houden natuurlijk hoge grondwaterpeilen. Aandacht voor waterkwaliteit (niet te voedselrijk).
Veiligheidskap	V_4_2, V_4_3	Volgens noodzaak	/	/

6.1.3

Geen natuurdoel vegetatie (0.0)

Eenmalige maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Slibruimen	V_2_1	2021	Najaar	Het slib wordt 1x geruimd in de looptijd van het beheerplan. Aangezien dit intussen reeds lang geleden is, gebeurt de ruiming bij de start. De ruiming vindt best plaats in een periode met lage waterstanden (najaar). Detailaanpak dient nog uitgewerkt te worden. Het slib wordt afgevoerd. Afhankelijk van de kwaliteit van het slib, kan het slib eventueel op een nabijgelegen akker opgevoerd worden in samenspraak met de boer in kwestie. Een alternatief voor ruimen is behandeling met coccolietenkrijt. Dergelijke behandeling vindt best plaats in maart. Coccolietenkrijt neutraliseert de verzuring en stimuleert de werking van aërobe bacteriën om het organische slib af te breken. Let er goed op dat het coccolietenkrijt géén bijkomende meststoffen (nitraat, fosfaat...) bevat anders verergert het probleem. Bij de afweging tussen slibuiming en behandeling met coccolietenkrijt kan beroep gedaan worden op het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) die nauw samenwerkt met de visserijbioloog van het ANB.
Afvissen	V_2_1	2021	Najaar	Afvissen bodemwoelende vissen in functie van het herstel van waterfauna en -flora in de parkvijver. Het afvissen gebeurt best in combinatie met de slibuiming die het tijdelijk droogzetten van de vijver vereist.
Onderhouden van hydrologische infrastructuur	P17, P18	2021	Najaar	Eventueel slib en ander organisch materiaal uit de duiker ruimen/spuiten voor goede verbinding tussen beide parkvijvers. Best koppelen aan slibuiming parkvijvers.
Afgraven - uitgraven	V_2_2	2023	Najaar	Afgraven deel van de oever om een verflauwde oever aan te leggen op de plaatsen waar het perceel breder is dan de bedding van de beek. Eerst na te kijken of er riolering of iets dergelijks onder de berm loopt; er is een putdeksel aanwezig. Het heraanleggen van de oever dient nog verder uitgewerkt te worden als onderdeel van een omgevingsvergunning.
Verplaatsen	P29	2021	Najaar	Insectenhotel verplaatsen naar een zonrijkere, zuidgerichte locatie: bv. aan de bosrand tussen V_4_1 en V_7_2.

Terugkerende maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Bestrijding plantensoorten	V_11_1	2021-2025	Jaarrond	- Bestrijding Japanse duizendknoop en bamboe volgens de op die moment meest efficiënte techniek. Indien de techniek succesvol is, kan deze na een 5-tal jaren gestopt worden. Mogelijke bestrijdingsmethoden voor Japanse duizendknoop zijn injectie met heet water, uitputten, snel schaduw creëren door aanplantingen te voorzien,...⁴ - Doorbreken dominantie sneeuwbes in de struiklaag door uitgraven (of herhaaldelijk afzetten in volle zomer). Vervanging van onderbegroeiing dient voorzien te worden, bv. hazelaar.
Frequent maaien	V_7_1	Jaarlijks	April-oktober	1x/4 weken. Biedt beperkte potenties voor meer natuurontwikkeling, in ieder geval meer dan de gazon rondom het kasteel. De vegetatiehoogte blijft evenwel beheersbaar om dienst te doen als speelweide. Het maaisel wordt afgevoerd. Een aangepast beheer in functie van de ontwikkeling van een soortenrijk permanent cultuurgrasland is er evenwel niet wenselijk vanwege de aanwezige sociale doelstellingen.
Gefaseerd maaibeheer	V_7_1, V_7_2	Jaarlijks	Najaar	Zoombeheer aan rand met V_4_1. Breedte van de zoom kan variëren, maar is best een 5-tal meter breed. Gefaseerd maaibeheer (niet ganse perceel ineens) biedt de meeste potenties voor fauna en flora.
Vormsnoei	L52	Jaarlijks	Zomer/winter	Jaarlijkse snoei van de rij halfstam appelbomen aan de zuidzijde van beheereenheid V_7_1 door een deskundige. Wegsnoeien waterloten in zomer; vormsnoei in de winter.
Hakhoutkap	V_4_1	Om de 10 jaar	Winter	Mantelbeheer aan rand met V_7_1 en V_7_2 in functie van de ontwikkeling van een natuurlijke bosrand: hakhoutbeheer 1x/10 jaar, min. 5m breed
Slibruimen	L1-5, L9, V_2_2	Min. 1x tijdens beheerplan	Najaar	Slibruimen sloten om de waterafvoer in het kasteelpark te garanderen. Slibruiming gebeurt minstens 1x tijdens de looptijd van het beheerplan. Volgens noodzaak kan dit opgevoerd worden tot 1x/5 jaar. Het slib wordt afgevoerd. Afhankelijk van de kwaliteit van het slib, kan het slib eventueel op een nabijgelegen akker opgevoerd worden in samenspraak met de boer in kwestie. Overige sloten moeten niet geruimd worden (tenzij in functie van belendende eigendommen). Op die manier kan water opgehouden worden ten voordele van de ontwikkeling van de gewenste natuurstreefbeelden.

⁴ Technisch vademecum invasieve uitheemse planten (https://www.natuurenbos.be/sites/default/files/insertedfiles/technisch_vademecum_beheer_van_invasieve_uitheemse_planten.pdf)
Beslissingsboom bestrijden Japanse duizendknoop (www.bestrijdingduizendknoop.nl/beslisboom)

6.2 Beheermaatregelen voor economische doelstellingen

6.2.1 Economisch doel: andere (30.5)

De maatregelen voor kasteel en koetshuis worden beschreven in de maatregelentabel voor het bouwkundig erfgoed in bijlage.

6.3 Beheermaatregelen voor sociale doelstellingen en erfgoed

6.3.1 Beleving (20.1)

Eenmalige maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Individuele kap	V_10_1	2021	Winter	Kap gewone esdoorn aan begin toegangsdreef
Afbreken van overige infrastructuur	V_10_1, P19	(2022)		Afbraak bakstenen kot in dreef indien er geen afspraken zijn met de belendende buur
Aanplant	V_10_1	2021	Winter	- Aanplant twee zilverlindes aan begin toegangsdreef voor meer uniformiteit in de dreef - Aanplant muurvegetatie tegen de bakstenen muur aan de noordzijde van de dreef: bv. klimhortensia, wilde wingerd... - Aanplant struweel onder de lindebomen in functie van een aantrekkelijkere beleving naar het park: bv. Viburnum burkwoodii (geurend in voorjaar en kan in schaduw), Viburnum plicatum cv's, Hydrangea paniculata...
Afbreken van recreatieve infrastructuur	V_4_4, P21	2021		Verwijderen vertelhoek (banken en laurierkers)
Aanplant	V_4_4	2021	Winter	Herbeplanten vertelhoek met parkbomen
Aanleggen van wegen, paden en bruggen	P10	2022		Heraanleg verharding aan wandelpoort parking i.f.v. rolstoeltoegankelijkheid
Aanleggen van wegen, paden en bruggen	L16, L17, L18, L19, L20, L21, L22, L23, L24, L25, L26, L27, L28, L29, L30, L31, L32, L33, L34, L35, L36, L37	2025		Heraanleg/verbeteren van de paden is wenselijk. Aandacht voor fiets- en rolstoeltoegankelijkheid. De heraanleg wordt best uitgevoerd na eventuele andere grote werken in het park. Het fietsverkeer zal gestuurd worden langs de westkant van het park. Aan die kant van het park wordt het minste gewandeld. Het pad zal zowel toegankelijk zijn voor fietsverkeer komende van de school (schoolgaande jeugd) als doorgaand fietsverkeer. Er wordt geen scheiding voorzien van fiets- en wandelverkeer. Er worden wel barrières

				voor fietsers voorzien op de plaatsen waar andere paden op deze fietsas aantakken. De precieze vorm van deze barrières dient nog bepaald te worden. De halfverharding wordt heraangelegd in overeenstemming met de andere paden in het park. Er wordt geen afscheiding gemaakt met de andere paden. Er wordt ook geen bijkomende verlichting geplaatst.
Aanleggen van wegen, paden en bruggen	V_3_1	2025		Heraanleg weg tussen kasteel en Gentstraat. De heraanleg wordt best uitgevoerd na eventuele andere grote werken in het park.
Onderzoek landschappelijke herinrichting toegangspoort Gentstraat en aansluitende afsluiting	L42, L43, L44, L45, P12	2021		
Afbreken van overige infrastructuur	L42, L43, L44, L45, P12	2024		Afbraak tuinmuur en hekwerk. De historische tuinmuur aan het koetshuis blijft uiteraard behouden.
Aanplant	L42, L43, L44, L45	2025	Winter	Haag aanplanten voor meer uniformiteit langs de Gentstraat. Vorm lijnelementen kan beperkt wijzigen in functie van nieuwe inrichting.
Aanleggen van overige infrastructuur	P12	2025		Aanleg nieuwe toegangspoort Gentstraat i.p.v. dubbele inrit. Aangepast in breedte aan de toekomstige functies. Aandacht voor vorm en structuur van het hekwerk; uniform met overig hekwerk op het kasteeldomein Blauwendael.
Groepenkap	L49	(2022)		Optioneel verwijderen haag in functie van versterken verbinding tussen beide graslanden V_7_1 en V_7_2.
Afbreken van overige infrastructuur	L48	2021		Verwijderen afsluiting. Aandacht voor ingroeiing in bomen.

Terugkerende maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Hagen, struiken en heesters snoeien en scheren beheren	L39-45, L50, L54-57	Jaarlijks		Frequentie scheren afhankelijk van de soort
Onderhouden van recreatieve infrastructuur	P5-8, P14, P24	2x/jaar		Wassen kunstwerken, snoei eventueel belendende/overgroeïende vegetatie.
Onderhouden van recreatieve infrastructuur	P41-58	2x/jaar		Wassen verlichtingspalen.
Onderhouden van recreatieve infrastructuur	P60-73	2x/jaar		Wassen zitbanken, vrijhouden van vegetatie. Bij vervanging keuze voor uniform model in kasteelpark.
Onderhouden van recreatieve infrastructuur	P74	2x/jaar		Wassen fietsenstalling, vrijhouden van vegetatie.
Ophalen afval	P36-40	1-2x/week	Jaarrond	Leegmaken vuilbak.
Veiligheidskap	Hele park			Verwijderen dode bomen en bomen met dode takken. Voor monumentale bomen geldt een afzonderlijke regeling (zie verder).

6.3.2 Cultuurhistorie (20.3)

Eenmalige maatregelen

Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Verwijderen boomopslag	V_2_1	2021	Winter	Behoud monumentale parkbomen. Overige opslag op de oever verwijderen om historische parkzichten te herstellen.
Afbreken van overige infrastructuur	V_2_1	2021	Najaar/winter	Verwijderen oeverbeschoeiing van houten paaltjes en kunststofgrids.
Aanleggen van overige infrastructuur	V_2_1	(2022)		Aanbrengen nieuwe oeverbeschoeiing indien nodig.
Verwijderen boomopslag	V_5_1	(2021)	Winter	Optioneel verwijderen boomopslag tussen toegangsdreef en kasteel om historische zichtas vanuit Kerkstraat te herstellen. Monumentale bomen blijven bewaard en waar nodig opgesleund.
Ontstronken	V_5_1	(2021)	Winter	Ontstronken verwijderde boomopslag zodat deze zone in het maaibeheer kan geïntegreerd worden.
Afbreken van overige infrastructuur	V_6_1	2021		Verwijderen volière; herintegreren in historisch parkbos.
Nader onderzoek	P79, P81, P87, P88, P92, P93, P99, P100, P102, P105, P111, P114, P116-118, P121-126, P128, P131, P133, P134, P158, P159	2021		Voor een aantal bomen (conditie 'slecht' of 'zeer slecht') is op korte termijn bijkomend onderzoek nodig (trekproeven, e.d.) door een erkend boomdeskundige (ETT/ETW). Deze deskundige bepaalt dan de benodigde maatregelen voor een duurzaam behoud. Ook voor sommige bomen met de conditie 'goed' of 'matig' is bijkomend onderzoek wenselijk (zie resultaten VTA). Daaruit volgt dan het definitief beheer.
Erfgoedbeheer	P10, P20, P75	2025		Kleurenonderzoek. Herstel smeedwerk met zelfde materialen en kleuren. Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen in dezelfde kleur. Smeren scharnieren.
Erfgoedbeheer	P2	2025		Herstel met zelfde materialen en kleuren. Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen in dezelfde kleur. Smeren scharnieren. Heraansluiten pomp.
Erfgoedbeheer	P1	2025		Kleurenonderzoek. Herstel smeedwerk met zelfde materialen en kleuren. Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen in dezelfde kleur.
Erfgoedbeheer	P25	2022		Heraanleg steiger. Best na slibruiming parkvijver om beschadiging te voorkomen. Aandacht voor historisch uitzicht in combinatie met duurzame stabiliteit.
Erfgoedbeheer	L46, L47	2025		Kleurenonderzoek. Herstel smeedwerk met zelfde materialen en kleuren. Ontroesten en schilderen smeedijzeren elementen in dezelfde kleur.

Terugkerende maatregelen

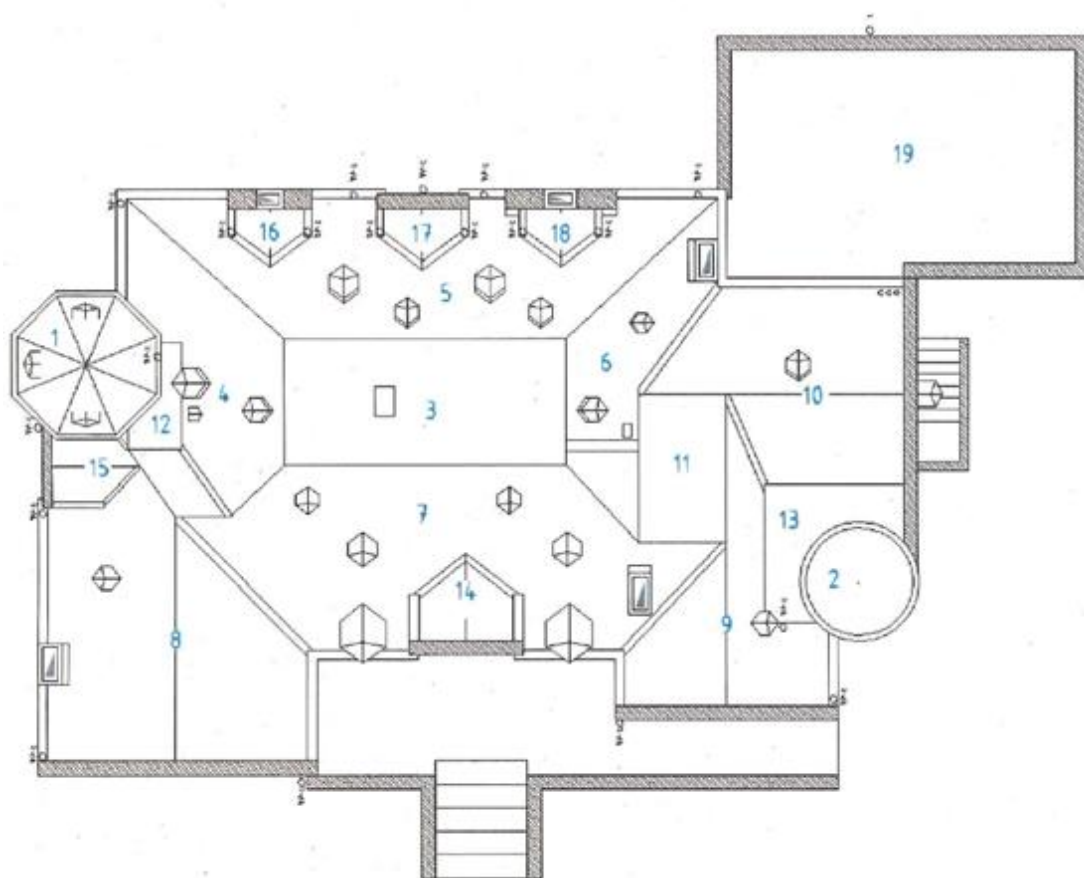
Maatregel	Waar	Wanneer	Periode jaar	Beschrijving en randvoorwaarden
Aanplant	V_5_1, V_11_1	Volgens noodzaak	Winter	Aanplanten van nieuwe parkbomen op vrijgekomen locaties in het parkbos (o.a. ter hoogte van de te verwijderen volière) of ter vervanging van afgestorven bomen. Zowel inheemse als exotische boomsoorten kunnen in het historisch kasteelpark.
Vormsnoei	V_10_1	Om de 4 jaar	Winter	Kandelaren dreefbomen
Veiligheidscontrole	P77-101, P105-107, P109-159	Om de 3 jaar		VTA-controle monumentale bomen en bij twijfel of aanbeveling extra onderzoek door erkend boomdeskundige (ETT/ETW).
Vormsnoei	P77-101, P105-107, P109-159	Om de 3 jaar		Verwijderen dode/gevaarlijke boomdelen (volgens VTA-controle) en vormsnoei waar nodig door een ETW. Voor enkele bomen is ook snoeiwerk nodig bij de start van het beheer volgens het beheerplan (2021) zoals bepaald in de uitgevoerd (basis-)VTA-analyse als onderdeel van het beheerplan.
Opsnoeien	V_11_1	Volgens noodzaak	Winter	Wegsnoeien storende takken ten opzichte van paden, wegen en tuinen
Gefaseerd maaibeheer	V_2_1	Om de 3 jaar	Najaar	Oever opdelen in 3 eenheden. Elke eenheid om de 3 jaar maaien om boomopslag tegen te gaan.
Frequent maaien	V_5_1	Jaarlijks	April-oktober	1x/2 weken maaien voor strak gazon in historisch kasteelpark. In de schaduw van de bomen kan eventueel 1x/4 weken voldoende zijn.
Onderhouden van recreatieve infrastructuur	P10, P20, P75	2x/jaar		Wassen toegangspoorten, vrijhouden van vegetatie.
Onderhouden van overige infrastructuur	P2	2x/jaar		Onderhoud buitenpompbak + handpomp.
Onderhouden van overige infrastructuur	P1	2x/jaar		Onderhoud element om paarden aan te lijnen.
Onderhouden van overige infrastructuur	L38	Jaarlijks		Onderhoud historische tuinmuur
Onderhouden van overige infrastructuur	P15, P22	Jaarlijks		Onderhoud fontein
Onderhouden van overige infrastructuur	L46, L47	2x/jaar		Wassen sierstijlen brug, vrijhouden van vegetatie.

Hagen, struiken en heesters snoeien en scheren beheren	P4	Jaarlijks	Maart-april	Onderhoudssnoei rozelaar. Snoei in maart/april voor optimale bloei. Verwijderen oudste gesteltakken tot er 5-7 gesteltakken over blijven. Terugsnoeien zijtakken tot 2-3 ogen.
Hagen, struiken en heesters snoeien en scheren beheren	P9, P76	Jaarlijks	1: maart. 2: september.	Vormsnoei struweel. 2x/jaar.

6.3.3 Cultuurhistorie: gebouwen en constructies (20.3.1)

Hieronder worden de maatregelen met betrekking tot het kasteel en het koetshuis beschreven gedurende de looptijd van het beheerplan (2021-2045). Er wordt ene opdeling gemaakt in termijnen:

- D = dringend
- KT (korte termijn) = 2021-2025
- MT (middenlange termijn) = 2026-2032
- LT =2033-2045

Figuur 6.3-1: Grondplan kasteel Blauwendael (Monumentenwacht 2017).

Nr.	Maatregel	Eenmalig	Terugkerend	Frequentie	Termijn	Vrijstelling toelating
	KASTEEL - ALGEMEEN					
KB01	Bezoek aan conciërgewoning voor aanvulling van hoofdstuk 3	x			D	
KB02	Bezoeken aan gelijkaardige kastelen welke een herbestemming hebben gekregen	x			D	
KB03	Herbestemmingsonderzoek kasteel	x			KT	
KB04	Toegankelijkheidsstudie door bijvoorbeeld groep Inter	x			KT	
KB05	Samenwerking, indien nuttig, met Vlaamse Erfgoedkluis	x			KT	

Nr.	Maatregel	Eenmalig	Terugkerend	Frequentie	Termijn	Vrijstelling toelating
KB06	Beheercomité Kasteel Blauwendael		x	Permanent	KT-LT	x
KB07	Bij ingrijpende werken aan kasteel(domein) uitvoeren van archeologisch onderzoek			Wanneer het zich voor doet		
	KASTEEL - EXTERIEUR					
	Algemeen					
KB08	Inspectie Monumentenwacht		x	1x/5 jaar	KT-LT	x
KB09	Bijhouden van onderhoudslogboek		x	Permanent	KT-LT	x
	Dak - dakhuid algemeen					
KB10	Aanbrengen traploketten dak 10	x			KT	x
KB11	Vervangen koperen vergaarbak oostzijde nabij dak 19	x			KT	x
KB12	Aanbrengen van muurslabben nabij dak 19	x			KT	x
KB13	Dak - dakhuid - leien					
KB14	Controle slijtage leien (afscherving/oxidatie)		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
KB15	Vervangen van leien indien nodig		x		KT-LT	x
KB16	Behandelen mos- en algengroei (vnl noordelijk dakvlak)		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
	Dak - Dakhuid - Bitumineus					
KB17	Aanbrengen van afschot dak 3	x			KT	x
	Dak - dakhuid - nokken					
KB18	Dak 8 nok controle en vervanging zink	x			KT	x
KB19	Dak 8 nok behandelen roest ijzeren klembeugels	x			KT	x
	Dak - dakhuid - slabben, muurafdekkingen					
KB20	Plat dak 19 aanbrengen muurslabben	x			KT	x
KB21	Plat dak 19 controle roofing	x			KT	x
KB22	Plat dak 19 controle hechting balustrades en verwijderen planten en gras	x			KT	x
KB23	Dak 10 noordzijde herstel loden traploketten (topgevel)	x			KT	x
	Dak - hemelwaterafvoer					x
KB24	Controle koperen afvoerpijpen, hanggoten en vergaarbakken		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
KB25	Reinigen en bladvrij houden goten en vergaarbakken		x	Jaarlijks	KT-LT	x
KB26	Vervangen vergaarbak oostzijde	x			KT	x
	Dak - sierelementen					
KB27	Controle en behandelen windvanen en pironnen	x			KT	x
	Dak - beveiliging					
KB28	Controle, roestvrij houden en vervangen (indien nodig) van ladder- en klimhaken	x			D	x
	Dak - dakkapellen					
KB29	Herstel van druiplijst (westelijk)	x			D	x
KB30	Torensplits kapel: vervangen van hang- en sluitwerk	x			D	x
KB31	Vervangen van ingerotte delen	x			D	x
KB32	Herschilderen van de luiken samen met kroonlijsten, ramen en deuren	x			D	x

Nr.	Maatregel	Eenmalig	Terugkerend	Frequentie	Termijn	Vrijstelling toelating
	Dak - dakvlakramen					
KB33	Dak 4 - houten dakraam behandelen metaal met roestwerende verf	x			D	x
KB34	Dak 4 - herschilderen van hout (raam)	x			D	x
	Dak - schoorstenen					
KB35	Hermetselen scheuren / loszittende stukken	x			KT	x
KB36	Opvoegen uitgespoelde voegen	x			KT	x
KB37	Vastleggen dekstenen	x			KT	x
	Dak - Dakschrijnwerk					
KB38	Herschilderen van afkasting van goten	x			KT	x
	Metsel- voegwerk					
KB39	Onderzoek naar herplaatsen bovenste pinakel dak 14	x			KT	x
KB40	Dakkapel 14 behandelen onderste gedeelte van het raam tegen afbrokkeling steen	x			KT	x
KB41	Vervangen cementrijke en harde voegmortel conciërgewoning door basterdmortel met kalk in lijn met overig voegwerk	x			MT	x
KB42	Behandelen stenen conciërgewoning tegen erosie en afschering	x			MT	x
KB43	Behandelen zetting ter hoogte van keldervensters	x			MT	x
KB44	Herstel barsten (door zetting) keldergevel en vastzetten sluitsteen	x			KT	x
KB45	Behandelen mossen en algen noordgevel		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
KB46	Herstel voegwerk daken 8, 9, 10 en 15	x			KT	x
KB47	Controle van alle dekstenen	x			KT	x
KB48	Verankeren en herplaatsen van dekstenen daken 8 en 15	x			D	x
KB49	Opvoegen van toepassing op totaliteit van het gebouw	x			KT	x
	Bekleding - Pleisterwerk					
KB50	Herstel van pleisterwerk (kelder)	x			MT	x
	Bekleding - Metaal					
KB51	Behandelen van roest gevelankers		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
KB52	Vastzetten staven van diefijzers kelderramen	x			KT	x
KB53	Controle en behandelen roest		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
KB54	Herstellen van glaasje lantaarn	x			KT	x
	Balkons					
KB55	Herstel van balusters nabij dak 19	x			KT	x
KB56	Dichtvoegen van open voegen dak 19	x			KT	x
	Trappen - inkom zuid					
KB57	Inkom zuid - herstel en verankeren van balusters	x			KT	x
KB58	Inkom zuid - opnieuw aanbrengen ontbrekende balusters	x			KT	x
KB59	Inkom zuid - opvoegen	x			KT	x
KB60	Herstel muur hellend vlak inkom zuid					x
	Schrijnwerk - ramen					
KB61	Behandelen van alle ramen tegen verwerking	x			D	x

Nr.	Maatregel	Eenmalig	Terugkerend	Frequentie	Termijn	Vrijstelling toelating
KB62	Herschilderen van alle ramen	x			D	x
KB63	Vervangen van ingerotte of loszittende onderdelen (dorpels)	x			D	x
KB64	Openen van dicht geschilderde ramen	x				x
	Beglazing					
KB65	Waar nodig vervangen van gebroken glas	x			KT-LT	x
	Vensterluiken					
KB66	Herbevestigen kader en voorzien van degelijke sluiting toegangsluik tot westtoren nabij plat dak 12.	x			KT	x
	Schilderwerk					
KB67	Opnieuw vernissen van deur inkom zuidzijde	x			KT	x
KB68	Herschilderen van kelderdeur	x			KT	x
	KASTEEL - INTERIEUR					
KB69	Herinrichting kasteel in functie van herbestemming	x			KT-MT	x
KB70	Herstel verzakkingen tegels inkomhal	x			MT	x
KB71	Herstel waar nodig van betegeling schouw wand		x	Als het zich voor doet	KT-LT	x
KB72	Behandelen van parket	x			MT	x
KB73	Onderhoud van binnenschrijnwerk		x	1x/2 jaar	KT-LT	x
KB74	Tegengaan van verontreiniging door (on)gedierte		x	Permanent	KT-LT	x
KB75	Toegankelijk maken van de westtoren	x			KT-MT	x
KB76	Behandelen van kelder (roest, water)	x			MT	x
	KOETSHUIS					
KB77	Herbestemmingsonderzoek in relatie tot kasteel	x			KT	
KB78	Inspectie door Monumentenwacht in combinatie met inspectie Kasteel		x	1x/5 jaar		x
KB79	Controle dak en eventueel herstel		x	Jaarlijks	KT-LT	
KB80	Herstel en roestvrij behandelen regenpijpfvoer	x			KT	
KB81	Reinigen goten		x	Jaarlijks	KT-LT	
KB82	Controle en behandelen schrijnwerk		x	Jaarlijks	KT-LT	
KB83	Vrijmaken van binnenruimte	x			KT	
KB84	Behandelen van pomp nabij koetshuis	x			KT	
KB85	Controle en herstel muur aan en nabij koetshuis		x	1x/2 jaar	KT-LT	
	ORANGERIE					
KB86	Onderzoek naar visuele invulling op plaats waar orangerie heeft gestaan	x			LT	

7 Opvolging

7.1 Bouwkundig en landschappelijk erfgoed

Het bouwkundig erfgoed (o.a. kasteel, koetshuis) heeft een aangepast beheer nodig in functie van het duurzaam behoud ervan op lange termijn. Er is ook een aangepast beheer nodig voor het landschappelijk erfgoed in kasteeldomein Blauwendael (o.a. hekwerk, tuinmuur, monumentale bomen). De beheervisie en de daaraan gekoppelde beheermaatregelen werden reeds beschreven in hoofdstukken 5 en 6. Om na te gaan of de genomen maatregelen voldoende effectief zijn, is een opvolging nodig zowel van de genomen maatregelen als van de staat van het erfgoed.

Voor de opvolging wordt een onderhoudslogboek bijgehouden van de werkzaamheden en om de 6 jaar gerapporteerd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Een onderhoudslogboek bevat:

- Een toestandrapport van de huidige toestand;
- Een overzicht van de (preventieve) maatregelen en onderhoudswerken die de voorbije 6 jaar uitgevoerd werden. Dat overzicht vermeldt:
  - De datum waarop de werken werden uitgevoerd;
  - Een korte samenvatting van de ingrepen (welk probleem werd aangepakt?);
  - Een verwijzing naar de maatregel in het beheerplan;
  - De uitvoerder en de factuur indien van toepassing;
  - Foto's van de werken voor en na.

In het onderhoudslogboek wordt tevens beschreven of de genomen ingrepen volstaan om de vooropgestelde visie te realiseren, dan wel of er een bijsturing nodig is van de maatregelen of de visie.

Op basis van het onderhoudslogboek kan 'goed beheer' aangetoond worden, waardoor de te nemen maatregelen voor de verdere instandhouding in aanmerking komen voor een verhoogde premie.

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Datum uitvoering	Uitvoerder	Factuur
Bv. vervangen pannen door leien	x		x			
Bv. snoeien hagen		2maal/jaar	x			
Bv. kappen esdoorn	x		nvt			
Bv. restauratie lederbehang	x					
Bv. archeologisch vooronderzoek...	x					

Figuur 7.1-1: Voorbeeldtabel overzicht maatregelen onderhoudslogboek (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

7.2 Natuur en ecologie

Beheeropvolging en beheerevaluatie vormen een essentieel onderdeel om de resultaten van het beheer te kunnen volgen en waar nodig het beheer of de doelstellingen bij te sturen. De opvolging van het beheer zal gebeuren conform 'Code goede praktijk beheermonitoring' (INBO, 2017).

7.2.1 Opvolgen natuurstreefbeelden

Om de 6 jaar evalueert de beheerder (Gemeente Waasmunster) de kwaliteit van de aanwezige natuurstreefbeelden aan de hand van een evaluatieformulier, waarbij naast de kwaliteit van het natuurstreefbeeld ook risico's en invloedsfactoren in beeld worden gebracht. Voor bepaalde natuurstreefbeelden dienen daarbij specifieke indicatoren worden opgevolgd.

Tabel 7.2-1: Evaluatie natuurwaarden.

Beheereenheid / -object	Natuurstreefbeeld (NSB)	Code NSB	Methode evaluatie
V_4_2, V_4_3 en V_9_1	Nitrofiel alluviaal elzenbos	91E0_vn	Basisevaluatie
V_7_2	Soortenrijk permanent cultuurgrasland	Andere_hp*	Basisevaluatie

Bij de basisevaluatie worden jaarlijks de uitgevoerde werken geregistreerd en gebeurt de 6-jaarlijkse beheerevaluatie op niveau van het natuurstreefbeeld kwalitatief op basis van de geregistreerde werken en een globale inschatting op basis van *best professional judgment*. Voor sommige natuurstreefbeelden is het nodig om 6-jaarlijks een indicatorlijst in te vullen. Voor het invullen van een indicatorlijst kan een aanvullende subsidie aangevraagd worden.

De methode van evaluatie die bovenstaande tabel vermeld is gebaseerd op de wettelijke verplichting voor de opvolging van de vermelde natuurstreefbeelden. Optioneel kunnen voor de vermelde natuurstreefbeelden ook grond- en oppervlaktewaterpeilen opgevolgd worden, gezien deze natuurstreefbeelden sterk gekoppeld zijn aan die waterpeilen. Per gemeten peilbuis kan een aanvullende subsidie aangevraagd worden. Gezien het feit dat er thans geen peilbuizen staan in het kasteeldomein Blauwendael en de waterstanden er vermoedelijk hoog genoeg zijn voor de ontwikkeling van de vooropgestelde natuurstreefbeelden, wordt de opvolging van grond- en oppervlaktewaterpeilen voorlopig niet opgenomen in het beheerplan. Als na één van de 6-jaarlijkse evaluaties blijkt dat de natuurstreefbeelden zich onvoldoende kunnen ontwikkelen vermoedelijk als gevolg van verdroging, kan het in een later stadium alsnog nodig zijn om peilbuizen te plaatsen en op te volgen.

7.2.2 Opvolgen beheermaatregelen

Daarnaast dient de beheerder jaarlijks de door ANB gesubsidieerde beheermaatregelen te registreren. Het gaat daarbij vooral over de beheersubsidies voor de realisatie van de natuurstreefbeelden. Om de registratie in de toekomst te vergemakkelijken, werkt het ANB aan een registratiemodule.

De goedkeuring van dit natuurbeheerplan houdt voor de gemeente een verbintenis in tot de uitvoering van de in het natuurbeheerplan opgenomen beheermaatregelen, voor zover de beschikbare subsidies effectief toegekend worden. Door regelmatige opvolging en de 6-jaarlijkse evaluatie kunnen de beheerdoelstellingen en -maatregelen evenwel bijgestuurd worden waar nodig. Het afwijken van maatregelen kan zonder officiële wijziging als de realisatie van de beheerdoelen niet in het gedrang komt, de voorwaarden inzake natuurbeheer zoals opgenomen in het beheerplan worden gevolgd en de afwijking geen gevolgen heeft voor de omgeving. Afwijkingen van de geplande beheermaatregelen worden bij elke 6-jaarlijkse beheerevaluatie beoordeeld.

8 Bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteel Blauwendael en aanhorigheden [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/88483> (Geraadpleegd op 20/05/2020)

Blauwendael. Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK-IRPA), Belgian Art Links and Tools (BALaT) [online] <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=A132002&objnr=149624&nr=17> (Geraadpleegd op 20/05/2020)

Brabants A. & Beyen S. 1993. Restauratie van de orangerie van het kasteel van Blauwendael. Restauratiedossier.

Bundel Blauwendael. Gemeentelijk archief Waasmunster. Geraadpleegd op 20/08/2018.

D'Haese D. 2011. De acht kastelen van Waasmunster: hun geschiedenis en hun bewoners. Waasmunster.

Kasteel Blauwendael in Waasmunster: waar het altijd lente is. Boone C., 2017. [online] <https://catherineboone.blogspot.com/2017/05/kasteel-blauwendael-in-waasmunster-waar-het-altijd-lente-is.html> (Geraadpleegd op 20/05/2020).

Van den Bossche H. 1985. Verslag beëindigd onderzoek monumenten, stads- en dorpsgezichten: dorpskom Waasmunster. Brussel: Bestuur voor Monumenten en Landschappen.

9 Bijlagen

Bijlage 1:	Toepassingsgebied beheerplannen
Bijlage 2:	Kadastrale percelen
Bijlage 3:	Verkenningnota
Bijlage 4:	Kwaliteitsbeoordelingsfiches
Bijlage 5:	Terreineenheden
Bijlage 6:	Boomveiligheidscontrole (2020)
Bijlage 7:	Toegankelijkheidsregeling (incl. bebordingsplan)
Bijlage 8:	Nota ZEN-erfgoed
Bijlage 9:	Maatregelentabel
Bijlage 10:	Consultatienota

Samenvattende tabel onroerend erfgoed:

Perimeter van gebied waarvoor het beheerplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Bijlage 1 & 2
Lijst van geplande werkzaamheden	Bijlage 9
Lijst van werkzaamheden waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Bijlage 9
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Paragraaf 5.3 & Bijlage 8
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	Niet van toepassing
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Bijlage 9
Lijst van cultuurgoederen	Niet van toepassing
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de eerste wereldoorlog	Niet van toepassing
Bibliografie	Hoofdstuk 8

Bijlage 1

Toepassingsgebied beheerplannen

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 2

Kadastrale percelen

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 3

Verkenningnota

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 4

Kwaliteitsbeoordelingsfiches

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 5

Terreineenheden

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 6

Boomveiligheidscontrole (2020)

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 7

Toegankelijkheidsregeling (incl. bebordingsplan)

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 8

Nota ZEN-erfgoed

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 9

Maatregelentabel

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bijlage 10

Consultatienota

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

© Antea Group 2021

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Antea Group mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.